ਮੁਕੰਮਲ ਕਿੱਸਾ

ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ

ਕ੍ਰਿਤ—ਕਵੀ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 'ਆਰਫ਼'

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ –

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲੇ, ਬਜ਼ਾਰ ਮਾਈ ਸੇਵਾਂ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ

Price As. 0-8-0

੧ ੳ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਨਵਾਂ ਕਿੱਸਾ ਦੁਲਾ ਭੱਟੀ

(ਕ੍ਰਿਤ ਕਵੀ–ਸ: ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਰਫ)

ਇਕ ਜ਼ਿਲਾ ਲਾਹੌਰ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਚੰਦ ਮਸਾਲ ਯਾਰੋ। ਬਾਰਾਂ ਕੋਸ ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਆਹਾ ਨਾਂ ਉਸ ਦਾ ਦੁਲੇ ਦੀ ਬਾਰ ਯਾਰੋ। ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ ਭੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਸੀ ਭੱਟੀ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਯਾਰੋ। ਦੁਲਾ ਨਾਮ ਸੀ ਪੁਤ ਫਰੀਦ ਸੰਦਾ ਕੁਛ ਉਸਦਾ ਲਿਖਾ ਮੈਂ ਹਾਲ ਯਾਰੋ। ਕਿੱਸਾ ਉਸਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੇਖਿਆ ਮੈਂ ਢਾਡੀ ਗਾਂਵਦੇ ਖੂਬ ਸੰਭਾਲ ਯਾਰੋ। ਬਾਪ ਚੌਹਦਾ ਸੀ ਦੁਲੇ ਦਾ ਰਾਠ ਭਾਰੀ ਨਾਂ ਸੀ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੂੜ ਦਵਾਲ ਯਾਰੋ। ਆਖਰ ਜ਼ਿਦ ਹੋਕੇ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਫੋਜ ਚਾਹੜ ਦਿਤੀ ਨੇਕ ਫਾਲ ਯਾਰੋ। ਪਕੜ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਨ ਕੀਤੇ ਅਕਬਰ ਪੁਛਦਾ ਰੋਕੀ ਕਿਉਂ ਢਾਲ ਯਾਰੋ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਖੌਫ ਨਾ ਮੂਲ ਕੀਤਾ ਸਖਤ ਸੁਸਤ ਕੀਤੀ ਕੀਲ ਕਾਲ ਯਾਰੋ। ਸੁਣਕੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅੱਗ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੋਇਆ ਗੁਸੇ ਨਾਲ ਚਿਹਰਾ ਲਾਲੋ ਲਾਲ ਯਾਰੋ। ਦਿਤਾ ਤੁਰਤ ਜਲਾਦ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਉਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਛੜਦੇ ਇਹ ਕੋਈ ਚਾਲ ਯਾਰੋ। ਸਿਰ ਕਟ ਕੇ ਤਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜੀ ਲਾਹਵਣੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਖੱਲ ਯਾਰੋ। ਸਿਰ ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਟੰਗ ਦੇਨੇ ਨਾਲੇ ਖਲ ਭਰ ਕੇ ਭੂਸੇ ਨਾਲ ਯਾਰੋ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਦੇਰ ਲਗੀ ਐਸਾ ਕੋਣ ਜੋ ਦੇਵਸੀ ਟਾਲ ਯਾਰੋ।

ਦੁਲੇ ਭੱਟੀ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ

ਜਦੋਂ ਮੋਏ ਸੀ ਦੁਲੇ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਮਾਂ ਦੁਲੇ ਦੀ ਸੀ ਹਮਲਦਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਲੜਕਾ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪਿਛੋਂ ਹੋਇਆ ਪੈਦਾ ਜਦੋਂ ਬੀਤ ਚੁਕੇ ਮਾਹ ਚਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਘਰ ਰਾਠਾਂ ਦੇ ਰਾਠ ਹੀ ਹੋਣ ਪੈਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਜੰਮਿਆਂ ਵਾਰ ਐਤਵਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਚਿਹਰਾ ਦਮਕਦਾ ਦਮਕਦਾ ਅੱਗ ਵਾਂਗੀ ਅੱਖੀਂ ਲਾਲ ਹੈਸਨ ਨਸ਼ੇਦਾਰ

ਪਿਆਰੇ। ਦਾਦੀ ਦੇਖਕੇ ਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਸਹਿਮ ਗਈ ਐਪਰ ਬੋਲਦੀ ਬੰਨ ਕਰਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਨੀ ਮਾਤ ਲੱਧੀ ਇਹ ਮੈਂ ਬਾਤ ਲੱਧੀ ਲਵੇ ਬਾਪ ਦਾ ਖ਼ੂੰਨ ਚਤਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਓਹਦੇ ਮਥੇ ਦਾ ਜੋਤ ਹੈ ਤੇਜ਼ ਵਾਲੀ ਬੜਾ ਸੂਰਮਾ ਹੋਵੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਪਿਆਰੇ। ਲੱਧੀ ਨਾਲ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾਈ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਦੇਵੇ ਧੰਨ ਫਿਰ ਜਿੰਦ ਤੋਂ ਵਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਨਾਲੇ ਹੋਰ ਖੈਰਾਤ ਭੀ ਬਹੁਤ ਕੀਤੀ ਜਿਹਾ ਇਸ ਦਾ ਕਦਰ ਮਕਦਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਫਿਰ ਮਾਂ ਦੁਲਾ ਨਾਮ ਰੱਖ ਦੇਂਦੀ ਚਲੇ ਵਲ ਦਲ ਦਲ ਸੰਦਲ ਬਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਉਸੀ ਰੋਜ਼ ਯਾਰੋ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਫਰਜੰਦ ਦਿਲਦਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਸ਼ੇਖ਼ੂ ਨਾਮ ਸ਼ਹਿਜਾਦੇ ਦਾ ਰਖ ਦਿੰਦੇ ਪੰਡਤ ਦੇਖਕੇ ਗਿਰਦ ਵਿਚਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਅਕਬਰ ਪੁਛਦਾ ਫਰ ਨਜੂਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦਸੋ ਹਾਲ ਹੁਣ ਖ਼ੂਬ ਨਿਤਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਉਪਾਏ ਬਲਵਾਨ ਹਵੇ ਅਤੇ ਖ਼ੂਬ ਡਾਢਾ ਬਲਦਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਹਵੇ ਸੂਰਮਾ ਡਰੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਾਸੋਂ ਬਲੀ ਬਾਲ ਜੈਸਾ ਬਲਕਾਰ ਪਿਆਰੇ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਸੋ ਕੋਈ ਚਾਲ ਐਸੀ ਹੋਵੇ ਤੀਰ ਜਿਉਂ ਤੇਜ਼ ਤਲਵਾਰ ਪਿਆਰੇ।

ਨਜੂਮੀਏ ਨੇ ਉਪਾਉ ਦਸਣਾ

ਪੰਡਤ ਆਖਦੇ ਖ਼ੂਬ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੇ ਕਰੀਂ ਤੂੰ ਪੁੰਨ ਤੇ ਦਾਨ ਸ਼ਾਹਾ। ਫੇਰ ਢੂੰਡ ਲੈ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਅਤੇ ਬਲਵਾਨ ਸ਼ਾਹਾ। ਨਾਲੇ ਕੋਮ ਦਾ ਹੋਵੇ ਰਾਜਪੂਤ ਜਿਹੜਾ ਲੜਕਾ ਉਸਦਾ ਸੇਖ਼ੂ ਦੇ ਹਾਨ ਸ਼ਾਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਮਿਲੇ ਦੁਧ ਇਸਨੂੰ ਹੋਵੇ ਪਲਕੇ ਖ਼ੂਬ ਜਵਾਨ ਸ਼ਾਹਾ। ਹੋਵੇ ਸੂਰਮਾ ਕਿਤੇ ਨਾ ਹਾਰ ਆਵੇ ਕਰੀਂ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਸ਼ਾਹਾ। ਇਹੋ ਇਲਮ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਆਂਵਦਾ ਈ ਸੋਈ ਦਸਿਆ ਖੋਲ ਬਿਆਨ ਸ਼ਾਹਾ। ਅਗੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀ ਕਰੋ ਸੋਈ ਅਸਾਂ ਕਹਿਆ ਏਹ ਹਾਲ ਏ ਆਨ ਸ਼ਾਹਾ। ਅਕਬਰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਨਾਮ ਦੇਵੇ ਕਰੇ ਧੰਨ ਤੇ ਮਾਲ ਕੁਰਬਾਨ ਸ਼ਾਹਾ। ਭੁਖਾ ਨੰਗਾ ਕੰਗਾਲ ਨ ਕੋਈ ਰਿਹਾ

ਜਦੋਂ ਹੋਇਆ ਪੈਦਾ ਲਖਤੇ ਜਾਨ ਸ਼ਾਹਾ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਹਾਲ ਲਿਖੇ ਘਰ ਘਰ ਸਜਦੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਨ ਸ਼ਾਹਾ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸੂਰਮੇ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਲੱਧੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ

ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਖੂਬ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਤੁਰਤ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕੋਲ ਆ ਸਾਈਂ। ਤੁਸਾ ਮਾਰਿਆ ਭਟੀ ਫਰੀਦ ਜੇਹੜਾ ਬੜਾ ਸੂਰਮਾਂ ਦਿਆਂ ਸੁਨਾ ਸਾਈਂ। ਲੱਧੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਮਰਦ ਮਾਨਿੰਦ ਸ਼ਾਹਾ ਬਲਵਾਨ ਤੇ ਨੇਕ ਅਦਾ ਸਾਈਂ। ਇਸੀ ਵਾਰ ਇਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਪੈਦਾ ਲੜਕਾ ਉਸਨੂੰ ਦੇਵਾਂ ਬਤਾ ਸਾਈਂ। ਜਦੋਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੋਈ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਨਾ ਸ਼ਾਹ ਸਮਾ ਸਾਈਂ। ਏਥੇ ਸਦਨਾ ਹੁਰਮ ਬੇਗਾਨੜਾ ਨਾ ਓਥੇ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਦਿਓ ਪੁਚਾ ਸਾਈਂ। ਤੁਰਤ ਪਿੰਡੀ ਲੈ ਚੱਲੇ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਥਨੇ ਲੱਧੀ ਦੇ ਦੇਂਵਦੇ ਪਾ ਸਾਈਂ। ਪਿੰਡ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਵਾਂਗ ਧਾਮ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦਿਤਾ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਏਹ ਫੁਰਮਾ ਸਾਈਂ। ਤੁਰਤ ਸਾਜ ਸਮਾਨ ਗੁਲਾਮ ਜਾਓ ਪਾਓ ਪਿੰਡੀ ਦੇ ਵਿਚ ਨਰਾ ਸਾਈਂ। ਦੋਵੇਂ ਛੋਕਰੇ ਲੱਧੀ ਦਾ ਦੁਧ ਪੀਵਨ ਨਾਲੇ ਦਿਸਦੇ ਵਾਂਗ ਭਰਾ ਸਾਈਂ। ਇਕ ਸਾਲ ਅੰਦਰ ਲਗੇ ਟੁਰਨ ਦੋਵੇਂ ਪਈ ਪਿੰਡੀ ਦੇ ਵਿਚ ਕੁਹਾ ਸਾਈਂ। ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਖੇਲਦੇ ਖੇਲ ਦੋਵੇਂ ਖੇਤ ਮਿਟੀ ਦੇ ਲੈਣ ਬਣਾ ਸਾਈਂ। ਦੁੱਲਾ ਸੇਖੇ ਦੀ ਬਟ ਧਕੇਲ ਦੇਵੇ ਦੇਵੇ ਉਸ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਪਾ ਸਾਈਂ। ਤੀਜੇ ਸਾਲ ਨੂੰ ਘੋੜੇ ਬਨਾ ਖੇਲਨ ਦੁੱਲਾ ਸੇਖੇ ਨੂੰ ਲਵੇ ਚੜ੍ਹਾ ਸਾਈਂ। ਚੌਥੇ ਸਾਲ ਨੂੰ ਖੇਡਦੇ ਗੇਂਦ ਬੱਲਾ ਦੁਲਾ ਸੇਖੇ ਨੂੰ ਲਵੇ ਹਰਾ ਸਾਈਂ। ਵਰ੍ਹੇ ਪੰਜਵੇਂ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਦੌੜਨ ਦੁਲਾ ਸੇਖੇ ਅਗੇ ਨਿਕਲ ਜਾ ਸਾਈਂ। ਛੇਵੇਂ ਸਾਲ ਨੂੰ ਹੋਏ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਦੋਵੇਂ ਹੋਏ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਿਚ ਸੁਹਾ ਸਾਈਂ।ਸਾਲ ਸਤਵੇਂ ਨੂੰ ਕੁਸ਼ਤੀ ਕਰਨ ਦੋਵੇਂ ਐਪਰ ਸੇਖੋ ਨੂੰ ਲਵੇ ਗਰਾ ਸਾਈਂ। ਸਾਲ ਅਠਵੇਂ ਪਕੜ ਕਮਾਨ ਸੁੰਦਰ ਰਹੇ ਖੂਬ ਹੀ ਤੀਰ ਚਲਾ ਸਾਈਂ। ਪਹਿਲੇ ਤੀਰ ਜੇ ਸੇਖੋ ਚਲਾ ਦੇਵੇ ਦੁਲਾ ਉਸ ਥੀਂ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਸਾਈਂ। ਨੌਵੇਂ ਸਾਲ

ਨੂੰ ਘੋੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਨ ਲਗੇ ਨਿਤ ਜਾਣ ਬਾਹਰ ਨਾਲ ਚਾ ਸਾਈਂ। ਸੇਖੋ ਡਰਦਾ ਤੇਜ ਨਾ ਮੂਲ ਕਰਦਾ ਦੁਲਾ ਜਾਂਵਦਾ ਘੋੜਾ ਭਜਾ ਸਾਈਂ। ਸਾਲ ਦਸਵੇਂ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਜਾਕੇ ਲੈਣ ਖੂਬ ਹੀ ਘੋੜੇ ਦੁੜਾ ਸਾਈਂ। ਵਰ੍ਹੇ ਗਿਆਰਵੇਂ ਜਾਣ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਾਰਣ ਐਪਰ ਨੌਕਰਾਂ ਸੰਗ ਲੈਜਾ ਸਾਈਂ। ਸਾਲ ਬਾਹ੍ਰਵੇਂ ਭੇਜ ਵਜ਼ੀਰ ਤਾਂਈ ਅਕਬਰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਲਵੇ ਬੁਲਾ ਸਾਈਂ। ਹੋਰ ਖਾਣ ਦੇ ਵਿਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋਏ ਐਪਰ ਸਿਖ ਲਏ ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਸਾਈਂ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੁਕਮ ਵਜ਼ੀਰ ਦਿਤਾ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਲੁਵਾ ਸਾਈਂ। ਕਲ ਕੰਮ ਮੈਂ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਵੇਖਣਾ ਏ ਦੇਵੇ ਖੂਬ ਮੈਦਾਨ ਸੁਹਾ ਸਾਈਂ। ਤੁਰਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਤਿਆਰ ਹੋਇ ਦੇਵਣ ਝਟ ਕਨਾਤ ਤਨਾ ਸਾਈਂ। ਦੂਜੇ ਰੋਜ਼ ਨੂੰ ਜਲਸਾ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਦੇਵਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਸਜਾ ਸਾਈਂ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਜਾਕੇ ਲਿਆ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਬਠਾ ਸਾਈਂ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਣਾ

ਚਿਲਾ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਫੜਾ ਦਿਤੇ ਲੈਣ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਇਮ-ਤਿਹਾਨ ਮੀਆਂ। ਦੋਵੇਂ ਤੀਰ ਦੋ ਰੰਗ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਮਤਾ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਈ ਪਛਾਨ ਮੀਆਂ। ਪਹਿਲਾ ਛਡਿਆ ਤੀਰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੜੇ ਨੇ ਫੇਰ ਛਡਦਾ ਦੁਲਾ ਜੁਵਾਨ ਮੀਆਂ। ਤੀਰ ਦੁਲੇ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਬਹੁਤ ਦੂਰੋਂ ਹਦੋਂ ਦੇਖਕੇ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਮੀਆਂ। ਫੇਰ ਇਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾ ਦੇਂਦੇ ਵੇਖਣ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਫੇਰ ਨਸ਼ਾਨ ਮੀਆਂ। ਲਗਾ ਤੀਰ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਦਾ ਇਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੁਲਾ ਮਾਰਦਾ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਮੀਆਂ। ਦਿਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਥੋੜਾ ਮਸਤ ਹੋਯਾ ਫੇਰ ਦੇਖਕੇ ਗੇਂਦ ਚੁਗਾਨ ਮੀਆਂ। ਦੁਲਾ ਸੇਖੋ ਨੂੰ ਗੇਂਦ ਨਾ ਮੂਲ ਦੇਵੇ ਕਰੇ ਧਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨ ਮੀਆਂ। ਝੂਠ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਜਾਨ ਗੁਵਾ ਦੇਊਂ ਸੱਚ ਵਿਚ ਤੂੰ ਜਾਨ ਅਮਾਨ ਮੀਆਂ। ਦੁਧ ਸੇਖੋ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਿਲਾਇਆ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਗਮਾਨ ਮੀਆਂ। ਦੁਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਤਨ ਨਾਂ ਲਗਨ

ਦੇਂਦਾ ਇਕ ਪਲਕ ਅੰਦਰ ਲਵੇ ਰਾਣ ਮੀਆਂ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਖੇ ਗੁਸੇ ਨਾਲ ਅਕਬਰ ਝੂਠ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਮਾਰਸਾਂ ਜਾਨ ਮੀਆਂ।

ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਲਧੀ ਦਾ

ਤੇਰੇ ਅਗੇ ਮੈਂ ਅਰਜ ਗੁਜਾਰਨੀ ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਸੁਣੀ ਕੰਨ ਲਾਕੇ ਜੀ। ਤਨ ਮਨ ਲਾਕੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਾਲਿਆ ਹੈ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਕੁਛ ਛੁਪਾ ਕੇ ਜੀ। ਇਕ ਇਤਨਾ ਫਰਕ ਮਲੂਮ ਹੋਵੇ ਸਜੀ ਛਾਤੀ ਲਵੇ ਦੁਲਾ ਆਇਕੇ ਜੀ। ਖੱਬੀ ਛਾਤੀ ਦਾ ਦੁਧ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤਾਂ ਛਡਦੀ ਕੁਲ ਪਿਲਾਇਕੇ ਜੀ। ਦੁਧ ਘਟ ਦਾ ਫਰਕ ਨਾ ਇਕ ਰੱਤੀ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਕਹੀ ਸੁਣਾਇਕੇ ਜੀ। ਭਾਵੇਂ ਮਾਰ ਤੇ ਛੱਡ ਤੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾ ਸੱਚ ਦਸਿਆ ਖੋਲ੍ਹ ਖੁਲਾਇਕੇ ਜੀ। ਇਕ ਇਤਨਾ ਮੇਰਾ ਕਸੂਰ ਹੋਯਾ ਨਹੀਂ ਰਾਖਆ ਦੁਲਾ ਹਟਾਇਕੇ ਜੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਏਹ ਸੀ ਖਬਰ ਮੈਨੂੰ ਹੋਵੇ ਅਸਰ ਉਸਦਾ ਫਿਰ ਜਾਇਕੇ ਜੀ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਕਸੂਰ ਮਾਫ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ

ਜਾ ਲਧੀਏ ਕੀਤਾ ਮੁਆਫ ਤੈਨੂੰ ਐਪਰ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਖੂਬ ਪੜ੍ਹਾਵਨਾਂ ਏ। ਖੋਟੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾਂ ਬਹਿਣ ਦੇਣਾ ਖੂਬ ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਸਿਖਾਵਨਾਂ ਏ। ਏਹਦੇ ਬਾਪ ਦਾਦੇ ਜੇਹੇ ਜੜ੍ਹ ਜੇਹੜੇ ਏਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਗਵਾਵਣਾ ਏ। ਦੁਲਾ ਇਲਮ ਵਿਚੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਇਸਨੂੰ ਅਸਾਂ ਬੁਲਾਵਣਾ ਏ। ਅਸੀਂ ਇਲਮ ਤੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੇ ਦਰਜਾ ਇਸਨੂੰ ਖੂਬ ਦਲਾਵਣਾ ਏ। ਤਦੋਂ ਪਿੰਡੀ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗਾ ਮਾਫ ਇਸਨੂੰ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੈ ਧਾਵਣਾ ਏ। ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਪਿੰਡੀ ਵਲ ਮੋੜੇ ਦੇਵੇ ਖੂਬ ਸਾਮਾਨ ਦਿਖਾਵਣਾ ਏ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਆਖਦਾ ਲੱਧੀ ਤਾਈਂ ਪੜ੍ਹਨੇ ਵਿਚ ਮਸੀਤ ਦੇ ਪਾਵਣਾ ਏ।

ਦੁਲੇ ਦਾ ਲੱਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿੰਡੀ ਜਾਣਾ

ਲੱਧੀ ਸੰਦਲ ਬਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਦੁਲੇ ਪੁਤ ਨੂੰ ਇਹ ਫੁਰਮਾਂਵਦੀ ਏ। ਬੱਚਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕਰ ਤੂੰ ਤੈਨੂੰ ਮਤੀ ਇਹ ਆਖ ਸੁਣਾਂਵਦੀ ਏ। ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਜੋ ਦੁਲਾ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਲੱਧੀ

ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਪਾਸ ਲਿਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਲੱਧੀ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾ ਇਸਲਾਮ ਆਖੇ ਨਾਲੇ ਸ਼ੀਰੀ ਨਜ਼ਰ ਟਿਕਾਂਵਦੀ ਏ। ਕਰੋ ਮੇਹਰਬਾਨੀ ਦਿਓ ਸਬਕ ਇਸ ਨੂੰ ਏਹ ਆਖਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਏਹ ਸਬਕ ਪੜ੍ਹਾ ਦਿੰਦੀ ਵਾਰੀ ਦੁਲੇ ਜੁਆਨ ਦੀ ਆਂਵਦੀ ਏ।

ਨਸੀਹਤ ਕਾਜ਼ੀ

ਕਾਜੀ ਆਖਦਾ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਸੁਣੀ ਬੱਚਾ ਜਿਹੜਾ ਸਬਕ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਵਨਾ ਹਾਂ। ਦਿਲ ਲਾਕੇ ਇਸਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਤਾਹੀਂ ਅਗੇ ਮੈਂ ਫਿਰ ਬਤਾਵਨਾ ਹਾਂ। ਨਿਉਂ ਨਿਉਂ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਰੀਂ ਸੇਵਾ ਇਹ ਸਿਖਜਾ ਤੈਨੂੰ ਸਿਖਾਵਨਾ ਹਾਂ। ਨੇਕ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਨਿਤ ਪਿਆਰ ਦੇਵਾਂ ਬਦਹਾਲ ਦੀ ਖਲ ਉਡਾਵਨਾ ਹਾਂ। ਨੇਕ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਤਾਂਹੀਓਂ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਇਹ ਸਮਝਾਂਵਦਾ ਹਾਂ। ਇਲਮ ਦਾਰ ਹੋਸੇਂ ਤੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਉਤੇ ਕਰੇਂ ਸੋਈ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਸੁਨਾਵਨਾ ਹਾਂ। ਜੇਹੜਾ ਹੁਕਮ ਤੂੰ ਫੇਰ ਖਿਲਾਫ ਕਰਦਾ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਤੀਰ ਬਨਾਵਨਾ ਹਾਂ। ਸੁਣੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਸਬਕ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਮੈਂ ਤੇ ਵਾਰਨੇ ਉਸਤੋਂ ਜਾਂਵਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਨਿਤ ਦਾ ਦੁਲਿਆ ਕੰਮ ਤੇਰਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਗੱਧੇ ਨੂੰ ਆਲਮ ਬਨਾਵਨਾ ਹਾਂ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਆਖਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰ ਤੂੰ ਤੈਨੂੰ ਸਬਕ ਮੈਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਵਨਾ ਹਾਂ।

ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਦੁਲੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ

ਦੁਲਾ ਆਖਦਾ ਮੀਆਂ ਜੀ ਅਰਜ ਮੇਰੀ ਤੁਸਾਂ ਦਸਣਾ ਖੂਬ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਤੇ। ਨਾਮ ਉਜਲਾ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਰੋਸ਼ਨ ਸੋਈ ਗਲ ਹੁਣ ਦਸੋ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਤੇ। ਕਾਜ਼ੀ ਆਖਦਾ ਦੁਲਿਆ ਸਚ ਦਸਾਂ ਕੋਣ ਬਹੇ ਏਥੇ ਧਰਨਾ ਮਾਰਕੇ ਤੇ। ਰਹੇ ਵਿਚ ਜਹਾਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਮੁਦਤ ਜਿਹੜਾ ਫਲਦਾ ਬਨੇ ਨੇਕੋ ਕਾਰ ਕੇ ਤੇ। ਨਾਮ ਬਦੀ ਦੇ ਫਲਦਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਐਪਰ ਜਾਂਵਦੀ ਝਟ ਵਸਾਰ ਕੇ ਤੇ। ਦੁਲੇ ਕੀਤੀ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਕਾਲ ਲਵੇਗਾ ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਤੇ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਪਕੜ ਗਰਦਨ ਮਾਰੇ

ਜ਼ਿਮੀਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫਟਕਾਰ ਕੇ ਤੇ। ਤਿਨ ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਇਹੋ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਕਾਜ਼ੀ ਰੋਂਵਦਾ ਤੋਬਾ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਤੇ। ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਫਿਰ ਓਹ ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਉਥੇ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖੂਬ ਸਵਾਰ ਕੇ ਤੇ। ਫਿਰ ਪਾਸ ਤਰਖਾਣ ਦੇ ਜਾਏ ਦੁਲਾ ਕਹੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿਤਾਰ ਕੇ ਤੇ।ਦੇਵੀਂ ਇਕ ਗੁਲੇਲ ਬਣਾ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਬਾਂਸ ਅਸੀਲ ਸੁਧਾਰਕੇ ਤੇ। ਕਿਸ਼ਨਸਿੰਘ ਗੁਲੇਲਤਿਆਰ ਹੋਈ ਫਿਰ ਚਾਕੂਦਾਤੰਦ ਨਿਤਾਰਕੇ ਤੇ।

ਦੁਲੇ ਨੇ ਤਰਖਾਣ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਣਾ—ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ ॥

ਕੁਟ ਕੇ ਜਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੀ ਦੁਲਾ ਭਜਿਆ। ਜਾ ਕੇ ਤ੍ਰਖਾਣ ਨਾਲ ਦਿਲਬਰ ਗਜਿਆ। ਝਟ ਮੇਰੀ ਤੂੰ ਇਕ ਗੁਲੇਲ ਜੋੜਦੇ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਤਾਈਂ ਅੱਜ ਛੋੜਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਗੁਲੇਲ ਦਾ ਹੈ ਬੜਾ ਚਾਓ ਓਏ। ਦਈਂ ਤੂੰ ਸ਼ਤਾਬੀ ਨਹੀਂ ਦੇਰ ਲਾਈਂ ਓਏ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ਤਾਬੀ ਕਾਰੀਗਰਾ ਟੋਰ ਦੇ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਤਾਈਂ ਅੱਜ ਛੋੜਦੰ। ਭਾਲ ਕੇ ਲਗਾਈਂ ਤੂੰ ਅਸੀਲ ਬਾਂਸ ਓਏ। ਟੁਟੇ ਨਾਂਹੀ ਕਦੀ ਜੇਹੜੇ ਭਰੇ ਸਾਂਸ ਓਏ।ਐਸੀ ਤਾਂ ਗੁਲੇਲ ਨੂੰ ਸ਼ਤਾਬੀ ਤੋੜ ਦੇ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਤਾਂਈ ਅਜ ਛੋੜਦੇ। ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਕੰਮ ਨਾਹੀਂ ਕਦੇ ਮੁਕਦੇ। ਜਦੋਂ ਤਾਈਂ ਬੰਦੇ ਦੇ ਨਾ ਦਮ ਰੁਕਦੇ। ਕਰਕੇ ਸ਼ਤਾਬੀ ਕੰਮ ਸਾਨੂੰ ਟੋਰ ਦੇ। ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਤਾਈਂ ਅੱਜ ਛੋੜਦੇ। ਇਕ ਘੜੀ ਦੁਲਿਆ ਸਬਰ ਕਰ ਓਏ। ਹੋਇ ਕੇ ਉਤਾਨਿਆਂ ਨਾ ਤੂੰ ਗਲੇ ਪੜ ਓਏ। ਤੇਰੇ ਜਹੇ ਤੇਬਰੇ ਨਾ ਦਮ ਤੋੜਦੇ। ਹੋਰ ਸਾਰ ਕੰਮ ਤਾਈਂ ਅਜ ਛੋੜਦੇ। ਐਸਾ ਮੈਂ ਲਗਾਕੇ ਦੇਵਾਂ ਦਾ ਓਏ। ਟੁਟ ਨਹੀਂ ਦੁਲਿਆ ਜੋ ਕਈ ਸਾਲ ਓਏ।ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚੋਬਰਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੋੜਦੇ।ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਤਾਈਂ ਅਜ ਛੋੜਦੇ।

ਦੁਲੇ ਨੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਜਾਕੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਘੜੇ ਤੋੜਨੇ—ਬੈਂਤ ॥

ਦੁਲਾ ਫੋਜ ਬਨਾਂਵਦਾ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਫਿਰ ਹਥੀਂ ਗੁਲੇਲਾਂ ਫੜਾਂਵਦਾ ਏ। ਜਿਸ ਖੂਹੇ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਭਰਨ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਘੜੇ ਦੇ ਚਾ ਟਿਕਾਂਵਦਾ ਏ। ਜਿਹੜੀ ਘੜਾ ਉਠਾ ਕੇ ਆਂਵਦੀ ਸੀ

ਤੁਰਤ ਮਾਰ ਗੁਲੇਲ ਤੁੜਾਂਵਦਾ ਏ। ਕਈ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਤੌਰ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਲਾ ਪਣਹਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਸਤਾਂਵਦਾ ਏ। ਕੋਈ ਆਵੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਜਾਂ ਫੜਨ ਖਾਤਰ ਵਾਂਗ ਮਿਰਗ ਦੇ ਛਾਲ ਲਗਾਂਵਦਾ ਏ। ਲੈ ਕੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੜੇ ਝਲ ਅੰਦਰ ਕਈ ਰੋਜ਼ ਨਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਆਂਵਦਾ ਏ। ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਵੜਦਾ ਘੜੇ ਫੋੜਦਾ ਸੀ ਇਸ ਕੰਮ ਤੋਂ ਬਾਜ ਨਾ ਆਂਵਦਾ ਏ। ਕਦੀ ਪਿੰਡ ਆਵੇ ਕਦੀ ਬਾਹਰ ਜਾਵੇ ਕਈ ਰੋਜ਼ ਇਸ ਤੌਰ ਲੰਘਾਂਵਦਾ ਏ। ਜਿਸ ਰੋਜ਼ ਓਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚ ਆਵੇ ਸ਼ੋਰ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਚਾ ਪਾਂਵਦਾ ਏ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਭੇ ਲੱਧੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਵਨ ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁਲਾ ਅਕਾਂਵਦਾ ਏ।

ਕੋਰੜਾਛੰਦ—ਪੰਜ ਸੱਤ ਮੁੰਡੇ ਦੁਲਾ ਅਕੱਠੇ ਕਰਦਾ। ਹੋਇਕੇ ਅਲੱਗ ਸੀ ਦਲੀਲ ਕਰਦਾ। ਮਿਲੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੋ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕਰਨਾ, ਪਿੰਡੀ ਕੋਲੋਂ ਅਸਾਂ ਮੂਲ ਨਹੀਂ ਡਰਨਾ। ਮਿਟੀ ਲੈਕੇ ਚਿਕਨੀ ਬਨਾਵੇ ਗੋਲੀਆਂ, ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲ ਕੇ ਸੁਣਾਵੇ ਬੋਲੀਆਂ। ਬੰਦ ਕਰੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਭਰਨਾ, ਪਿੰਡੀ ਕੋਲੋਂ ਅਸਾਂ ਮੂਲ ਨਹੀਂ ਡਰਨਾ। ਕੀਤੀਆਂ ਤਿਆਰ ਨੇ ਗੁਲੇਲਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ। ਕਰੇ ਭਲਾ ਕੋਣ ਅਗੇ ਪਿੰਡ ਗੁੰਡਿਆਂ। ਹੋਂਵਦੇ ਤਿਆਰ ਜਦੋਂ ਜੰਗ ਕਰਨਾ, ਪਿੰਡੀ ਕੋਲੋਂ ਅਸਾਂ ਮੂਲ ਨਹੀਂ ਡਰਨਾ। ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਭਰਕੇ ਜਾਂ ਘੜੇ ਚਕ ਲਏ, ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਤੁਰਤ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੱਕ ਲਏ। ਮਾਰਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਰ ਦੇਣ ਝਰਨਾ, ਪਿੰਡੀ ਕੋਲੋਂ ਅਸਾਂ ਮੂਲ ਨਹੀਂ ਡਰਨਾ। ਮਾਰਨੇ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਕੋਈ ਆਂਵਦਾ। ਮਾਰ ਕੇ ਛਲਾਂਗਾਂ ਝਲ ਵਿਚ ਜਾਂਵਦਾ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਖੌਫ ਨਹੀਂ ਮੂਲ ਧਰਨਾ, ਪਿੰਡੀ ਕੋਲੋਂ ਅਸਾਂ ਨਹੀਂ ਮੂਲ ਡਰਨਾ। ਸਭੇ ਹੋਕੇ ਤੰਗ ਲੱਧੀ ਪਾਸ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਜਾ ਸੁਨਾਂਦੀਆਂ। ਕਿਸ਼ਨਸਿੰਘ ਏਸ ਅਜ ਕਲ ਮਰਨਾ, ਪਿੰਡੀ ਕੋਲੋਂ ਅਸਾਂ ਨਹੀਂ ਮੂਲ ਡਰਨਾ।

ਲੱਧੀ ਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਗਾਗਰਾਂ ਦਸਣੀਆਂ

ਸਭੇ ਔਰਤਾਂ ਲੱਧੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਕੇ ਆਖਣ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਰੱਖ

ਸਮਝਾਇਕੇ ਨੀ। ਨਹੀਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਫਰਿਆਦ ਕਰੀਏ ਤੈਨੂੰ ਆਖਿਆ ਅਸੀਂ ਸੁਨਾਇਕੇ ਨੀ। ਅਸੀਂ ਚੁਪ ਬਥੇਰੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਉਠੀਆਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖਾਇਕੇ ਨੀ। ਅਜੇ ਬੰਦ ਜੇ ਹੋਇਗਾ ਨਹੀਂ ਦੂਲਾ ਅਸੀਂ ਕੂਕਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਜਾਇਕੇ ਨੀ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਬਥੇਰਾ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਭ ਬੈਠੀਆਂ ਘੜੇ ਭੰਨਾ-ਇਕੇ ਨੀ। ਜੇ ਤੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੁਲੇ ਦੀ ਲੋੜਨੀ ਏ ਰੱਖ ਇਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਲੁਕਾਇਕੇ ਨੀ। ਲੱਧੀ ਸੱਭ ਅਗੇ ਕਰੇ ਅਰਜ਼ ਦਾਰੀ ਨਾਲੇ ਬੋਲਦੀ ਪਾਸ ਬਹਾਇਕੇ ਨੀ। ਕਰੋ ਸਬਰ ਮੈਂ ਦੇਵਸਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਘੜੇ ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਤੁਰਤ ਬਨਾਇਕੇ ਨੀ। ਗਲਾਂ ਮਿਠੀਆਂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ਾਲ ਕਰਕੇ ਸਦੇ ਸਾਰੀਆਂ ਘਰੀਂ ਮੰਨਾਇਕੇ ਨੀ। ਫਿਰ ਦਏ ਖਰੀਦ ਬਜਾਰ ਵਿਚੋਂ ਦੇਵੇ ਗਾਗਰਾਂ ਤੁਰਤ ਮੰਗਾਇਕੇ ਨੀ। ਘਰੇ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਰਖੇ ਨੀ ਸਭ ਘੜੇ ਭਰੋ ਗਾਗਰਾਂ ਨਾਲ ਲਿਜਾ-ਇਕੇ ਨੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਓਹ ਸਭ ਅਨੰਦ ਹੋਈਆਂ ਦਿਲੋਂ ਦਿਲ ਦਾ ਫਿਕਰ ਹਟਾਇਕੇ ਨੀ।

ਲੱਧੀ ਨੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਗਾਗਰਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁਲੇ ਨੇ ਤੋੜ ਦੇਣੀਆਂ
ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ ॥

ਲੱਧੀ ਦੇਵੇ ਸਭ ਨੂੰ ਨਾਲੇ ਗਾਗਰਾਂ। ਦੁਲੇ ਵਾਲੀ ਹੱਥ ਭੈਣੋਂ ਵਾਂਗ ਸਾਗਰਾਂ। ਅੱਜ ਆਵੇ ਘਰ ਉਹਨੂੰ ਮੈਂ ਸੁਨਾਵਨਾ। ਲੱਧੀ ਕਹੇ ਮੂਲ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਜਾਵਨਾਂ। ਸਭੇ ਲੈਕੇ ਗਾਗਰਾਂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਮਿਟੀ ਦੇ ਘੜੇ ਘਰੀਂ ਜਾ ਟਿਕਾਂਦੀਆਂ। ਗਾਗਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਪਾਣੀ ਆਵਣਾ । ਲੱਧੀ ਕਹੇ ਮੂਲ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਜਾਵਨਾ। ਗਾਗਰਾਂ ਜਾਂ ਦੁਲਾ ਸਭ ਕੋਲ ਦੇਖਦਾ। ਫਿਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿਲ ਵਿਚ ਟੇਕਦਾ। ਕੀਤੀ ਸੀ ਯਾਰਾਂ ਵਲ ਫਿਰ ਧਾਵਨਾਂ। ਲੱਧੀ ਕਹੇ ਮੂਲ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਜਾਵਨਾਂ । ਗਾਨਿਆਂ ਮੈਂ ਜਾਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਕਾਰ ਦੇ। ਘੜ ਦੇਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਗੁਲੇਲ ਸਾਰ ਦੇ। ਕਾਰੀਗਰਾ ਮੂਲ ਨਾਹੀ ਦੇਰ ਲਾਵਨਾ। ਲੱਧੀ ਕਹੇ ਮੂਲ ਨਾਂ

ਲਾਹੌਰ ਜਾਵਨਾ। ਗਾਨਾ ਬੈਠਾ ਮੁੜ ਕੱਲਾ ਫੂਕਾਂ ਮਾਰਦਾ। ਘੁਨ ਕੈ ਕੇ ਮੂਣ ਦੁਲਾ ਦਮ ਝਾੜਦਾ। ਤੁਰਤ ਗੁਲੇਲਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾਵਨਾ। ਲੱਧੀ ਕਹੇ ਮੂਲ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਜਾਵਣਾ। ਕਾੜਕਾੜ ਦੁਲਾ ਜੇ ਗੁਲੇਲ ਛਡਦਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਰ ਗਾਗਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚੋਂ ਕਢਦਾ। ਨੰਦੀ ਦਾ ਕਿਸ਼ਨਸਿੰਘ ਬੋਲੀ ਲਾਵਨਾ। ਲੱਧੀ ਕਹੇ ਮੂਲ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਜਾਵਨਾ।

ਦੁਲੇ ਨੇ ਗਾਗਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਤੇ ਨੰਦੀ ਮਰਾਸਨ ਨੇ ਬੋਲੀ ਮਾਰਨਾ

ਦੁਲੇ ਦੇਖੀਆਂ ਗਾਗਰਾਂ ਸਭ ਕੋਲੇ ਤੁਰਤ ਪਾਸ ਲੁਹਾਰ ਦੇ ਜਾਂਵਦਾ ਏ। ਗੋਲੇ ਸਾਰ ਦੇ ਵਿਓ ਬਣਾ ਮੈਨੂੰ ਸੋਹਣ ਗਾਨੇ ਨੂੰ ਆਖ ਸੁਨਾਂਵਦਾ ਏ। ਕਾਰੀਗਰ ਲੁਹਾਰ ਸੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਥੋੜੀ ਸਿਫਤ ਮੈਂ ਆਖ ਬਤਾਂਵਦਾ ਏ। ਜਿਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਲਾਂਵਦੇ ਹੱਥ ਦੋਵੇਂ ਗੋਯਾ ਨਕਲ ਤੋਂ ਅਸਲ ਹੋ ਜਾਂਵਦਾ ਏ। ਨਾਲੇ ਹਥਾਂ ਦੇ ਸੁਚੇ ਭਰਾ ਦੋਨੋਂ ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਭੀ ਕੋਈ ਨਾਂ ਪਾਂਵਦਾ ਏ। ਛੋਟਾ ਬੜਾ ਜੋ ਉਨਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਵੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਆਂਵਦਾ ਏ। ਗਾਨਾ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਅੱਗ 'ਚਿ ਰੱਖ ਦੇਂਦਾ ਦੁਲਾ ਭਗਤੀ ਖੂਬ ਦਿਖਾਂਵਦਾ ਏ। ਤੁਰਤ ਦੁਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੋਹਣ ਖੂਬ ਹੀ ਸਟਾਂ ਲਗਾਂਵਦਾ ਏ। ਰਸਤਾ ਮਿਲਦਾ ਜਾ ਪਨਾ ਸਿਆਣਦਾ ਪਾਸ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਏ। ਕਾੜ ਕਾੜ ਹੀ ਕਾੜ ਕੜੱਪ ਪੈਂਦੀ ਜਦੋਂ ਜੋੜ ਗੁਲੇਲ ਚਲਾਂਵਦਾ ਏ। ਸਭ ਗਾਗਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਛੇਦ ਕੀਤੇ ਹੋਈ ਪੂਰੀ ਮੁਰਾਦ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ। ਨੰਦੀ ਨਾਲ ਮਰਾਸੀ ਦੇ ਆਂਵਦੀ ਸੀ ਓਹਦੇ ਵਲ ਗਲੇਲ ਘੁਕਾਂਵਦਾ ਏ। ਬੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਨੰਦੀ ਫਨਾਹ ਕਰਦੀ ਸੀਨਾਂ ਦੁਲੇ ਦਾ ਚਾਕ ਹੋ ਜਾਂਵਦਾ ਏ। ਬਾਪ ਦਾਦੇ ਦਾ ਇਹ ਤੇ ਸੂਰਮਾ ਏ ਕਾਹਨੂੰ ਨਿਤ ਗਰੀਬ ਦੁਖਾਂਵਦਾ ਏ। ਏਥੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਂਵਦਾ ਔਰਤਾਂਨੂੰ ਤੈਨੂੰ ਰਤੀ ਹਿਯਾ ਨਾਂ ਆਂਵਦਾ ਏ। ਤੇਰੇ ਬਾਪ ਤੇ ਦਾਦੇ ਦੀ ਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਖਲਾਂ ਪੁਠੀਆਂ ਚਾ ਲੁਹਾਂਵਦਾ ਏ। ਖੱਲਾਂ ਭੋਹ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰਾਇਕੇ ਤੇ ਉਤੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਚਾ ਲਟਕਾਂਵਦਾ ਏ। ਅੱਜ ਤੀਕ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ

ਲਟਕ ਰਹੀਆਂ ਉਥੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਂ ਕਾਸਨੂੰ ਜਾਂਵਦਾ ਏ। ਬੋਲੀ ਲਾਈ ਜਾਂ ਨੰਦੀ ਨੇ ਕਾਲਜੇ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਲੱਧੀ ਦੇ ਪਾਸਨੂੰ ਆਂਵਦਾ ਏ। ਗੁਸੇ ਨਾਲ ਅੱਖੀਂ ਲਾਲੋ ਲਾਲ ਹੋਈਆਂ ਜਾ ਮਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਡਰਾਂਵਦਾਏ। ਮੈਨੂੰ ਸਚੋ ਹੀ ਸਚ ਤੂੰ ਦੱਸ ਮਾਤਾ ਨਹੀਂ ਬਕਰੇ ਵਾਂਗ ਕੁਹਾਂਵਦਾ ਏ। ਮੇਰੇ ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਕਿਵੇਂ ਫੌਤ ਹੋਏ ਇਹ ਗਲ ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਪੁਛਾਂਵਦਾ ਏ। ਇਕ ਰਤੀ ਜੇ ਝੂਠ ਮਲੂਮ ਹੋਵੇ ਛੁਰੀ ਗਲੇ ਤੇ ਤੁਰਤ ਚਲਾਂਵਦਾ ਏਂ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੂੰ ਦਸ ਸ਼ਿਤਾਬ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਕਾਲਜਾ ਭੁੱਜਦਾ ਜਾਂਵਦਾ ਏ।

ਬੋਲੀ ਮਾਰਨਾ ਨੰਦੀ ਮਿਰਾਸਨ ਦਾ ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ॥

ਯਾਰ ਅਗੇ ਮਰਾਸਨ ਸੀ ਬੋਲੀ ਮਾਰਦੀ।ਮਾਰਕੇ ਤੇ ਬੋਲੀ ਓਹਦੀ ਹਿੱਕ ਸਾੜਦੀ। ਰੰਨਾਂ ਨਾਲ ਦੁਲਿਆ ਵੇ ਜੰਗ ਲਾਇਆ। ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਤੇਰੇ ਵੇ ਲਾਹੌਰ ਖਾ ਲਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਨਾਹੀਂ ਦੁਲਿਆ ਹਿਯਾ ਆਂਵਦਾ। ਉਠ ਕੇ ਤੇ ਤੂੰ ਰੰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਂਵਦਾ। ਵੱਡਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇ ਤੂੰ ਵੱਟਾ ਲਾ ਲਿਆ। ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਤੇਰੇ ਵੇ ਲਾਹੌਰ ਖਾ ਲਿਆ। ਬਾਪ ਦਾਦੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਫੇਰਾ ਚਕੀਆਂ। ਹਾਲਾਂ ਕਈਸਾਲਦਾ ਸੀ ਘਰਿ ਰਖੀਆਂ।ਰਾਠਾਂਵਾਲਾ ਰਾਹ ਤੂੰ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾ ਲਿਆ। ਬਾਪ ਦਾਦੇ ਤੇਰੇ ਵੇ ਲਾਹੌਰ ਖਾ ਲਿਆ। ਇਨਾਂਦੇ ਤੂੰ ਜੰਮਿਆ ਵੇ ਘਰ ਆਇਕੇ। ਸੂਰਮਾ ਸਦਾਵੇਂ ਰੰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖਾਇਕੇ। ਸੂਰਮਾਂ ਨਾ ਹੋਵਨਾਂ ਤੈਂ ਕਦੇ ਬਾਲਿਆ।ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਤੇਰੇ ਵੇ ਲਾਹੌਰ ਖਾ ਲਿਆ। ਦੁਲਿਆ ਤੈਂ ਰਾਠਾਂ ਨੂੰ ਲਾਈ ਲਾਜ ਵੇ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ ਬਾਜ ਵੇ। ਦੁਲਿਆ ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਸੱਚ ਮੈਂ ਸੁਨਾ ਲਿਆ। ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਤੇਰੇਵੇ ਲਾਹੌਰ ਖਾ ਲਿਆ। ਸੂਰਮਾ ਸਦਾਵੇਂ ਤੇ ਜੰਗ ਕਰੇਂਵੇਂ। ਮਾਰੇਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹਨੂੰ ਜਾਂ ਆਪ ਮਰੇਂ ਵੇ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦ੍ਹਾ ਨਾਮ ਤੂੰ ਦੂਲਾ ਰਖਾ ਲਿਆ। ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਤੇਰੇ ਵੇ ਲਾਹੌਰ ਖਾ ਲਿਆ। ਖਿੱਚ ਕੇ ਕਟਾਰੀ ਲੱਧੀ ਪਾਸ ਜਾਂਵਦਾ। ਬੋਲ ਕ ਜ਼ਬਾਨੋਂ ਫਿਰ ਕੋਹ ਸੁਨਾਂਵਦਾ। ਝੂਠ ਜੇ ਤੈਂ ਬੋਲੇਂ ਤੇਰਾ ਸਿਰ

ਵਢਦਾ। ਸੱਚ ਬੋਲੇ ਬਾਝ ਨਹੀਂ ਮੂਲ ਛੱਡਦਾ। ਬਾਬਾ ਦਾਦਾ ਦਸ ਮੇਰੇ ਕਿਸ ਮਾਰੇ ਨੀ। ਖੋਲਕੇ ਬਿਆਨ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਸਾਰੇ ਨੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜ਼ਿਮੀਂ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਗਡਦਾ। ਸਚ ਬੋਲੇ ਬਾਝ ਨਹੀਂ ਮੂਲ ਛਡਦਾ। ਦਸ ਮਾਤਾ ਇਨਾਂ ਜਿਹੜੀ ਕੀਤੀ ਕਾਰ ਨੀ। ਬੀਤਿਆ ਜੋ ਹਾਲ ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਸਾਰਾ ਨੀ। ਨਹੀਂ ਮਾਤਾ ਅਜ ਤੇਰੀ ਮੂੰਢ ਕੁਟਦਾ। ਸਚ ਬੋਲੇ ਬਾਝ ਨਹੀਂ ਮੂਲ ਛਡਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਮਾਤਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਹੈ ਬੋਲੀ ਲਾਈ ਨੀ। ਅਗ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਲਾਈ ਨੀ। ਜਨਮ ਹੈ ਮਾਤਾ ਮੇਰਾ ਉਸੇ ਗੜ੍ਹ ਦਾ। ਸੱਚ ਬੋਲੇ ਬਾਝ ਨਹੀਂ ਮੂਲ ਛੱਡਦਾ। ਦਸੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਨ ਤੇਰੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦੀ। ਖੋਲਕੇ ਸੁਣਾਵੀਂ ਮੈਨੂੰ ਗੱਲ ਸੱਚਦੀ। ਕਦੋਂ ਦਾ ਮੈਂ ਮਾਤਾ ਖੜਾ ਝੋਲੀ ਅੱਡਦਾ। ਸੱਚ ਬੋਲੇ ਬਾਝ ਮੂਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ।ਪੁਤ ਦਿਲ ਵੇਖ ਲੱਧੀ ਨਾਰ ਰੋਂਵਦੀ। ਵੇਖਕੇ ਕਟਾਰ ਮੰਦੇ ਹਾਲ ਰੋਂਵਦੀ। ਆਖਦੀ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਗ ਖੜਦਾ। ਸੱਚ ਬੋਲੇ ਬਾਝ ਨਹੀਂ ਮੂਲ ਛੱਡਦਾ।

ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਔਰ ਬਾਪ ਦਾਦੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਲੱਧੀ ਨੇ ਦਸਣੇ

ਦੁਲਾ ਲੱਧੀ ਨੇ ਟਾਲਿਆ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਆਖਰ ਹੋਏ ਲਚਾਰ ਬਤਾਇਆ ਈ। ਤੇਰੇ ਬਾਪ ਦਾਦੇ ਬੜੇ ਸੂਰਮੇ ਸਨ ਏਹਨਾਂ ਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਤਾਇਆ ਈ। ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਟਕੇ ਨਾਂ ਦੇਂਵਦੇ ਸੀ ਫਿਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜ ਮੰਗਾਇਆ ਈ। ਆਖੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਖਤ ਕਲਾਮ ਏਹਨਾਂ ਤਾਈਂ ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾ ਮਰਵਾਇਆ ਈ। ਸੱਚ ਪੁਠੀਆਂ ਖਲਾਂ ਉਤਾਰਕੇ ਤੇ ਵਿਚ ਫੂਸ ਭਰਾਲ ਭਰਾਇਆ ਈ। ਜੇ ਤੂੰ ਸੂਰਮਿਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਸਤ ਖੋਹਲੇ ਲੱਧੀ ਦਿਲੋਂ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ ਈ। ਲੈ ਲੈ ਚਾਬੀਆਂ ਜਾਏ ਜੁਆਨ ਦੁਲੇ ਪਹਿਲਾ ਜੰਦਰਾ ਤੁਰਤ ਲੁਹਾਇਆ ਈ। ਦੇਖੇ ਚਮਕਦੀ ਸਾਂਗ ਸੀ ਚੰਦ ਵਾਂਗੂ ਉਹਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾ ਉਠਾਇਆ ਈ। ਲੱਧੀ ਦੇਖਕੇ ਆਖਦੀ ਵਾਹ ਬੱਚਾ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਏਹ ਆਇਆ ਈ। ਬਾਪ ਦਾਦੇ [illegible]

ਈ। ਫਿਰ ਦੂਸਰਾ ਜੰਦਰਾ ਖੋਹਲ ਲੀਤਾ ਟਮਕ ਉਸ ਦੀ ਨਜਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਈ। ਤੁਰਤ ਗਊ ਦਾ ਦੁਧ ਮੰਗਵਾਇਕੇ ਤੇ ਛਟਾ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਲਗਾਇਆ ਈ। ਧਮਕ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਵਦੀ ਕੋਸ ਬਾਰਾਂ ਜਦੋਂ ਦੁਲੇ ਨੇ ਖੂਬ ਵਜਾਇਆ ਈ। ਤੇਰੇ ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਅਕਬਰ ਮਾਰ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਲ ਸਮਾਨ ਛੁਪਾਇਆ ਈ। ਦੁਲਾ ਚੋਟ ਲਗਾਂਵਦਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਕੋਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸੁਣਾਇਆ ਈ। ਪਈ ਕੰਨ ਆਵਾਜ ਜਾਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੌਣ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੂਰਮਾਂ ਆਇਆ ਈ। ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਥੀਂ ਸੁਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅੱਜ ਕਿਸ ਨੇ ਇਹ ਵਜਾਇਆ ਈ। ਟਮਾ ਟਮ ਹੀ ਟਮਕ ਬਜਾਇਆ ਚਾ ਦਿਲ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਖੌਫ ਪਾਇਆ ਈ। ਫਿਰ ਤੀਸਰੀ ਕੋਠੜੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਖੇ ਨਹੀਂ ਅੰਤ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰਾਂ ਦਾ ਆਇਆ ਈ। ਚੌਥਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਜਦੋਂ ਦੁਲਾ ਵਿਚ ਢੇਰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦਾ ਪਾਇਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜੰਦਰਾ ਪੰਜਵੇਂ ਦਾ ਬੇ ਹੱਦ ਪੇਟੀਆਂ ਨਾਲ ਸੁਹਾਇਆ ਈ। ਵਿਚ ਛੇਵੇਂ ਦੇ ਖੂਬ ਪਸਤੌਲ ਦੇਖੇ ਨਾਲੇ ਢਾਲਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਲਗਾਇਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਜੰਦਰਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸਤਵੇਂ ਦਾ ਓਹਦੇ ਵਿਚ ਬਾਰੂਦ ਟਿਕਾਇਆ ਈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੋਇਆ ਬਾਗ ਬਾਗ ਦੁਲਾ ਜਦੋਂ ਕੁਲ ਸਮਾਨ ਦਿਸ ਆਇਆ ਈ।

ਹਾਲ ਦਸਣਾ ਲੱਧੀ ਨੇ ਦਿਲੋਂ—ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ ॥

ਸੁਣੀ ਬੱਚਾ ਦੁਲਿਆ ਮੈਂ ਸੱਚ ਆਖਦੀ। ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਲੁਕਾ ਰਖਦੀ। ਤੇਰਾ ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਮਾਰੇ ਵੇ। ਖਲੜੀ ਭਰਾਏ ਭੂਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਵੇ। ਅੱਲਾ ਭੀ ਰੋਕ ਲੈਣਾ ਸੀ ਜ਼ਰੂਰ ਤਾਂ। ਨਿਤ ਸ਼ਾਇਦ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਕਦੂਰ ਤਾਂ। ਰਾਠ ਮੇਰੇ ਦੁਲਿਆ ਓਹ ਬੜੇ ਭਾਰੀ ਵੇ। ਖਲੜੀ ਭਰਾਏ ਭੂਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਵੇ। ਮਾਰਕੇ ਤੇ ਮਾਰਾਂ ਓਹ ਸੀ ਨਿਤ ਖਾਂਵਦੇ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸੱਦੇ ਕਦੀ ਨਾਂ ਸੀ ਜਾਂਵਦੇ। ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਕਰਦੇ ਸੀ ਨਿਤ ਕਾਰੇ ਵੇ। ਖਲੜੀ ਭਰਾਏ ਭੂਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਵੇ। ਮਾਰੇ ਸੀ ਜਿਨ ਕਹਿਆ

ਵੇ ਨਿਤ ਮਾਰਦੇ। ਸੂਰਮੇ ਸੀ ਮੂਲ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦੇ। ਫੌਜ ਨੇ ਸੀ ਘੇਰਿਆ ਆਏ ਚੌਨੇ ਚਾਰੇ ਵੇ। ਖਲੜੀ ਭਰਾਏ ਭੂਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਵੇ। ਪਕੜ ਕੇ ਤੇ ਲੈ ਗਏ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਵੇ। ਓਥੇ ਉਹਨਾਂ ਉਤੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜੋਰ ਵੇ। ਕਰੇ ਕੋਈ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਚਾਰਾ ਵੇ। ਖਲੜੀ ਭਰਾਏ ਭੂਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਵੇ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਤਾਈਂ ਲਗੇ ਦੇਣ ਗਾਲੀਆਂ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਨੌਕਰਾਂ ਤੇ ਤਾੜੇ ਲਾਲੀਆਂ। ਆਵੇ ਨਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹ ਦਰਬਾਰੇ ਵੇ। ਖਲੜਾ ਭਰਾਏ ਭੂਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਵੇ।

ਦੁਲੇ ਨੇ ਪੰਜ ਸੌ ਹਥਿਆਰ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣੇ ਤੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲ ਖੋਹ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੰਡੌਣਾ

ਦੁਲਾ ਕੁਲ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਕਰੇ ਗਿਣਤੀ ਹੋਇਆ ਪੰਜ ਸੌ ਪੂਰਾ ਸ਼ਮਾਰ ਯਾਰੋ। ਤੁਰਤ ਪੰਜ ਸੌ ਕੀਤਾ ਜਵਾਨ ਕੱਠਾ ਸਭੋ ਸੂਰਮੇ ਬਾਂਕੇ ਨਿਤਾਰ ਯਾਰੋ। ਕਰ ਦੇਵੇ ਹਥਿਆਰ ਤਕਸੀਮ ਸਾਰੇ ਆਪ ਬਣਿਆਂ ਫੌਜਦਾਰ ਯਾਰੋ। ਪਹਿਲੇ ਮਾਮਿਆਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਾਰ ਕਰਸਾਂ ਕਹੇ ਰਾਠਾਂ ਨੂੰ ਏਹ ਪੁਕਾਰ ਯਾਰੋ। ਫੇਰ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਤੁਰਤ ਹੋ ਜਾਓ ਤਿਆਰ ਯਾਰੋ। ਕੱਲ ਚੂੰਡਰਾਂ ਵੱਲ ਰਵਾਨ ਹੋਣਾ ਬੁਧਵਾਰ ਹੈ ਸੋਹਣਾ ਵਾਰ ਯਾਰੋ। ਝਟ ਆਇਕੇ ਰਖ ਵਿਚ ਜਮਾਂ ਹੋਣਾ ਫਿਰ ਰਾਤ ਗਈ ਇਕ ਵਾਰ ਯਾਰੋ। ਕੱਠੇ ਹੋਂਵਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਾਰੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਦਾ ਸੀ ਇਕਰਾਰ ਯਾਰੋ। ਹੋਏ ਚੂੰਡਰਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਂ ਸਾਰੇ ਅਗੇ ਲਗਿਆ ਦੁਲਾ ਸਰਦਾਰ ਯਾਰੋ। ਦੁਲਾ ਆਖਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਸੁਣੋ ਭਾਈ ਪਿਛੇ ਹਟਨਾ ਨਹੀਂ ਦਰਕਾਰ ਯਾਰੋ। ਪਹਿਲਾ ਧਾੜਾ ਜੋ ਆਵੇ ਹਥ ਸਾਡੇ ਵੰਡ ਦਿਓ ਨਾ ਰੱਖਣੀ ਤਾਰ ਯਾਰੋ। ਸਭੋ ਦੁਲੀ ਦੀ ਬਾਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਅਸੀਂ ਨੌਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਯਾਰੋ। ਹਦ ਚੂੰਡੜਾਂ ਦਾ ਖੰਡਾ ਨਜ਼ਰ ਆਯਾ ਅਜ ਏਸ ਦਾ ਕਰੋ ਸ਼ਿਕਾਰ ਯਾਰੋ। ਪਹਿਲੇ ਏਸ ਨੂੰ ਹੱਕ ਲੈ ਚੱਲੀਏ ਜੀ ਚਲ ਵੜੀਏ ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ ਯਾਰੋ। ਖੰਡਾ ਹੱਕ ਕੇ ਮੜ ਰਵਾਂ ਹੋਏ ਮਾਲੀ ਪਿੱਛਿਆ ਚੋੜ ਵਾਰ

ਯਾਰੋ। ਦੁਲਾ ਵਗ ਲੈ ਗਿਆ ਹੈ ਮਾਲ ਸਾਰਾ ਕਰੇ ਹਾਲ ਹੀ ਹਾਲ ਪੁਕਾਰ ਯਾਰੋ। ਕਈ ਆਖਦੇ ਉਹ ਸਾਡਾ ਭਾਨਜਾ ਹੈ ਕਰਨਾ ਮੂਲ ਨਾ ਓਸ ਤੇ ਵਾਰ ਯਾਰੋ। ਕੱਠਾ ਹੋਂਵਦਾ ਜੁੰਡ ਮੁਸ਼ਟੰਡਿਆਂ ਦਾ ਕਰਦੇ ਜਾਂਵਦੇ ਮਾਰੋ ਹੀ ਮਾਰ ਯਾਰੋ। ਧਾੜੇ ਦੇਖਕੇ ਦੁਲਾ ਖਲੋ ਜਾਂਵਦਾ ਨਾਲੇ ਬੋਲਦਾ ਖੂਬ ਲਲਕਾਰ ਯਾਰੋ। ਐਪਰ ਗ਼ੈਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ ਦੁਲਾ ਕਹੇ ਸੂਰਮਾ ਵਿਚਾਰ ਯਾਰੋ। ਜੇ ਵਿਦਾ ਹੋ ਆਏ ਹੋ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਹੋਣਾ ਜੰਗ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਤਿਆਰ ਯਾਰੋ। ਦੇਖ ਦੁਲੇ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਉਡੇ ਮੁੜੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋ ਲਚਾਰ ਯਾਰੋ। ਸਾਰੇ ਬਾਹਮਣਾਂ ਨਾਈ ਮਰਾਸੀਆਂ ਦਾ ਖੰਡਾ ਵੰਡਦਾ ਹੌਸਲਾ ਧਾਰ ਯਾਰੋ। ਇਕ ਇਕ ਸੀ ਦੇਂਵਦਾ ਹੋਰ ਸਭਨਾਂ ਐਪਰ ਜੇਹੜੇ ਲੁਹਾਰ ਨਜਾਰ ਯਾਰੋ। ਜੇਹੜਾ ਦੁਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਝਟ ਕਰਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇਂਵਦਾ ਚਾਰ ਚਾਰ ਯਾਰੋ। ਸਭ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਗਏ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਲ ਸਿਧਾਰ ਯਾਰੋ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰੋ ਘਰੀ ਦੁਲੇ ਰਾਠ ਦੀ ਸੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਯਾਰੋ।

ਅਲੀ ਸੌਦਾਗਰ ਦੇ ਪੰਜ ਸੌ ਘੋੜੇ ਦੁਲੇ ਨੇ ਖੋਹ ਲੈਣੇ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਪਿੰਡ ਚੋਂ ਕਢਣਾ

ਅਗੇ ਹੋਰ ਧਾੜਾ ਏਸ ਨੂੰ ਪਿਆ ਆਵੇ, ਜੇਹੜਾ ਘਰੀਂ ਖੁਦਾ ਪੁਚਾਇਆ ਸੀ। ਅਲੀ ਨਾਮ ਸੌਦਾਗਰ ਲਾਹੌਰ ਸੰਦਾ ਘੋੜੇ ਲੈਣ ਕੰਧਾਰ ਨੂੰ ਧਾਇਆ ਸੀ। ਘੋੜੇ ਪੰਜ ਸੌ ਲੈ ਖਰੀਦ ਓਸਨੇ, ਮੋੜਾ ਫੇਰ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਅਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਤੋਂ ਮੰਜ਼ਲ ਰਵਾਂ ਹੋਇਆ ਕਈ ਰੋਜ਼ ਪਿਛੋਂ ਮੁੜ ਆਇਆ ਈ।

ਕਹੇ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੇਖ ਪਾਏ ਡੇਰਾ ਅਜ ਤੇਰੇ ਪਾਸ ਲਾਯਾ ਸੀ। ਅਜ ਕਰਾਂ ਅਰਾਮ ਬੇਖੌਫ ਏਥੇ, ਮੈਨੂੰ ਪੰਧ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਤਾਇਆ ਸੀ। ਠੱਗਾਂ ਚੋਰਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸੀ ਖੌਫ ਮੈਨੂੰ ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਅਰਾਮ ਨਾ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਜਾਇਕੇ ਖੂਬ ਅਰਾਮ ਕਰੀਏ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਆਖ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ। ਅਜ ਆਏ ਹਾਂ ਦੁਲਿਆ ਪਾਸ ਤੇਰੇ, ਕੱਲ ਦੁਗਨਾ ਮੰਜ਼ਲ ਕਰਾਇਆ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਮ

ਬਕਾਨ ਨੇ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨ ਕਿਤੇ ਠਹਿਰਾਯਾ ਸੀ। ਦੁਲਾ ਆਖਦਾ ਕਰੇ ਅਰਾਮ ਭਾਈ ਘੋੜਾ ਕੁਲ ਤਬਲੇ ਲਵਾਯਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾਂ ਖੌਫ ਕੋਈ, ਚੋਰ ਯਾਰ ਮੈਂ ਕੁਲ ਮੁਕਾਯਾ ਸੀ। ਕੀਤੀ ਖੂਬ ਸੇਵਾ ਤਨੋਂ ਮਨੋਂ ਲਾਕੇ ਨਾਲੇ ਖੂਬ ਮਕਾਨ ਸਜਾਇਆ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨਾ ਸੁੱਤਿਆਂ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਕੁਲ ਰਾਹ ਦਾ ਦੁਖ ਭੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੁਲੇ ਨੇ ਕੱਠ ਕੀਤਾ ਘੋੜਾ ਪੰਜ ਸੋ ਤੁਰਤ ਵੰਡਾਇਆ ਸੀ। ਘਰੀਂ ਜਾ ਘੋੜੇ ਸਭਨਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਲਏ ਅੱਲੀ ਸੁੱਤਾ ਨਾ ਮੂਲ ਜਗਾਇਆ ਸੀ। ਪਿਹਰੋਂ ਨਿੱਕਲੇ ਅੱਲੀ ਜਾਗਿਆ ਸੀ ਤਦੋਂ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਟੋਰ ਸ਼ਿਤਾਬ ਕਰਕੇ ਅੱਲੀ ਆਖਕੇ ਇਹ ਫੁਰਮਾਇਆਸੀ। ਦੁਲਾ ਆਖਦਾ ਏਹ ਕੀ ਬੋਲਿਆ ਤੈਂ ਘੋੜੇ ਕਦੋਂ ਤੂੰ ਏਥੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਅਸਾਂ ਟੈਹਲ ਕੀਤੀ ਤੇਰੀ ਦਿਲੋਂ ਲਾਕੇ, ਉਲਟਾ ਸਾਨੂੰ ਤੂੰ ਚੋਰ ਬਨਾਇਆ ਸੀ। ਭੱਲਾ ਚਾਹੇਂ ਤਾਂ ਉਠਕੇ ਜਾ ਏਥੋਂ, ਅਸਾਂ ਤੈਨੂੰ ਏਹ ਆਖ ਸੁਨਾਇਆ ਸੀ। ਅੱਲੀ ਆਖਦਾ ਕਰਾਂ ਫਰਿਆਦ ਤੇਰੀ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੈਂ ਜੁਲਮ ਕਮਾਇਆ ਸੀ। ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਤੂੰ, ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਜਿਨ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਸੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਏਤਨੀ ਗੱਲ ਆਖੀ, ਧੱਕੇ ਮਾਰਕੇ ਘਰੋਂ ਕਢਾਯਾ ਸੀ।

ਅੱਲੀ ਸੌਦਾਗਰ ਨ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਡਰ ਦੇਣਾ ॥ (ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ)

ਅੱਲੀ ਕਹੇ ਦੁੱਲਿਆ ਤੂੰ ਹੋਸ਼ ਕਰ ਓਏ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰ ਓਏ। ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਜਿਨ ਤੇਰਾ ਹੈਸੀ ਵਢਿਆ। ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਤੂੰ ਭੁਲਾਏ ਛਡਿਆ। ਚੰਗੀ ਜੇ ਤੂੰ ਕਰੇਂ ਸਾਡੇ ਘੋੜੇ ਛੋੜਦੇ। ਸਾਜ਼ ਤੇ ਸਮਾਨ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਮੋੜਦੇ। ਹਾਲ ਜੇ ਮੈਂ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੁਨਾਏ ਛੱਡਿਆ। ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਤੂੰ ਭੁਲਾਏ ਛਡਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਜਿਵੇਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀ ਖੂਬ ਖਾਤਰਾਂ। ਫੇਰ ਕਿਉਂ ਚਲਾਈਆਂ ਸਾਡੇ ਉਤੇ ਕਾਤਰਾਂ। ਦਿਲ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਤੈਂ ਖਪ ਦੇ

ਛਡਿਆ, ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਤੂੰ ਭੁਲਾਏ ਛਡਿਆ।ਕਿਉਂ ਨਾਂ ਦੁਲਿਆ ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਘੋੜੇ ਮੋੜਦਾ। ਨਾਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਤੂੰ ਮੱਥਾ ਜੋੜਦਾ। ਅਜ ਕੱਲ ਜ਼ਿਮੀਂ ਵਿਚ ਜਾਸੇਂ ਗਡਿਆ, ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਤੂੰ ਭੁਲਾਏ ਛਡਿਆ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਜੋੜਦਾ, ਦੁਲਿਆ ਤੂੰ ਜਾਨ ਜੇ ਭਲਾ ਲੋੜਦਾ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਸੁਣਾਏ ਛਡਿਆ। ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਤੂੰ ਭੁਲਾਏ ਛਡਿਆ।

ਦੁਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ (ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ)

ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ, ਬਦੀਆਂ ਸੁਦਾਗਰਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਲਾਹੌਰ ਜਾਇਕੇ। ਫੜੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਤਾਬੀ ਆਇਕੇ।ਲਾ ਲੈ ਜ਼ੋਰ ਜੇਹੜਾ ਤੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਲਗਦਾ। ਆਖੀਂ ਦੁੱਲਾ ਧਾੜਵੀ ਜਹਾਨ ਠਗਦਾ।ਜਾਵੇਂ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ ਧੱਕੇ ਖਾਇਕੇ। ਫੜੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਤਾਬੀ ਆਇਕੇ। ਉਠ ਜਾ ਸ਼ਤਾਬੀ ਨਹੀਂ ਸਿਰ ਵੱਢਦਾ, ਜੀਂਵਦਾ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ, ਕੈਦ ਤੈਨੂੰ ਕਰਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ੰਜੀਰ ਪਾਇਕੇ, ਫੜੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਤਾਬੀ ਆਇਕੇ। ਪੰਜ ਸੱਤ ਕੱਸਕੇ ਚਪੇੜਾਂ ਮਾਰਦਾ। ਖੜਾ ਏਥੇ ਕਾਸਨੂੰ ਦਲੀਲਾਂ ਧਾਰਦਾ। ਜਾ ਤੂੰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਅਜ ਧਾਇਕੇ। ਫੜੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਤਾਬੀ ਆਇਕੇ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਤੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦਸਦਾ। ਜਾਨ ਤੂੰ ਬਚਾਕੇ ਏਥੋਂ ਨਹੀਂ ਨਸਦਾ, ਏਹੋ ਗਲ ਤੈਨੂੰ ਆਖਦਾ ਸੁਣਾਇਕੇ, ਫੜੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਤਾਬੀ ਆਇਕੇ। ਧੱਕੇ ਦੇ ਅਲੀ ਪਿੰਡੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਦਾ, ਵਾਸਤੇ ਜਾਂ ਪਾਏ ਓਹਨੂੰ ਤੱਦੋਂ ਛਡਦਾ, ਜਾਵਾਂ ਤੂੰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੈਰ ਚਾਇਕੇ। ਫੜੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਤਾਬੀ ਆਇਕੇ।

ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਅਲੀ ਨੇ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕਰਨੀ
ਅਤੇ ਸੇਖੋ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨੀ ਦੁਲੇ ਦੀ

ਅਲੀ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਜਾਇਕੇ ਤੇ, ਦੂਰੋਂ ਹਾਲ ਹੀ ਹਾਲ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੁਣੀ ਫਰਿਆਦ ਮੇਰੀ। ਅੱਲੀ

ਪਿੱਟਦਾ ਮੱਥਾ ਪਟਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਦੁਲਾ ਲੁਟਦਾ ਰਾਹੀਆਂ ਪਾਂਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲੇ ਲੁਟਦਾ ਤੇ ਨਾਲੇ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।ਪੈਦਾ ਪਿੰਡ ਚਿ ਆਫਤਾਬ ਹੋਇਆ, ਜੇਹੜੇ ਨਿੱਤ ਹੀ ਖੂਨ ਗੁਜਾਰਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਡੀ ਵਿਚ ਓਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੋਏ ਬੈਠਾ ਦਿਲ ਰੱਤੀ ਨਾ ਖੌਫ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ।

ਸੁਣੀ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਾਂ ਫਰਿਆਦ ਉਸਦੀ, ਗੁਸਾ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਓਹ ਧਾਰਦਾ ਹੈ, ਕੋਲੋਂ ਉਠ ਸ਼ਾਹਿਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਅਰਜ ਕੀਤੀ, ਏਵੇਂ ਕੂੜ ਸ਼ਾਹ ਪਿਆ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੇਖੋਂ ਦੀ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਫੇਰ ਦਿਲਤੋਂ ਗੁਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਤਰਫ ਅਲੀ ਦੇ ਕੁਝ ਨ ਗੌਰ ਕੀਤੀ ਦਿਲੋਂ ਸਮਝਿਆ ਝੱਖ ਏਹ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਲੀ ਵਿਹਣ ਦੇ ਗ਼ਮ ਥੀਂ ਹੋਇਆ ਪੀਲਾ ਜਿਵੇਂ ਹੋਂਵਦਾ ਰੰਗ ਵਿਸਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੀ ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦੇਣਾ ਧੁਰੋਂ ਲਿਖੀ ਨੂੰ ਕੌਣ ਟਾਰਦਾ ਹੈ।

ਧਨ ਦੀਆਂ ਲਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਖਚਰਾਂ ਮੇਦੇ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦੁਲੇ ਨੇ
ਲੁਟ ਲਈਆਂ ਜੱਗ ਵਿਚ ਸ਼ੋਰ ਮਚਨਾ

ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਹੈਸੀ ਲਾਹੌਰ ਅੰਦਰ ਨਿਤ ਕਰੇ ਬਿਉਪਾਰ ਦਾ ਕੰਮ ਬੇਲੀ।ਧਨ ਮਾਲ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਿਸੀ ਬਾਤ ਦਾ ਰਤੀ ਨਾ ਗ਼ਮ ਬੇਲੀ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਨਿਜਾਦ ਇਹ ਧਾਰ ਲੀਤਾ ਲਦੇ ਖਚਰਾਂ ਧਨ ਤੇ ਦਮ ਬੇਲੀ। ਕੀਤੀ ਮੇਦੇ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਯਾਰੋ ਮੁੜਨਾ ਤਦੋਂ ਜਾਂ ਹੋਵਨ ਤੁਮ ਬੇਲੀ। ਪੈਹਲੀ ਮੰਜ਼ਲ ਨਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਵਾਟ ਕਰਨੀ ਅੱਜ ਵਿਚ ਪਿੰਡੀ ਲੈ ਦੱਮ ਬੇਲੀ। ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਅਰਾਮਦੇ ਨਾਲਕੱਟੀ ਜੇਕਦੀ ਨਾ ਹੋਗ ਫੇਰ ਅਲਮ ਬੇਲੀ। ਤੁਰੇ ਸ਼ਾਮੀ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗਏ ਪਿੰਡੀ ਮੇਦਾ ਜਾਂਵਦਾ ਈ ਛਮ ਛਮ ਬੇਲੀ। ਨਾਲੇ ਦਿਲ ਦੇ ਜਾਏ ਮਿਲਾਪ ਕੀਤਾ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏ ਮਿਲਦੇ ਦਮ ਦਮ ਬੇਲੀ।ਮੇਦਾ ਆਖਦਾ ਕੱਟਨੀ ਰਾਤ ਏਥੇ ਦੁਲਾ ਬੋਲਦਾ ਜਮ ਜਮ ਬੇਲੀ।ਖਤਰਾ ਖੌਫ ਨਾਦਿਲਵਿਚ ਕਰਨਾ ਕਿਸੀਗਲਦਾ ਨਹੀਂ ...

ਬਿਸਤਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤੁਮ ਬੇਲੀ। ਸਾਰੇ ਪਏ ਅਰਾਮ ਬੇਖਬਰ ਹੋਕੇ ਦੁਲਾ ਧਨ ਸਾਰਾ ਕਰੇ ਜੰਮ ਬੇਲੀ। ਧਨ ਵਿਚ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੇ ਜਮਾ ਕਰੇ ਦੁਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੁਰਤ ਬੇਗ਼ਮ ਬੇਲੀ। ਨਾਲੇ ਖਚਰਾਂ ਕੁਲ ਛਪਾਈਆਂ ਸੀ ਨਿਕਲ ਸਕੇ ਨਾਂ ਖੋਜ ਪਸਮ ਬੇਲੀ। ਸੁਭਾ ਸਾਰ ਹੋਈ ਉਠ ਕਹੇ ਮੇਦਾ ਵਾਹ ਦੁਲਿਆ ਨਿਤ ਜਮ ਬੇਲੀ। ਤੇਰੀ ਜਗਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਰਾਮ ਕੀਤਾ ਦਿਲੋਂ ਟਾਲਕੇ ਕੁਲਭਰਮ ਬੇਲੀ। ਹੁਣ ਟੋਰ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡਾ ਪੰਧਲੰਮਾ ਹੁਣ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਕਰੇ ਬਲਮ ਬੇਲੀ। ਵਿਓ ਮਾਲ ਸਾਡਾ ਤੋਰੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਕੇ ਝਟ ਆਵੇ ਫਿਰ ਹਮ ਬੇਲੀ। ਜਦੋਂ ਕੱਢ ਨਫਾ ਮੁੜ ਆਵਾਂਗੇ ਮੁੜ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬਲਮ ਬੇਲੀ। ਦੁਲਾ ਆਖਦਾ ਟੁਰ ਸ਼ਤਾਬ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਅਸੀਂ ਰੱਖਦੇ ਮੂਲ ਨ ਥਮ ਬੇਲੀ। ਐਪਰ ਮਾਲ ਕੈਸਾ ਸਾਥੋਂ ਮੰਗਦੇ ਹੋ ਕੇਹੜੀ ਵੇਚੀ ਸੀ ਏਥੋਂ ਰੀਵਮ ਬੇਲੀ। ਜਾਂ ਕੋਈ ਬਹੀਂ ਹਿਸਾਬ ਨੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਜਿਹੜੇ ਲੱਭੇ ਤੋਂ ਕਰੋ ਤੁਮ ਬੇਲੀ।ਮੇਦਾ ਆਖਦਾ ਕੋਕਕੇ ਦੁਲਿਆ ਵੇ ਖਾਹ ਮਾਰ ਜਾਕੇ ਪਵੇ ਕੰਮਬੇਲੀ।ਕਰੇਂ ਠੱਗੀਆਂ ਕੰਮਹਰਾਮੀਆਂ ਦੇ ਅਕਬਰ ਨਜ਼ਰ ਨਾਂ ਆਂਵਦਾ ਜਮ ਬੇਲੀ। ਬਾਪ ਦਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋਏਂ ਕੀਤੀ ਨਾਲ ਭੂਸ ਭਰੇ ਤੇਰਾ ਚੰਮ ਬੇਲੀ। ਮੇਦਾ ਮੁਖ ਥੀ ਬਾਤ ਏਹ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁਛ ਕਟੀ ਇਕ ਦਮ ਬੇਲੀ। ਨਾਲੇ ਆਖਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਇ ਸਾਰਾ ਦਿਲ ਮੂਲ ਨਾਂ ਰਖੇ ਭਰਮ ਬੇਲੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੂੰ ਬੋਲ ਨੂੰ ਕਰੇਂ ਪੂਰਾ ਜੇਕਰ ਤੈਨੂੰ ਹੈ ਕੁਝ ਸ਼ਰਮ ਬੇਲੀ।

ਮੇਦੇ ਨੇ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਡਰ ਦੇਣਾ।

ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ–ਧਨ ਜਦੋਂ ਮੇਦੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖੋਹ ਲਿਆ।ਪਿੱਟ ਪਿੱਟ ਛੇਦੀਆਂ ਬਥੇਰਾ ਰੋ ਲਇਆ।ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਜ਼ਾਰੋਜ਼ਾਰ ਹਾਇ ਦੁਲਿਆ। ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਭੁਲਿਆ। ਦੇ ਧਨ ਮੇਰਾ ਮੈਂ ਬੁਖਾਰੇ ਜਾਵਨਾ। ਕਰਕੇ ਬਿਉਪਾਰ ਫਿਰ ਏਥੇ ਆਵਨਾ। ਪਿੰਡੀ ਆਕੇ ਜਾਣਾ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਝਲਿਆ। ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਹੈ ਤੈਨੂੰ ਭੁਲਿਆ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੈਰ ਤੇਰਾ ਈ ਕਦੋਂ ਕੁ ਦਾਕਢਿਆ ਤੂੰ ਖਵਰੇ ਜਿਹੜਾ

ਈ ਚਰੋਕਣਾ । ਪਿੱਟਪਿੱਟ ਅੱਖੀਆਂ ਤੋਂ ਨੀਰ ਡੁਲ੍ਹਿਆ। ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਭੁਲਿਆ।ਕਿਸਗਲੋਂ ਦੁਲਿਆ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਲੁਟਿਆ। ਹਾਲ ਨਾਂ ਕਦੇ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਸਟਿਆ । ਤੇਰਾ ਇਹ ਜਵਾਨੀ ਵਾਲਾ ਬਾਗ ਭੁਲਿਆ । ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਭੁਲਿਆ । ਚੰਗੀ ਕਰੇਂ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਧਨ ਮੋੜਦੇ। ਨਹੀਂ ਤੇਰਾ ਕੋੜਮਾ ਕਬੀਲਾ ਰੋੜ੍ਹਦੇ। ਕਾਲ ਦਾ ਨਗਾਰਾ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਝੁਲਿਆ। ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਭੁਲਿਆ । ਕਰਾਂ ਜਾ ਪੁਕਾਰ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਜਾਕੇ । ਫੌਜਾਂ ਤੈਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਣ ਏਥੇ ਆਇਕੇ। ਨਿਤ ਤੂੰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫਿਰੇ ਖੁਲ੍ਹਿਆ । ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਭੁਲਿਆ ।

ਜੁਆਬ ਦੁਲੇ ਦਾ ਮੇਦੇ ਨੂੰ (ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ)

ਮੇਦੇ ਨੇ ਸੁਨਾਈਆਂ ਦੁਲੇ ਤਾਂਈ ਬਾਨੀਆਂ, ਤੁਰਤ ਨਿਕਾਲੇ ਦੁਲਾ ਤੀਰ ਕਾਨੀਆਂ। ਮੁਨੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁੱਛ ਨਾਲੇ ਹੈ ਸੁਨਾਂਵਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਕਿਹੜਾ ਸਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਆਂਵਦਾ । ਘੱਲ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜਾਇਕੇ, ਬੰਨ ਲਵੇ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਤਾਬੀ ਆਇਕੇ। ਲਾਵੀਂ ਜਾਕੇ ਜੋਰ ਸਾਰਾ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਕਿਹੜਾ ਸਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਆਂਵਦਾ । ਉਠ ਜਾ ਸ਼ਤਾਬੀ ਜੇ ਤੂੰ ਜਾਨ ਲੋੜਦਾ। ਹੱਡੀ ਹੱਡੀ ਤੇਰੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅੱਜ ਤੋੜਦਾ । ਕਿਸ ਲਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ । ਜਿਹੜਾ ਕਿਹੜਾ ਸਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਆਂਵਦਾ। ਸਾਡੇ ਵਲ ਨਜ਼ਰਾਂ ਕਰੇਂਦਾ ਮੈਲੀਆਂ । ਏਥੇ ਆਕੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗੇ ਧੇਲੀਆਂ । ਭਲੀ ਪਤ ਨਾਲ ਏਥੋਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਵਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਕੇਹੜਾ ਸਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਆਂਵਦਾ । ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਅਜ ਬੋਰੀਆਂ । ਬੋਲਿਆ ਹੈ ਫਿਰ ਕਟ ਕਰਾਂ ਪੂਰੀਆਂ। ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਨਾਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਗਾਂਵਦਾ।ਜਿਹੜਾ ਕਿਹੜਾ ਸਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਆਂਵਦਾ । ਪਟੀਆ ਜਾਂ ਬੇਦੀਆਂ ਮੇਦਾ ਸੀ ਰੋਂਵਦਾ । ਭੱਜਾ ਜਾਂਦਾ ਖੱਤਰੀ ਸੀ ਬੱਡਾ ਸੋਂਹਵੰਦਾ । ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤਰਫ ਲਾਹੌਰ ਧਾਂਵਦਾ । ਜੇਹੜਾ ਕੇਹੜਾ ਸਾਲਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਆਂਵਦਾ ।

ਫਰਿਆਦ ਮੇਦੇ ਦੀ ਪਾਸ ਸ਼ਾਹ ਦੇ

ਮੇਦਾ ਪਿਟਦਾ ਪਿਟਦਾ ਬੋਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਆ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਭ ਖੋਹਿਕੇ ਤੇ। ਹਾਇ ਸ਼ਾਹ ਮੈਨੂੰ ਦੁਲੇ ਲੁਟ ਲਿਆ ਕੀਤੀ ਹਾਲ ਹੀ ਹਾਲ ਹੈ ਰੋਇਕੇ ਤੇ। ਰਾਤੀਂ ਕੀਤੀ ਤੁਆਜ਼ਿਆ ਬਹੁਤ ਸਾਡੀ ਅਸੀਂ ਉਠੇ ਸੁਵੇਰ ਜਾਂ ਸੋਇਕੇ ਤੇ। ਅਸਾਂ ਦਿਤਿਆ ਮਾਲ ਜਾਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁੱਛ ਕੱਟੀ ਹਥ ਦੋਇਕੇ ਤੇ। ਮੇਰਾ ਹਾਲ ਤੂੰ ਦੇਖ ਲੈ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾ ਅਰਜ਼ਾਂ ਕਰੇ ਦਰਬਾਰ ਖਲੋਇਕੇ ਤੇ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਰ ਅਲੀਦੇ ਵਾਂਗ ਮੇਦਾ ਬੰਨ੍ਹਾ ਦਾਦ ਜਾਂਦਾ ਹੱਥਧੋਇਕੇਤੇ।

ਬੇਗਮ ਨੇ ਹੱਜ ਕਰਨ ਜਾਣਾਂ ਅਤੇ ਦੁਲੇ ਕੋਲ ਠਹਿਰਨਾ ਅਤੇ ਧਨ ਗੁਵਾ ਦੇਣਾ।

ਬੇਗਮ ਬੋਲੀ ਸ਼ਾਹ ਤਾਂਈ ਦੁਨੀਆਂ ਕਾਬੇ ਦੇ ਹੱਜ ਨੂੰ ਜਾਂਵਦੀਏ। ਕਰਾਂ ਹੱਜ ਮੈਂ ਭੀ ਨੀਯਤ ਧਰਕੇ ਤੇ ਇਹ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਆਂਵਦੀ ਏ। ਅਕਬਰ ਆਖਦਾ ਕੰਮ ਸੁਆਬਦਾ ਹੈ ਤੁਰਤ ਕਰਦਾ ਏਹ ਤਬਾ ਜੋ ਚਾਂਵਦੀ ਏ। ਬੇਗਮ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਝਟ ਕੂਚ ਸਮਾਨ ਕਰਾਂਵਦੀ ਏ। ਖੇਮੇ ਤੰਬੂ ਤੇ ਸਾਜ਼ ਸਮਾਨ ਸਾਰੇ ਊਠਾਂ ਤੇ ਭਾਰ ਲਦਾਂਵਦੀ ਏ। ਹੋਰ ਖੈਰ ਖੈਰਾਤ ਵੀ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਕਈ ਖਰਾਂ ਧਨ ਲੈ ਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਬਹੁਤ ਨੌਕਰਾਂ ਚਾਕਰਾਂ ਸੰਗ ਲੈਕੇ ਵਕਤ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਵਾਗ ਉਠਾਂਵਦੀ ਏ। ਵਿਚ ਰਾਹ ਦੇ ਨੌਕਰਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡੀ ਰਹਿਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਂਵਦੀ ਏ। ਅੱਜ ਦੁਲੇ ਦੇ ਪਾਸ ਅਰਾਮ ਕਰਨਾ ਏਹ ਬਾਤ ਮੇਰ ਮਨ ਭਾਂਵਦੀ ਏ। ਤਿੰਨ ਕੋਸ ਰਹਿਆ ਪਿੰਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਜਦੋਂ ਇਕ ਨਫ਼ਰ ਨੂੰ ਅਗੇ ਦੋੜਾ-ਵਦੀ ਏ। ਜਾ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਹਵਾਲ ਕਹਿਣਾ ਬੇਗਮ ਨਫ਼ਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਸਮਝਾਂਵਦੀ ਏ। ਆਖੀਂ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਏਥੇ ਮਕਾਮ ਕਰਨਾਂ ਬੇਗਮ ਕਾਬੇ ਦੇ ਹੱਜ ਨੂੰ ਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਕੀਤੀ ਖਬਰ ਜਾਂ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰ ਜਾਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੁਲੇ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਂਵਦੀ ਏ। ਕਹੇ ਵਾਹ ਧੰਨ ਭਾਗ ਸਾਡੇ ਬੇਗਮ ਕਦਮ ਜਦ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਾਂਵਦੀ ਏ। ਇਕ ਜਗਾ ਬਤਾਂਵਦਾ ਨਫ਼ਰ ਤਾਂਈ ਸੁੰਦਰ ਖੂਬ ਹੀ ਜੇਹੜੀ

ਸੁਹਾਂਵਦੀ ਏ। ਦੁਲਾ ਆਖਦਾ ਕਰਾਂਗੇ ਅਸੀਂ ਖਾਣਾ ਤੈਨੂੰ ਬੇਗਮ ਕੀ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਂਵਦੀ ਏ। ਨਫ਼ਰ ਆਖਦਾ ਲੋੜ ਮਕਾਨ ਦੀ ਜੇ ਜਾਂਦੀ ਹਮ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਾਂਵਦੀ ਏ। ਕੁਲ ਆਪਣੇ ਪਲੇ ਦਾ ਖਰਚ ਕਰਦਾ ਨਾਲੇ ਭੀਖੀਆਂ ਤੁਆਮ ਖਲਾਂਵਦੀ ਏ। ਦੁਲਾ ਆਖਦਾ ਕੰਮ ਸੁਆਬ ਦਾ ਏ ਕਰੇ ਸੋਈ ਜੋ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭਾਂਵਦੀ ਏ। ਬੇਗਮ ਦੇਖਿਆ ਆਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਿੰਡੀ ਰੂਹ ਉਸਦੀ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਸੇਵਾ ਦੁਲੇ ਨੇ ਇਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕੀਤੀ ਬੇਗਮ ਸਦ ਕੇ ਪਾਸ ਬਹਾਂਵਦੀ ਏ। ਰਖਾਂ ਨਿੱਤ ਮੈਂ ਬੱਚਾ ਪਾਸ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਤਬਾ ਏਹ ਦਿਲ ਦੀ ਚਾਹਵਦੀ ਏ। ਬੋਹੜੀ ਦੇਰ ਜਦੋਂ ਬਾਤ ਚੀਤ ਹੋਈ ਦੁਲਾ ਆਖਦਾ ਨੀਂਦ ਅਕਾਂਵਦੀ ਏ। ਬੇਗਮ ਟੋਰਕੇ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਫਿਰ ਪਿਛੋਂ ਸਭ ਨੌਕਰਾਂ ਆਖ ਸੁਨਾਂਵਦੀ ਏ। ਕਰੋ ਸਭ ਅਰਾਮ ਨਾਂ ਫਿਕਰ ਰੱਤੀ ਏਥੇ ਓਪਰੀ ਚੜ੍ਹ ਨਾਂ ਆਂਵਦੀ ਏ। ਕਹੇ ਉਸਦੇ ਸਭ ਬੇਵਕੂਫ ਬੰਨ ਹੋਏ ਨਾਲੇ ਆਪ ਭੀ ਖੂਬ ਸੌਂ ਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੁਲੇ ਦੀ ਫੌਜ ਆਕੇ ਧਨ ਉਸਦਾ ਕੁਲ ਉਠਾਂਵਦੀ ਏ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬੇਗਮ ਚਲੀ ਤਰਫ ਮੱਕੇ ਪਿੰਡੀ ਆਇਕੇ ਮੁੰਡ ਮੁੰਡਾਵਦੀ ਏ। (ਬੇਗਮ ਨੇ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਪੈਹਲਾਂ ਸਮਝਾਉਣਾ ਫੇਰ ਤਾੜਨਾ)

ਜਦੋਂ ਬੇਗਮ ਦਾ ਲੁਟਿਆ ਧਨ ਸਾਰਾ ਤਦੋਂ ਤੋਬਾ ਹੀ ਤੋਬਾ ਪੁਕਾਰਦੀਏ। ਦਗਾ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਂ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਸਾਕ ਸੇਖੋਂ ਦਾ ਤੁਧ ਚਿਤਾਰਦੀ ਏ। ਅਸੀਂ ਕਾਬੇ ਦੇ ਹੱਜ ਨੂੰ ਜਾਂਵਦੇ ਹਾਂ ਸਭ ਭੇਟ ਏਹ ਸਚੇ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਏ। ਤੈਨੂੰ ਲੋੜ ਜੇ ਧਨ ਦੀ ਹੋਵੇ ਬੱਚਾ ਮੈਥੋਂ ਮੰਗ ਏਹ ਬੋਲ ਉਚਾਰਦੀ ਏ। ਦੁਲਾ ਆਖਦਾ ਭਲੇ ਦਾ ਵਕਤ ਨਾਂਹੀਂ ਕੀਤੀ ਟੈਹਲ ਤੇ ਤੋਹਮਤਾਂ ਮਾਰਦੀ ਏਂ। ਜਦੋਂ ਦੁਲੇ ਨੇ ਸਾਫ ਜੁਆਬ ਦਿਤਾ ਫਿਰ ਹੋ ਗੁਸੇ ਉਹਨੂੰ ਤਾੜਦੀ ਏ। ਕਿਉਂ ਵੇ ਦੁਲਿਆ ਕਾਫਰਾ ਕੁਫਰ ਕਰਦਾ ਕਰੀਂ ਸੋਚ ਏਹ ਮੁਲਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਏ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਮਿਲੇਗਾ ਕੱਖ ਮੂਲੇ ਆਵੇ ਫੌਜ ਜਾਂ ਸ਼ਾਹ ਦਰਬਾਰ ਦੀਏ।

ਦੂਲੇ ਨੇ ਬੇਗਮ ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਮੁੰਨ ਕੇ ਕੱਢਣਾਂ

ਜਦੋਂ ਦੂਲੇ ਨੂੰ ਇਤਨੀਂ ਗੱਲ ਆਖੀ ਗੁੱਸਾ ਮੂਲ ਨਾ ਸਰਿਆ ਜਰ ਯਾਰੋ। ਚੇਹਰਾ ਲਾਲ ਤੇ ਵਖੀਆਂ ਮਝ ਰਹੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਬੇਗਮ ਦਾ ਜਾਂਵਦਾ ਹਿਲ ਯਾਰੋ। ਵੰਝ ਕੈਂਚੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਕ ਗੁਤ ਵੱਢ ਦਿਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਪਲ ਯਾਰੋ। ਧੱਕੇ ਦੇਕੇ ਸਭ ਨਿਕਾਲ ਦਿਤੇ ਜਾਵੇ ਜਲਦ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਵੱਲ ਯਾਰੋ। ਜਾਓ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦਸੋ ਜਾ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਵਾਂਗ ਅੱਗ ਦੇ ਹੋਵੇ ਜੱਲ ਬੱਲ ਯਾਰੋ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘਨੂੰ ਝਟ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਦੇਨਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਤਰਫ ਨੂੰਘੱਲਯਾਰੋ।

[ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ]–ਦੂਲਾ ਕਹੇ ਝੱਚਾ ਬੱਚਾ ਕਾਹਨੂੰ ਬੋਲਦੀ। ਕਾਸਨੂੰ ਸੀ ਜਾਨ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਘੋਲਦੀ।ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਸਾਕ ਕੋਈ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨੀ। ਜਾਕੇ ਸੁਨਾਈਂ ਸ਼ਾਹਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਨੀ।ਹੱਜ ਦਾ ਸੀ ਰਸਤਾ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦਾ।ਤਾਹੀਂ ਦੂਲਾ ਤੇਰਾ ਏਥੇ ਹੱਜ ਪੂਰਦਾ। ਸਭ ਦੇ ਹੀ ਨਾਮ ਤੇਰਾ ਲਾਵਾਂ ਮਾਲ ਨੀ। ਜਾਕੇ ਸੁਨਾਈਂ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਨੀ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਬਾਕੀ ਹੋਇ ਨੀ। ਸੋ ਭੀ ਖੋਲ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਣਾਏ ਨੀ। ਰਸਤਾ ਸ਼ਤਾਬੀ ਨਹੀਂ ਜਾਕੇ ਭਾਲ ਨੀ। ਜਾਕੇ ਸੁਨਾਈ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਨੀ।ਖਾਤਰਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀਆਂਨੀ ਖੂਬਕੀਤੀਆਂ। ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੁਨਾਈ ਸਭੇਗਲਾਂ ਬੀਤੀਆਂ। ਬੈਠ ਕੇ ਤੂੰ ਏਥੇ ਵੇਲਾ ਨਹੀਂ ਟਾਲ ਨੀ। ਜਾਕੇ ਸੁਨਾਈ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਨੀ। ਏਥੇ ਬੈਠੀ ਕਾਸਨੂੰ ਗਲਾਂ ਮਾਰਦੀ।ਸ਼ਾਹਦਾ ਧਿਆਨਦਿਲੋਂਧਾਰਦੀ। ਇਕ ਤੈਨੂੰਦਸਦਾ ਮੈਂ ਹੋਰਚਾਲਨੀ।ਜਾਕੇ ਸੁਨਾਈ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਨੀ। ਮੁਨਕੇ ਤੇ ਗੁੱਤਾਂ ਦੂਲਾ ਹੈ ਸੁਨਾਂਵਦਾ। ਬੇਗਮ ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਤਨੀ ਤੈਨੂੰਪਾਉਂਦਾ।ਆਖਦਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਲੈ ਜਾ ਨਾਲ ਨੀ। ਜਾਕੇ ਸੁਨਾਈਂ ਸ਼ਾਹਨੂੰ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਨੀ।

ਬੇਗਮ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਪਹੁੰਚਕੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਵਰਤਿਆ ਦਸਨਾ

ਬੇਗਮ ਗਈ ਸੀ ਕਾਬੇਦਾ ਹੱਜ ਕਰਨੇ ਆਈ ਦੂਲੇ ਤੋਂ ਝਾੜ ਮਨਾਇਕੇ ਤੇ ... ਆਈ

ਹੈ ਸਭ ਗੁਵਾਇਕੇ ਤੇ । ਗੱਲ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਇਕੇ ਰਵਾਂ ਹੋਈ ਆਏ ਵੜੀ ਹੈ ਛੁਪ ਛੁਪਾਇਕੇ ਤੇ । ਜਦੋਂ ਜਾਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੜੀ ਲਵੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਬੁਲਾਇਕੇ ਤੇ। ਝਟ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਰੋਵੇ ਖੂਬ ਹੀ ਝਾਟਾ ਦਿਖਾਇਕੇ ਤੇ। ਪੁਛੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਾਲ ਸ਼ਤਾਬ ਦਸੀਂ ਲਵਾਂ ਉਸਦੀ ਖਬਰ ਮੈਂ ਜਾਇਕੇ ਤੇ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਬੀਤਿਆ ਹਾਲ ਬੇਗਮ ਆਖੀਂ ਕੁਲ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸੁਨਾਇਕੇ ਤੇ। ਬੇਗਮ ਰੋਂਵਦੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਧੋਂਵਦੀ ਸੀ ਹਾਲ ਮੰਦੇ ਮੈਦਮ ਨੂੰ ਆਇਕੇ ਤੇ। ਦਸ ਹਾਲ ਸ਼ਤਾਬ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਟੋਟੇ ਜਿਸ ਮੋੜਿਆ ਤੈਨੂੰ ਦੁਖਾਇਕੇ ਤੇ। ਬੇਗਮ ਆਖਦੀ ਦੁਲੇਦਾ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਮੈਨੂੰ ਪੁਛ ਨਾਂ ਹੋਰ ਭੁਲਾਇਕੇ ਤੇ। ਹੋਰ ਧਨ ਤੇ ਮਾਲ ਜੋ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਕੁਲ ਆਈਆਂ ਉਥੇ ਲੁਟਾਇਕੇ ਤੇ। ਕਿਸ਼ਨਸਿੰਘਾ ਕੀ ਦੁਲੇ ਦਾ ਹਾਲ ਪੁਛੇ ਫੌਜ ਚਾਹੜਦੇ ਧੂੰਮ ਧੁਮਾਇਕੇ ਤੇ।

ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨਾ ਅਗੋਂ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਅਰਜ ਕਰਨੀ ਮੈਂ ਆਪ ਜਾਇਕੇ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ

ਅਕਬਰ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇਕੇ ਤੇ ਆਖੇ ਦੇਖ ਲੈ ਮਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਸਾਰਾ। ਸਿਰ ਮੁੰਡਕੇ ਪਿੰਡ ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਨਾਲੇ ਲੁਟਿਆ ਧਨ ਤੇ ਮਾਲ ਸਾਰਾ। ਕਈ ਅਗੇ ਭੀ ਉਸਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ ਓਹਦਾ ਦੇਵੇਂ ਕਸੂਰ ਤੂੰ ਟਾਲ ਸਾਰਾ। ਹੁਣ ਤੁਰਤ ਮੈਂ ਫੌਜਾਂਨੂੰ ਚਾੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਸੁਟੇ ਉਸਦਾ ਕੋੜਮਾ ਗਾਲ ਸਾਰਾ। ਜੇਹੜਾ ਕਰੇ ਹਰਾਮੀਆਂ ਐਡ ਕਾਰੇ ਓਹਦਾ ਵੱਡੀਏ ਛੱਬ ਇਆਲ ਸਾਰਾ। ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਰਾਂ ਅੱਜ ਬਿਆਨ ਸੁਆਲ ਸਾਰਾ। ਰਖੋ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਮੈਂ ਜਾਵਨਾਂ ਹਾਂ ਜਾ ਵੇਖਸਾਂ ਕੁਲ ਹਵਾਲ ਸਾਰਾ। ਜੇ ਤਾਂ ਕਹੋ ਤੇ ਏਥੇ ਲੈ ਆਉਨਾ ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕੋੜਮਾਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸ ਰਾ। ਨਹੀਂ ਹਾਲ ਹਵਾਲ ਮੈਂ ਅ ਾਏ ਦਸਾਂ ਓਹਦਾ ਘਰ ਵੇਖੀਂ ਭਾਲ ਸਾਰਾ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਆਵੇ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਮੈਂ ਭਾਲ ਹਵਾਲ ਸਾਰਾ।

ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਪਿੰਡੀ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਤੇ ਬਾਰ ਵਿਚ ਦੂਲੇ ਨੂੰ ਮਿਲਨਾ

ਸੇਖੋ ਨਾਲ ਸਵਾਰ ਪੰਜਾਸ ਲੈਕੇ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਲ ਰੁਵਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਵੇਖੇ ਬਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਜੁਆਨ ਫਿਰਦੇ ਸੇਖੋਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਖ਼ੂਬ ਧਿਆਨ ਪਿਆਰੇ। ਭਾਵੇਂ ਦੂਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਆਯਾ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਗੁਮਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਦਿਲ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਇਹ ਧਾਰਕੇ ਤੇ ਇਸ ਤਰਫ ਨੂੰ ਵਾਗ ਭੁਆਨ ਪਿਆਰੇ। ਜਦੋਂ ਪਹੁੰਚ ਨਜ਼ਦੀਕ ਦੋ ਚਾਰ ਹੋਏ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਲੈਣ ਪਛਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਦੂਲਾ ਆਖਦਾ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਕੇ ਨਿਤ ਯਾਰ ਪਿਛੋਂ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਪਿਆਰੇ.। ਗਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਸੇਤੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਹਾਲ ਪੁਛਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਸੇਖੋ ਆਖਦਾ ਦੂਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਤੈਨੂੰ ਮੇਰਾ ਮਨ ਹੋਇਆ ਸ਼ਾਦ ਮਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਅੱਜ ਭਾਲ ਨਾ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਕਦੇ ਪੈਂਦੀ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜਾਨ ਬਜਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਦੂਲਾ ਗੱਲ ਸੀ ਸੇਖੋਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਛੁੱਟ ਹੋਂਵਦਾ ਸ਼ੇਰ ਫਗਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਸੇਖੋਂ ਆਖਦਾ ਭਾਈ ਓਹ ਸ਼ੇਰ ਆਵੇ ਹੁਣ ਮਾਰ ਤੂੰ ਇਸਦੀ ਜਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਦੂਲਾ ਆਖਦਾ ਪਹਿਲੇ ਸੁਵਾਰ ਤੇਰੇ ਵਾਰ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਣ ਪਿਆਰੇ। ਸੁਣ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਭੇ ਹੀ ਕੰਬ ਗਏ ਨਾਲੇ ਹੋਂਵਦੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਨੇ ਦਈਂ ਜਾਨ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਤੂੰ ਦਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਲੋੜ ਭਾਵੇਂ ਐਪਰ ਜਾਂਨ ਦੀ ਕਰੇਂ ਅਮਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਸੁਣਕੇ ਬੇਨਤੀ ਦੂਲਾ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਲਵੇ ਤੁਰਤ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਤਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਫਿਰ ਆਖਦਾ ਕਿਧਰੇ ਦੌੜ ਜਾਵੇ ਸ਼ੇਰ ਮਲ ਕੇ ਖੜੇ ਮੈਦਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਪਈ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਕੰਨ ਅਵਾਜ਼ ਸਿੱਧੀ ਤੁਰਤ ਆਂਵਦਾ ਵਾਂਗ ਤੁਫਾਨ ਪਿਆਰੇ। ਪੰਜੇ ਚੱਕ ਕੇ ਦੂਲੇ ਤੇ ਆਂਵਦਾ ਏ, ਦੂਲਾ ਚੀਰਦਾ ਪੇਟ ਮਿਆਨ ਪਿਆਰੇ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟੁਕੜੇ ਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਿਵੇਂ ਛੇਲਾ ਕਸਾਈ ਕਹਾਨ ਪਿਆਰੇ।

ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਦੁਲੇ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਵੇਖਕੇ ਮੁਆਫ ਕਰਨਾਂ ਤੇ ਘੋੜੇ ਇਨਾਮ ਦੇਣਾਂ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਜਾਨ ਲਈ ਕੈਹਣਾ

ਸੇਖੋਂ ਦੁਲੇ ਦੀ ਦੇਖ ਬਹਾਦਰੀ ਨੂੰ ਪੰਜੀ ਦੇਂਵਦਾ ਘੋੜੇ ਇਨਾਮ ਯਾਰੋ। ਨਾਲੇ ਆਖਦਾ ਚਲ ਤੂੰ ਸੰਗ ਮੇਰੇ, ਮੇਰੇ ਬਾਹਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਰੋ ਸਲਾਮ ਯਾਰੋ। ਸਭ ਤੇਰੇ ਕਸੂਰ ਮੁਆਫ ਹੋਵਣ ਕਰਦਾ ਨੇਕੀ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮਦਾਨ ਯਾਰੋ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਦੋਂ ਸੁਨਦਾ ਸੀ ਮੇਰਾ ਕਲਾਮ ਯਾਰੋ। ਕੋਈ ਜਾਇਕੇ ਬਦੀ ਜਾ ਕਰੇ ਤੇਰੀ ਜਬ ਰਖਾਂ ਮੈਂ ਨੇਕ ਫਰਜਾਮ ਯਾਰੋ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੈਂ ਸੱਚ ਦਾ ਝੂਠ ਕਰਕੇ ਸਚਦਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇਨੂੰ ਇਨਜਾਮ ਯਾਰੋ।

ਸੇਖੋਂ ਨਾਲ ਦੁਲੇ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਆਉਣਾ

ਦੁਲਾ ਪੰਜ ਸੌ ਸੰਗ ਸਵਾਰ ਲੈਕੇ ਸੇਖੋਂ ਨਾਲ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਆਂਵਦਾਈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਰਾਂ ਸਲਾਮ ਨਾਂਹੀ ਏਹ ਬੋਲਕੇ ਮੁਖੋਂ ਸੁਨਾਂਵਦਾ ਈ। ਸੇਖੋਂ ਆਖਦਾ ਜਿਵੇਂ ਸਲਾਹ ਤੇਰੀ ਤੇਰਾ ਬੋਲ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਭੁਆਂਵਦਾ ਈ। ਜਦੋਂ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਆਏ ਵੜੇ ਸੇਖੋਂ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਓਥੇ ਠਹਿਰਾਂਵਦਾ ਈ। ਭਾਈ ਦੁਲਿਆ ਜਰਾ ਸੁਸਤਾ ਜਾਵੀਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਖਬਰ ਪੁਚਾਂਵਦਾ ਈ। ਜਾਂ ਪੁਜਾ ਝਟ ਵਜ਼ੀਰ ਤਾਂਈ ਤੈਨੂੰ ਆਬਰੂ ਨਾਲ ਲਿਜਾਂਵਦਾ ਈ। ਜਾਏ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕੀਤੀ ਦੁਲਾ ਤੇਰੇ ਸਲਾਮ ਨੂੰ ਆਂਵਦਾ ਈ। ਭੇਜ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਫਿਰ ਵਜ਼ੀਰ ਦਿੱਤਾ ਨਾਲੇ ਬੋਲ ਕੇ ਇਹ ਫੁਰ-ਮਾਂਵਦਾ ਈ। ਜਾਕੇ ਨਾਲ ਤਾਜੀਬ ਲਿਆ ਉਸਨੂੰ ਜੇਹੜਾ ਸੇਖੋਂ ਦਾ ਭਾਈ ਸਦਾਂਵਦਾ ਈ। ਝਟ ਗਿਆ ਵਜ਼ੀਰ ਤੇ ਲੈ ਆਇਆ ਦੁਲਾ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਆਂਵਦਾ ਈ। ਖੜਾ ਹੋਂਵਦਾ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਯਾਰੋ ਨਾਲ ਸਾਂਗ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਭੁਵਾਂਵਦਾ ਈ। ਨਾਲ ਜੋਰ ਦੇ ਜ਼ਿਮੀ ਤੇ ਮਾਰਦਾ ਏ ਉਤੇ ਸੀਸ ਨੂੰ ਝੱਟ ਝੁਕਾਂਵਦਾ ਈ। ਇਸ ਹਾਲ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹੇ ਸੇਖੋਂ ਏਹਨੂੰ ਅਦਬ ਅਦਾਬ ਨਾਂ ਆਂਵਦਾ ਈ। ਜਦੋਂ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਵਾਂਗ ਜਾ ਖੜਾ ਹੋਇਆ ਦਿਲ

ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਖੌਫ ਪਾਂਵਦਾ ਈ।ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸੀਨਾ ਕੰਬ ਗਿਆ ਨਾਲ ਸੈਨਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਫਰਮਾਂਵਦਾ ਈ। ਏਥੋਂ ਝਬ ਹੀ ਏਹਨੂੰ ਲਜਾਉ ਸੇਖੋਂ ਏਹਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਡਰਾਂਵਦਾ ਈ। ਸੇਖੋਂ ਝਟ ਹੀ ਰਮਜ ਨੂੰ ਸਮਝ ਜਾਵੇ ਫਿਰ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਏਹ ਸੁਨਾਂਵਦਾ ਈ। ਚਲ ਸ਼ੈਹਰ ਦਾ ਸੈਰ ਕਰਾਵਾਂ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਦਿਲ ਮੇਰਾ ਅੱਜ ਚਾਂਵਦਾ ਈ। ਸੇਖੋਂ ਨਾਲ ਸੀ ਦੁਲਾ ਰੁਵਾਨ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਜਾਂਵਦਾ ਈ। ਕਹੇ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਜਾ ਭਾਈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਤਕਲੀਫ ਨਾਂ ਚਾਂਹਵਦਾ ਈ। ਆਖੇ ਦੁਲੇ ਦੇ ਸੇਖੋਂ ਮੁੜ ਜਾਏ ਪਿਛੋਂ ਦੁਲਾ ਫਿਰ ਰੰਗ ਬਤਾਂਵਦਾ ਈ। ਅਸਾਂ ਭੁਖੇ ਨਾਂ ਜਾਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚੋਂ ਨਾਲ ਦੋਸਤਾਂ ਮਤਾ ਪਕਾਂਵਦਾ ਈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਸੂਰਮਾ ਮੂਲ ਟਲਦਾ ਦੇਖੋ ਅੱਜ ਕੀ ਹੱਥ ਵਖਾਂਵਦਾ ਈ।

ਲੁਟਣਾ ਦੁਲੇ ਨੇ ਹਲਵਾਈਆਂ ਨੂੰ—ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ ॥

ਡਰ ਕੇ ਦੁਲੇ ਥੀਂ ਸੇਖੋਂ ਪਿਛਾਂਹ ਜਾਂਵਦਾ, ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਤਾਂਈਂ ਦੁਲਾ ਹੈ ਸੁਨਾਂਵਦਾ। ਭੁਖਿਆਂ ਏਥੋਂ ਅਸਾਂ ਨਾਂਹੀ ਮੂਲ ਜਾਵਣਾ ਰੋਜ਼ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਪਾਵਣਾ। ਚਲੋ ਹਲਵਾਈਆਂ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਚਲੀਏ। ਚੰਗੀ ਚੰਗੀ ਜਗਾਂ ਦੇਖੋ ਫੇਰਾ ਪਾ ਲਈਏ। ਕਰੇ ਜੇਹੜਾ ਦਿਲ ਤੁਸਾਂ ਸੋਈ ਖਾਵਣਾਂ ਰੋਜ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਪਾਵਣਾ। ਕਰਦੇ ਸਲਾਹ ਸਭੀ ਹੈਸੀ ਜਾਂਵਦੇ। ਝਟ ਹਲਵਾਈਆਂ ਦੀ ਤਰਫ ਧਾਂਵਦੇ। ਜਾਕੇ ਬਜਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ੋਰ ਪਾਵਣਾ। ਰੋਜ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰਵਿਚ ਫੇਰਾ ਪਾਵਣਾ। ਪੀਂਵਦੇ ਸੀ ਦੁਧ ਤੇ ਮਿਠਾਈ ਖਾਂਵਦੇ ਬੋਲਦਾ ਜੇ ਕੋਈ ਸੀ ਓਹਨੂੰ ਡਰਾਂਵਦੇ। ਤੇਗ਼ ਦਾ ਸ਼ਿਤਾਬੀ ਖਿਚ ਲੋ ਬਣਾਵਣਾ। ਰੋਜ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਪਾਵਣਾ। ਥੋਹੜੀ ਘਨੀ ਖਾਂਦੇ ਤੇ ਖਰਾਬ ਕਰਦੇ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ ਮੂਲ ਡਰਦੇ। ਚੱਕ ਕੇ ਤੇ ਬਾਕੀ ਪਲੇ ਵਿਚ ਪਾਵਣਾ। ਰੋਜ਼ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਪਾਵਣਾ। ਖਾਕੇ ਮਿਠਾਈ ਨਾਲੇ ਗਲੋ ਲੜਦੇ। ਬੋਲਦਾ ਜੇ ਕੋਈ ਓਹਨੂੰ ਖੂਬ ਕੁਟਦੇ। ਰਜ ਕੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਉਠ ਧਾਵਨਾ

ਰੋਜ਼ ਨਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਫੇਰਾ ਪਾਵਣਾ ।

ਇਕ ਬ੍ਰਹਮਣ ਨੇ ਦੁਲੇ ਪਾਸ ਫਰਿਆਦ ਕਰਨੀ ਕਸਾਈਆਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਕੇ

ਫਿਰ ਨਿਕਲ ਬਜ਼ਾਰ ਥੀਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤੁਲਸੀ ਰਾਮ ਬ੍ਰਹਮਣ ਨੇ ਘੇਰਿਆ ਸੂ, ਸਾਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਸਾਈਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੀਤਾ ਸ਼ਾਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਨਬੇੜਿਆ ਸੂ, ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਸੁਣ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਆਣ ਕੀਤੀ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਦੁਲੇ ਘੋੜਾ ਫੇਰਿਆ ਸੂ, ਦੁਲਾ ਮਾਰ ਤਾੜ ਜਾਇਕੇ ਬਹੁਤ ਕਰਦਾ ਐਪਰ ਕਾਲੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਧਰਿਆ ਸੂ। ਨਾਲੇ ਕੱਢ ਕੇ ਛੁਰੀਆਂ ਵਖਾਣ ਲੱਗੇ ਤੇਰਾ ਬਾਪ ਦਾਦਾ ਜਿਵੇਂ ਚੀਰਿਆ ਸੂ । ਖਲਾਂ ਭੂਸ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰਾਇ ਕੇ ਤੇ ਸਿਰ ਕੁਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਖੇਰਿਆ ਸੂ। ਬਾਕੀ ਹੱਡ ਤੇ ਮਾਸ ਸਭ ਕੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਦੁਖ ਹੀ ਜਾ ਬਖੇਰਿਆ ਸੂ, ਜਦੋਂ ਦੁਲੇ ਨੇ ਇਤਨੀ ਗਲ ਆਖੀ ਘੋੜਾ ਗੁਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਚਮਕੇਰਿਆ ਸੂ, ਛੇਈ ਸਿਰ ਜਾ ਤਨ ਤੋਂ ਜੁਦਾ ਕੀਤੇ ਫਿਰ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਪਲੂ ਫੇਰਿਆ ਸੂ, ਪਾਏ ਰਬ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘਾ ਘੋੜਾ ਫੇਰ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਫੇਰਿਆ ਸੂ।

ਪਹਿਲੇ ਫਰਿਆਦ ਕਰਨੀ ਹਲਵਾਈਆਂ ਨੇ

ਪੰਜ ਸਤ ਹਲਵਾਈ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਤੁਰਤ ਬਾਦਸ਼ਾਹਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂਵਦੇ ਨੇ। ਸਾਡੀ ਦੁਲੇ ਨੇ ਲੁਟ ਦੁਕਾਨ ਲੀਤੀ ਹਥ ਜੋੜਕੇ ਅਰਜ ਸੁਣਾਂਵਦੇ ਨੇ। ਕੀਤੀ ਹੀਲ ਹੁਜਤ ਕਿਸੇ ਸਾਹਮਨੇ ਜਾ ਝਟ ਖਿੱਚ ਤਲਵਾਰ ਦਿਖਾਂਵਦੇ ਨੇ। ਨਾਲੇ ਲੁਟਿਆ ਤੇ ਨਾਲੇ ਕੁਟਿਆ ਈ ਦਿਲੋਂ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਖੌਫ ਉਡਾਂਵਦੇ ਨੇ। ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਾਂ ਦੁਲੇ ਦਾ ਹੋਂਵਦਾ ਜੇ ਜਾਨ ਸਭ ਦੀ ਉਠ ਗੁਵਾਂਵਦੇ ਨੇ। ਹਾਲ ਹਾਲ ਹੀ ਹਾਲ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਭੁਕਾਂਵਦੇ ਨੇ।

ਫਿਰ ਕਸੈਣੀਆਂ ਨੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜਰ ਹੋਕੇ ਫਰਿਆਦ ਕਰਨੀ

ਦੁਲਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਸਭ ਰੋਂਵਦੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਲਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਹੀ ਰੋਂਵਦੀਆਂ ਮਾਰ ਨਾਹਰੇ ਨਾ ਪੀਂਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾ ਖਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। [illegible] ਤੇ ਸਭ ਨਾਲ

ਹੋਈਆਂ ਤੁਰਤ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਹਾਏ ਹਾਏ ਸਭ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਤੇ ਕੂਕਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਅਰਜ਼ ਸੁਣਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸਾਡੀ ਸੁਣੀ ਫਰਿਆਦ ਤੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸਭੇ ਪਿੱਟ ਪਿੱਟ ਕੇ ਵਾਲ ਸਿਰ ਦੇ ਅਗੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਖਾਕ ਸਿਰ ਪਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਸਿਰ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾ ਰਖੇ ਫਿਰ ਖੋਹਕੇ ਸਾਰੇ ਵਖਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਦੁਲੇ ਨੇ ਰੰਡੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਾਂ ਇਕ ਪੱਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਆਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਨਾਲੇ ਵਾਸਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਘੱਤਣ ਪਈਆਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਇਨਸਾਫ ਨੂੰ ਚਾਂਹਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਸਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਗਸ਼ੀ ਖਾ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਏਹ ਜ਼ੁਲਮ ਵੇਖਕੇ ਗੁਸੇ ਹੋਣਾ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਝੂਠਾ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ

ਜਦੋਂ ਗੁਸੇ ਨੇ ਆਣਕੇ ਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਚਿਹਰਾ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਾਂਗ ਅੰਗਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਤੁਰਤ ਸੇਖੋ ਨੂੰ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇਕੇ ਤੇ ਸ਼ਾਹ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਹੋਇਆ। ਜ਼ੁਲਮ ਰੋਜ਼ ਕਰਦਾ ਦੁਲਾ ਉਠ ਭਾਰੀ ਤੇਰਾ ਓਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਨਿਤ ਕਰੇ ਸਫਾਰਸ਼ਾਂ ਸੇਖੋਂ ਉਤੋਂ ਸਾਰਾ ਝੂਠ ਤੇਰਾ ਗੁਫਤਾਰ ਹੋਇਆ। ਸੇਖੋਂ ਆਖਦਾ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਸ ਭੇਦ ਦਾ ਕੁਲ ਜ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ। ਮੈਦਾ ਖੱਤਰੀ ਭਾਈ ਹਲਵਾਈਆਂ ਦਾ ਇਸ ਬਾਤ ਦਾ ਓਹ ਤਲਬਗਾਰ ਹੋਇਆ। ਅਗੇ ਮਦਤ ਮੈਂ ਦੁਲੇ ਦੀ ਕਰਦਾ ਸੀ ਐਪਰ ਮੇਰਾ ਫਰੇਬ ਬਿਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਮੇਰਾ ਚਲਿਆ ਵਸ ਨਾ ਇਕ ਰੱਤੀ ਸੇਖੋਂ ਉਸਦਾ ਜਾ ਤਲਬਗਾਰ ਹੋਇਆ। ਦੁਲਾ ਉਸਨੂੰ ਆਇਆ ਮਲੂਮ ਹੋਇਆ ਵਿਚ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਏਹ ਕਰਾਰ ਹੋਇਆ। ਹੋਰ ਨਾਰੀ ਗਲ ਜਾ ਕਸਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਜਿਦੇ ਵਾਸਤੇ ਦੂਸਰਾ ਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਲਾਓ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਲਜ਼ਾਮ ਭਾਰਾ ਤਾਹੀਂ ਬਾਬਲਾ ਸ਼ੋਰ ਦਰਬਾਰ ਹੋਇਆ। ਪਰਦਾ ਇਸਦਾ ਫਾਸ਼ ਜਾ ਹੋਏਗਾ ਤਾਂਹੀ ਇਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤਕਰਾਰ ਹੋਇਆ। ਭੜਕੀ ਅੱਗ ਜਾਂ ਗੁਸਾ ਬੁਲੰਦ ਹੋਇਆ ਅੰਦਰ ਸੈਦੇ ਦੇ ਹੋਰ ਵਧਾਰ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਕਤਲ

ਕੀਤਾ ਏਹਨਾਂ ਬਾਕੀ ਬਰੇ ਜੋ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਹੋਇਆ। ਆਖਦੇ ਫਿਰ ਜਾਂ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੁਣੇ ਭਾਈ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਵਾਰ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਦੂਲੇ ਦੀ ਖਬਰ ਹੋਈ ਪੂਰਾ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਜਿਹਾ ਮਰਕਾਰ ਹੋਇਆ।

ਯਕੀਨ ਹੋਣਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸੇਖੋਂ ਤੇ ਜਮਾਂ ਕਰਨੇ ਹਥਿਆਰ ਕਾਜੀਆਂ ਦੇ ਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹਲਵਾਈਆਂ ਦੀ

ਦਿਲ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਆਇਆ ਸੁਣਕੇ ਸੇਖੋਂ ਦਾ ਕੁਲ ਬਿਆਨ ਯਾਰੋ। ਝਟ ਸਦ ਕੇ ਫੌਜ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੀ ਦਿਤਾ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ ਫੁਰਮਾਨ ਯਾਰੋ। ਜਾਵੋ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਕਸਾਈਆਂ ਦੇ ਜਮਾਂ ਕਰੋ ਹਥਿਆਰ ਇਕ ਥਾਂ ਯਾਰੋ। ਚਾਕੂ ਛੁਰੀ ਭੀ ਇਕ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿਤੀ ਇਹ ਲੋਕ ਸਾਰੇ ਬੇਈਮਾਨ ਯਾਰੋ। ਨਾਲੇ ਕੁਲ ਬਜ਼ਾਰ ਹਲ-ਵਾਈਆਂ ਦੇ ਬੰਦ ਕਰੋ ਮਹੀਨਾ ਦੁਕਾਨ ਯਾਰੋ।ਹੋਯਾ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਹਜ਼ਾਰ ਸ਼ਾਹਾ ਧਾਹੀਂ ਮਾਰਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਯਾਰੋ। ਜ਼ੋਰਾਵਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਨਾ ਪੇਸ਼ ਜਾਵੇ ਝੂਠੇ ਸਚਿਆਂ ਤੁਰਤ ਕਰਾਨ ਯਾਰੋ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾ ਦੋਸ਼ ਸਿਰ ਸੇਖੋਂ ਦੇ ਐਪਰ ਡਾਢੇ ਦੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਯਾਰੋ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬੀਰਬਲ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਆਪ ਪਿੰਡੀ ਜਾਣਾ ਤੇ ਦੂਲੇ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖਣਾ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁੱਛ ਕਟਾ ਕੇ ਵਾਪਸ ਲਾਹੌਰ ਜਾਣਾ

ਇਕ ਰੋਜ਼ ਬਹਾਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨੇ ਸੰਦਲ ਬਾਰ ਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਧਾਂਵਦਾ ਈ।ਬੀਰਬਲ ਵਜ਼ੀਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਨਾਂਵਦਾ ਈ। ਜਦੋਂ ਪਿੰਡੀ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਿਆ ਜੋੜਾ ਹਰਨ ਦਾ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਆਂਵਦਾ ਸੀ। ਸਿਰ ਏਹਨਾਂ ਦੇ ਸੋਹਣ ਲੰਗੋਟੀਆਂ ਸਨ ਘੋੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਲਗਾਂਵਦਾ ਈ। ਪਿਛੇ ਹਰਨਾਂ ਦੇ ਸਣੇ ਵਜ਼ੀਰ ਲਗਾ ਵਿਚ ਦੂਲੇ ਦੇ ਬਾਗ ਏ ਜਾਂਵਦਾ ਈ। ਅਗੋਂ ਦੇਖਕੇ ਮਾਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਮਿਰਗ ਦੂਲੇ ਦਾ ਆਖ ਬਤਾ-ਵਦਾ ਈ।ਮਾਲੀ ਦਸ ਕੇ ਤੈਹ ਹਰਨੌਟੀਆਂ ਦਾ ਦੇਖ ਆਬਰੂ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦਾ ਈ। ਏਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਦੂਲਾ ਭੀ ਛੋੜ ਘੋੜਾ ਪਿੰਡੋਂ ਤਰਫ ਬਗੀਚੇ ਸਦਾਂਵਦਾ ਈ।ਦੇਖ ਉਸਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੰਬ ਗਿਆ ਐਪਰ

ਬੀਰਬਲ ਬਨਤ ਬਤਾਂਵਦਾ ਈ। ਲਵੇ ਖਬਿਉਂ ਤੁਰਤ ਨਿਕਾਲ ਸੰਦਲ ਉਤੇ ਇੱਟ ਦੇ ਹੈਸੀ ਘਸਾਂਵਦਾ ਈ। ਝਟ ਪਟ ਹੀ ਤਿਲਕ ਲਗਾਇਕੇ ਤੇ ਰੂਪ ਭੰਡ ਦਾ ਢਾ ਬਨਾਂਵਦਾ ਈ। ਦੁਲਾ ਬਾਗ ਦੇ ਵਿਚ ਆਨ ਵੜਿਆ ਬੀਰਬਲ ਸੀਸ ਨਵਾਂਵਦਾ ਈ। ਦੁਲਾ ਆਖਦਾ ਬੋਲੋ ਕਬਿਤ ਮੇਰਾ ਬੀਰਬਲ ਸੁਤੀ ਮਟਾਂਵਦਾ ਈ। ਧਨਾਂ ਧੰਨ ਹੀ ਧੰਨ ਹਲਾਏ ਕੇ ਤੇ ਛੰਦ ਬਿੰਦੀਓ ਖੂਬ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਈ। ਨਾਲੇ ਗਏ ਸੀ ਦੁਲੇ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾਦੇ ਸਿਫਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਦੁਹਾਂਵਦਾ ਈ। ਦੁਲੇ ਸੁਣੀ ਤਾਰੀਫ ਅਨੰਦ ਹੋਇਆ ਤੁਰਤ ਜਾ ਕੇ ਦਾਨ ਦਲਾਂਵਦਾ ਈ। ਦੋਨੋਂ ਪਾਕੇ ਦਾਨ ਰਵਾਂ ਹੋਏ ਸਚ ਸੱਦ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਠਹਿਰਾਂਵਦਾ ਈ। ਕਰਕੇ ਨਾਲ ਵਜ਼ੀਰ ਸਲਾਹ ਏਥੇ ਫਿਰ ਘੋੜੇ ਦੀ ਦੁਮ ਕਟਾਂਵਦਾ ਈ। ਨਾਲੇ ਕੰਨ ਭੀ ਉਸ ਦੇ ਕੱਟ ਦਿਤੇ ਫਿਰ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਮੋੜ ਬੁਲਾਂਵਦਾ ਈ। ਇਕੀ ਪੱਲ ਦੇ ਵਿਚ ਪਲੰਗ ਵਾਂਗੂ ਹਾਲ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਜਾ ਦਿਖਾਂਵਦਾ ਈ। ਦੁਲਾ ਵੇਖਕੇ ਘੋੜੇ ਦਾ ਹਾਲ ਐਸਾ ਨਾਲ ਗੁਸੇ ਦੇ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਂਵਦਾ ਈ। ਝਟ ਲਖੀ ਤੇ ਤਾਂਪਹਾ ਪਾਇਕੇ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇ ਵਾਂਗ ਉਡਾਂਵਦਾ ਈ। ਹੱਦ ਪੈ ਸੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਦੁਲਾ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਘੇਰਾ ਪਾਂਵਦਾ ਈ। ਮਾਰੇ ਖੌਫ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਖਲੋ ਗਏ ਅਗੋਂ ਸਾਂਗ ਨੂੰ ਚਮਕਾਰਦਾ ਈ। ਤੁਰਤ ਕੱਟ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਮੁੱਛ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲਕੇ ਸਾਂਨ ਲਗਾਂਵਦਾ ਈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮੈਂ ਆਖ ਸੁਣਾਂਵਦਾ ਹਾਂ ਚਾੜ੍ਹ ਫੌਜ ਹਯਾ ਜੋ ਆਂਵਦਾ ਈ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਕੇ ਮਾਰਨਾ

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜ਼ਿਮੀਂ ਨਾਂ ਵੇਹਲ ਦੇਵੇ ਘੋੜਾ ਛੋੜ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਈ। ਦੇਵੇ ਹੁਕਮ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਨਾਲ ਗੁਸੇ ਨਾਲੇ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਬੁਲਾਇਆ ਈ। ਚਾਬਕ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪਕੜ ਕੇ ਤੇ ਸਾੜ ਸਾੜ ਹੀ ਸਾੜ ਘਨਘਾਰ ਪਾਈ। ਪੰਜ ਸਤ ਜਾਂ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਮਾਰੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ... ਪਾਈ।

ਫਿਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਖਿਆ ਨਾਲ ਗੁਸੇ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਨਾਂ ਮੂਲ ਆਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਲੁਟਿਆ ਅਲੀ ਸੋਦਾਗਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟ ਪੁਟਕੇ ਪਿਛਾ ਦੁਲਾਇਆ ਈ। ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਮੈਂਢਾ ਗਿਆ ਵਣਜ ਕਾਰਨ ਪਿੰਡੀ ਉਸ ਦਾ ਧਨ ਖਪਾਇਆ ਈ। ਇਹਨਾਂ ਆਇਕੇ ਜਾਂ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ ਤੂੰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਠਹਿਰਾਇਆ ਈ। ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਉਸਨੇ ਗੁਤ ਮੁਨੀ ਤਾਂ ਭੀ ਸ਼ਰਮ ਤੈਂ ਦਿਲੋਂ ਭੁਲਾਇਆ ਈ। ਬਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਮੋਨਿਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਏਥੇ ਲਿਆਇਆ ਈ। ਆਕੇ ਖੜਾ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋਕੇ ਉਸ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਇਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਟੋਰਿਆ ਫਿਰ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ੋਰ ਵਿਚ ਹਲਵਾਈਆਂ ਪਾਇਆ ਈ। ਫਿਰ ਜਾਇਕੇ ਘਰੇ ਕਸਾਈਆਂ ਦੇ ਘੋੜਾ ਦੁਲੇ ਨੇ ਖੂਬ ਫਿਰਾਇਆ ਈ। ਤੁਰਤ ਛਵੀ ਕਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ ਨੂੰ ਮੁਖ ਫਿਰਾਇਆ ਈ। ਹੋਰ ਹੁਣ ਸੋਚ ਬਹਾਨਾ ਕੋਈ ਜੇ ਕਰ ਜਾਨ ਦਾ ਖੋਫ ਤੈਂ ਪਾਇਆ ਈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਰ ਕਰਕੇ ਵਿਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮੁਖੋਂ ਬੋਲ ਕੇ ਇਹ ਫੁਰਮਾਇਆ ਈ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜੇਹੜਾ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਪਕੜੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਮਿਲੇਗਾ

ਬੀੜਾ ਪਾਨ ਦਾ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਧਰਕੇ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਮੁਖ ਥੀਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਤੇਗ ਕੱਢ ਮਿਆਨੋਂ ਰਖ ਉਤੇ ਬੋਲ ਬੋਲ ਕੇ ਮੁਖ ਥੀਂ ਫੋਲਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਕਰੇ ਹਾਜ਼ਰ ਮਿਲੇ ਖੂਬ ਇਨਾਮ ਅਨਤੋਲ ਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੇ ਦੁਲੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਇਕ ਵਾਰ ਡਿੱਠੀ ਨੀਵੀਂ ਧੋਣ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿਮੀਂ ਫੋਲਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚ ਬਜ਼ਾਰ ਡਿੱਠਾ ਅੱਜ ਕਾਲਜਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਡੋਲਦਾ ਹੈ। ਕਿਸ਼ਨਸਿੰਘ ਨਾ ਤੇਗ ਮਿਆਨ ਕਰੋ ਮੁਖ ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੋਈ ਚਿਆਲ ਦਾ ਹੈ।

ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨੀ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨਿਜ਼ਾਮਅਲ ਦੀਨ ਨੇ ਦੁਲੇ ਤੇ

ਜਦੋਂ ਦੁਲਾ ਸੀ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਆਇਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਬੋਲੀ। ਧਾਵਾ ਗਜ਼ਨਵੀ ਦੇ ਉਤੇ ਉਸ ਬੀੜਾ ਲੈ ਕੇ ਫੌਜ

ਪਿਆਰੇ ਸੁਵਾਰ ਬੇਲੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੁਲੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਨਾਂ ਦੇਖੀਆ ਸੀ ਤਾਂਹੀ ਕੀਤੀ ਨਾਂ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਬੇਲੀ। ਤੇਗ ਚੁਮ ਮਿਆਨ ਵਿਚ ਡਾਲ ਦਿਤੀ, ਬੀੜਾ ਖਾਂਵਦਾ ਹੋ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਬੇਲੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਸੀ ਫੌਜ ਜੋ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਕੁਲ ਹੋਈ ਹੈ ਸੰਗ ਤਿਆਰ ਬੇਲੀ। ਹੋਰ ਜੰਗ ਦਾ ਕੀਤਾ ਸਮਾਨ ਸਾਰਾ ਅਕਬਰ ਬੋਲਦਾ ਈ ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੇਲੀ। ਲਿਆਵੇ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਬੰਨਕੇ ਪਾਸ ਮੇਰੇ ਗਲ ਵਿਚ ਜ਼ੰਜੀਰ ਤੂੰ ਡਾਰ ਬੇਲੀ। ਸਾਰਾ ਬਾਲ ਬੱਚਾ ਹੋਵੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਦੂਲਾ ਸੱਜਦਾ ਹੋਵੇ ਵਿਚਕਾਰ ਬੇਲੀ। ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੀਂ ਤੂੰ ਫੌਜ ਤੇ ਊਠ ਘੋੜੇ ਦੇਵਾਂ ਕੁਲ ਜੋ ਹੋਵੇ ਦਰਕਾਰ ਬੇਲੀ। ਆਵੇਂ ਪਾਇਕੇ ਫਤਿਹ ਜੋ ਮਿਰਜ਼ਿਆ ਤੂੰ ਦੇਵੇ ਬਹੁਤ ਇਨਾਮ ਸਰਕਾਰ ਬੇਲੀ। ਹੋਰ ਦੇਸਾਂ ਜਗੀਰ ਤੇ ਮਰਤਬਾ ਮੈਂ ਕੁਲ ਫੌਜ ਦਾ ਕਰਾਂ ਮੁਖਤਾਰ ਬੇਲੀ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਕੁਲ ਸਾਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਰਵਾਂ ਹੋਂਵਦਾ ਰੱਬ ਚਿਤਾਰ ਬੇਲੀ। ਹੋਰ ਕਈ ਸਰਦਾਰ ਸੀ ਸੰਗ ਉਸ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਕਰੇ ਗੁਫਤਾਰ ਬੇਲੀ। ਸਭ ਦੁਲੇ ਦਾ ਕੋੜਮਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਣਾ ਇਹ ਧਾਰਿਆ ਦਿਲ ਵਿਚ ਧਾਰ ਬੇਲੀ। ਦੇਵੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਾਨੂੰ ਇਨਾਮ ਭਾਰੇ ਸੁਣਕੇ ਹੋਂਵਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਸਰਦਾਰ ਬੇਲੀ। ਸਾਂਦਲ ਬਾਰ ਦੀ ਹੱਦ ਵਿਚ ਜਾਇਕੇ ਤੇ ਫੌਜ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕੁਲ ਉਤਾਰ ਬੇਲੀ। ਫਿਰ ਸਭ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਪਹਿਰਾ ਲਾ ਦਿਓ ਤਰਫ ਚਾਰ ਬੇਲੀ। ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਤਾਕੀਦ ਕਰਨੀ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਹਿਣ ਖਬਰਦਾਰ ਬੇਲੀ।

ਸੁੰਦਰੀ ਗੁਜਰੀ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਦੁਧ ਵੇਚਣ ਲਈ ਜਾਣਾ ਤੇ ਫ਼ਰੇਬ ਦੇਕੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਜੰਜੀਰਾਂ ਵਿਚ ਜਕੜਨਾ।

ਇਕ ਸੁੰਦਰੀ ਨਾਮ ਦੀ ਗੁਜਰੀ ਸੀ ਵਿਚ ਪਿੰਡੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਖੋਰ ਸੰਦ ਜਾਨੀ। ਸ਼ਕਲ ਅਕਲ ਦੇ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਆਹੀ ਸੁੰਦਰ ਸੋਹਣਾ ਕੱਦ ਬੁਲੰਦ ਜਾਨੀ। ਦੇਖ ਫੌਜ ਨੂੰ ਵੇਚਣੇ ਦੁਧ ਜਾਂਦੀ ਚਲੇ ਚਾਲ ਜਿਵੇਂ ਅਸਬ ਸਮੰਦ ਜਾਨੀ। ਹੱਥ ਮਖ ਤੇ ਚੰਦ ਮਿਸਾਲ

ਚੇਹਰਾ ਚਿੱਟੇ ਵਾਂਗ ਬਲੋਰ ਦੇ ਵੰਦ ਜਾਨੀ। ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੇ ਜਾ ਅਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਲਵੋ ਦੁਧ ਤਾਜ਼ਾ ਮਿਠਾ ਕੰਦ ਜਾਨੀ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੋਯਾ ਆਸ਼ਕ ਦੇਖ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਲ ਸੋਹਣੀ ਹੋਈ ਪਸੰਦ ਜਾਨੀ। ਲਵੇ ਤੰਬੂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੁਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮੂੰਹੋਂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਦਿਲ ਬੰਦ ਜਾਨੀ। ਐਪਰ ਅੱਕਲਾ ਔਰਤਾਂ ਚਾਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਯਾਰ ਨਾਂ ਸਕਦੇ ਨਿੰਦ ਜਾਨੀ। ਅੰਦਰ ਤੰਬ ਜੰਜੀਰ ਜੋ ਰਖਿਆ ਸੀ ਪੁਛੇ ਮਿਰਜੇ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਕੀ ਫੰਦ ਜਾਨੀ। ਮਿਰਜਾ ਆਖਦਾ ਦੁਲੇ ਨੰ ਪਕੜਕੇ ਤੇ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਕਰਾਂਗੇ ਬੰਦ ਜਾਨੀ। ਕਿਸ ਤੌਰ ਹੋਸੀ ਬੰਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪੁਛੇ ਸੁੰਦਰੀ ਮੁਖ ਥੀਂ ਜਿੰਦ ਜਾਨੀ। ਮਿਰਜਾ ਦਸਦਾ ਸਿਰ ਤੇ ਪੈਰ ਪਾਕੇ ਉਤੋਂ ਸੁੰਦਰੀ ਮਾਰਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨੀ। ਪਕੜ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਤੰਬੂਓਂ ਬਾਹਰ ਆਈ ਐਸੀ ਗੁਜਰੀ ਸੀ ਅਕਲਮੰਦ ਜਾਨੀ। ਫਿਰ ਲੱਧੀ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਆਏ ਪਕੜਨੇ ਤੇਰਾ ਫਰਜ਼ੰਦ ਜਾਨੀ। ਪੁਛ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦਾ ਉਸ ਤੋਂ ਹਾਲ ਸਾਰਾ ਵੇਲਾ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਲਟਕੇ ਚੰਦ ਜਾਨੀ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਫਜਰ ਦਾ ਬਾਹਰ ਨਾਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ ਕਰਨ ਸੋਚ ਲਗੇ ਹੋਸ਼ਮੰਦ ਜਾਨੀ। ਜਦੋਂ ਜਾਕੇ ਵੇਖਿਆ ਵਿਚ ਤੰਬੂ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੋਇਆ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦ ਜਾਨੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੋਯਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਮਿਰਜ਼ਾ ਜਿਵੇਂ ਭਾਲਿਆ ਮਿਰਗ ਕਮੰਦ ਜਾਨੀ।

ਖਬਰ ਕਰਨੀ ਲੱਧੀ ਨੇ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਤੇ ਦੁਲੇ ਨੇ ਕਾਜੀ ਤੇ ਨਜੂਮੀਆਂ ਪਾਸ ਜਾਵਣਾ

ਲੱਧੀ ਹਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਜਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰਤ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਜਗਾਂਵਦੀ ਏ। ਆਖੇ ਬੱਚਿਆ ਸੁਤਿਆ ਹੋਸ਼ ਕਰ ਲੈ ਚੜ੍ਹੀ ਫੌਜ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਆਂਵਦੀ ਏ। ਤੂੰ ਜੋ ਬੱਚਿਆ ਬਦੀ ਸੀ ਨਿਤ ਕਰਦਾ ਅੱਜ ਜਾਨ ਪਈ ਤੇਰੀ ਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਹੁਣ ਲਾ ਲੈ ਜ਼ੋਰ ਜੋ ਲੱਗਦਾ ਈ ਮਾਂ ਪੁਤ ਨੂੰ ਆਖ ਸੁਣਾਂਵਦੀ ਏ। ਜਦੋਂ ਉਠਕੇ ਦੁਲੇ ਨੇ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਫੌਜ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਦਿਸ ਆਂਵਦੀ ਏ। ਚਲੋ ਕਾਜੀ ਤੋਂ ਪੁਛੀਏ ਨੇਕ ਸਾਹਤ ਦਿਲ ਦੁਲੇ ਦੇ ਬਾਤ ਇਹ ਭਾਂਵਦੀ ਏ। ਕਾਜੀ ਦੁਲੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਬੇਜ਼ਾਰ ਹੋਇਆ ਐਪਰ ਹੋਣੀ ਸਭ ਕੰਮ ਕਰਾਂਵਦੀ

ਏ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਨਾਂ ਦੁਲਿਆ ਜੰਗ ਕਰਨਾ ਹੋਣੀ ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਢਾਂਵਦੀ ਏ। ਫਿਰ ਚਲਿਆ ਦੁਲਾ ਨਜੂਮੀ ਕੋਲ ਹੋਣੀ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਗੋਂ ਪੁਚਾਂਵਦੀ ਏ। ਕਾਜ਼ੀ ਜੋ ਭੀ ਨਜੂਮੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੀ ਹੋਣੀ ਉਸਨੂੰ ਖੂਬ ਪਕਾਂਵਦੀ ਏ। ਜਦੋਂ ਦੁਲੇ ਨੇ ਆਕੇ ਪੁਛਿਆ ਸੀ ਪੰਡਤ ਆਖਦਾ ਪੋਥੀ ਬਤਲਾਂਵਦੀ ਏ।ਤਿੰਨ ਰੋਜ ਜੇ ਦੁਲਿਆ ਟਾਲ ਦੇਵੇਂ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤਾਂਈਂ ਜਿਤ ਆਂਵਦੀ ਏ।

ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਾ ਦੁਲੇ ਦਾ ਚੰਦੜਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ ਟਾਲਨ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਲੱਧੀ ਨੇ ਰੋਕਣਾ

ਦੂਲਾ ਪੰਜ ਸੌ ਸੰਗ ਸਵਾਰ ਲੈਕੇ ਤਰਫ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚਲਿਆ ਈ। ਖਬਰ ਲੱਧੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਨ ਦਸੀ ਤੁਰਤ ਉਸ ਨੇ ਰਾਹ ਆ ਮਲਿਆ ਈ। ਮੱਥਾ ਜੋੜਕੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਚਾ, ਹੁਣ ਕਾਸ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਟਾਲ਼ਿਆ ਈ।ਟੱਬਰ ਤੇਰਾ ਬੰਨ ਲੈ ਜਾਵਣੀਗੇ ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਮਿਰਜੇ ਨੂੰ ਘਲਿਆਈ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਸੂਰਮਾ ਨਾਮ ਸਦਾਂਵਦਾ ਸੀ ਦਧ ਦਹੀਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੱਲਿਆਸੀ।ਨਾਮ ਕੈਰਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਵੇ ਜੇ ਤੂੰ ਛੱਡ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ ਚਲਿਆਈ। ਜੇ ਤੂੰ ਦੁਲਿਆ ਪੁਤ ਫਰੀਦ ਦਾ ਏਂ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਂਗਾ ਏਥੋਂ ਅਬੱਲਿਆ ਈ। ਯਾ ਜਾਨ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਦੇਵੇਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਉ ਨੇ ਆਖ ਅਠੱਲਿਆ ਈ। ਸਿੱਧਾ ਹੋਇਕੇ ਜਗ ਵਿਚ ਜਾਨ ਦੇਵੇਂ ਨਾਮ ਉਸਦਾ ਸੂਰਮਾ ਰਲਿਆਈ। ਲੱਧੀ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾਂਵਦੀ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘਾ ਐਪਰ ਪਿਛਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਨਾ ਵਲਿਆ ਈ।

ਜਾਨਾਂ ਭੁਲਰਾਂ ਦੁਲੇਦੀ ਔਰਤ ਦਾ ਵਾਸਤੇ ਮੋੜਨ ਦੇ ਤੇ ਵਾਪਸ ਨਾ ਔਣਾ ਦੁਲੇ ਦਾ

ਲੱਧੀ ਜਾਇਕੇ ਆਖਦੀ ਭੁਲਰਾਂ ਨੂੰ ਆਖਾ ਮਾਂ ਦਾ ਪੁਤ ਨਾਂ ਮੰਨਦਾ ਈ। ਜੇਤਿਆ ਅਜ ਦੁਲਾ ਏਥੋਂ ਉਠ ਜਾਏ ਕੱਲ ਮੁਗਲ ਬਾਂਧੀ ਸਾਨੂੰ ਬੰਨਦਾ ਈ। ਜਿਵੇਂ ਵੱਸ ਉਹਨੂੰ ਹੁਣ ਮੋੜ ਲੈ ਤੂੰ ਕੋਈ ਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਨਗੰਦਾ ਨੀ। ਜਾਕੇ ਭੁਲਰਾ ਲੱਖੀ ਦੀ ਬਾਗ ਪਕੜੇ ਬੋਲੀ ਮਾਰਦੀ ਹੈ ਵਿਚ ਤਨ ਦੇ ਨੀ। ਭਲਾ ਉਹਨਾਂ ਕੀ

ਪੂਰੀਆਂ ਪਾਈਆਂਸੀ ਜੋਹੜੇ ਔਰਤਾਂਦੇ ਘੜੇ ਭੰਨਦੇ ਨੀ। ਜੇਤਿਆ ਮਰਦ ਹੈ ਮੁੜ ਕੇ ਡਾਹ ਮੱਥਾ ਜਿਵੇਂ ਟਲੇ ਨਾਂ ਚੋਰ ਵਿਚ ਸੰਨ ਦੇ ਨੀ। ਕੇਰ ਹੋਕੇ ਪਿਠ ਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਚਾਹੜ ਸਲਾ ਜੇਵਨ ਜੰਡ ਦੇਨੀ। ਜੇ ਤਾਂ ਭਜਨਾਂ ਦੇ ਸੁਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਹੱਥ ਤੂੰ ਭੁਲਰਾ ਰੰਨਦੇ ਨੀ। ਖਾਲੀ ਹਥ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਤੂੰ ਛੱਡ ਜਾਵੇਂ ਕੌਣ ਰਹਿਣ ਦੇਵੇ ਵਿਚ ਛੰਦਦੇ ਨੀ। ਗੱਲਾਂ ਸਚੀਆਂ ਤੈਨੂੰ ਸੁਨਾਈਆਂ ਮੈਂ ਕਰੇਂ ਸੋਚ ਜਰਾ ਵਿਚ ਮੰਨ ਦੇ ਨੀ। ਜੇਤਿਆ ਸੂਰਮਾ ਹੱਥ ਦਿਖਾਈ ਬੇਲੀ ਮੁਗਲ ਹੋਣ ਦੂਰੇ ਵਾਂਗ ਰੰਨ ਦੇਨੀ। ਡਰਦਾ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਤੋਂ ਭੱਜਿਆ ਜਾਂਵਦਾ ਏ ਜਿਵੇਂ ਜਾਨ ਲਾਗੀ ਮੇਰੀ ਭੰਨਦਾ ਨੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੁਲਰਾ ਆਖਦੀ ਸੀ ਅਸੀ ਮਰਾਂਗੇ ਬਾਜ ਨਾ ਹਿੰਦ ਦੇ ਨੀ।

ਜਾਣਾ ਦੁਲੇ ਦਾ ਵਿਚ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ

ਦੂਲਾ ਭੁਲਰਾ ਨੂੰ ਮੋੜਕੇ ਤੇ ਵਿਚ ਚੰਡਰਾ ਦੇ ਜਾਕੇ ਵੜਦਾ ਏ। ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਸੋ ਨਾਲ ਸਵਾਰ ਲੈਕੇ ਪਾਸ ਮਾਮੇ ਦੇ ਜਾਕੇ ਛੜਦਾ ਏ। ਆਓ ਭਾਨਜੇ ਕਿਥੇ ਨੂੰ ਦੌੜ ਕੀਤੀ ਅੱਜ ਕਟਕ ਕਿਸਦੇ ਸਿਰ ਚੜਦਾ ਏ। ਅਸੀਂ ਆਏ ਸੀ ਅਜ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨੇ ਦੇਖੋਂ ਬਾਤ ਕੈਸੀ ਦੂਲਾ ਘੜਦਾ ਏ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਘਨਦਾ ਲਗਿਆ ਸੀ ਚੰਡਰਾ ਦਾ ਮੇਰਾ ਕਾਲਜਾ ਤਦੋਂ ਦਾ ਸੜਦਾ ਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਆਈ ਦਲੀਲ ਬਖਸ਼ਾਂਵਦੀ ਹੈ ਦੇਕੇ ਮਨੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂਜੜਦਾਹੈ। ਮਾਮਾ ਦੂਲੇ ਦੀ ਇਤਨੀ ਗਲ ਸੁਣ ਕੇ ਖੂਬ ਜਫੇ ਵਿਚ ਘੁਟ ਕੇ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਖੂਬ ਸੀ ਇਨਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਕੀਤੀ ਐਪਰ ਦੂਲੇ ਨੇ ਰਖਿਆ ਪੜਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਪਿਛੇ ਦਾ ਸੁਣੋ ਹਵਾਲ ਯਾਰੋ ਮਿਰਜਾ ਠੇਕਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਦਾ ਹੈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਲੁਟਕੇ ਸ਼ੇਰ ਜਾਵੇ ਕੁਹੜਾ ਫਿਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਵੜਦਾ ਹੈ।

ਮਿਰਜੇ ਨੇ ਡਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਫੋਕੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਕਰਨੀਆਂ

ਮਿਰਜਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਫੋਜ ਨੂੰ ਭੇਜਕੇ ਤੇ ਸ਼ਤਕਾਂ ਫੋਕੀਆਂ ਪਹਿਲੇ ਚਲਾਂਵਦਾਈ। ਨਾਲੇ ਸਭ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਖ ਮੂਹੋਂ ਦਿਲ ਓਨ੍ਹਾਂ

ਦਾ ਖ਼ੂਬ ਠਹਿਰਾਂਵਦਾ ਈ। ਦੁਲਾ ਦੇਖ ਕੇ ਇਸ ਜਲੂਸ ਤਾਂਈ ਦੇਖੋ ਕੈਸਾ ਹੁਣ ਜੰਗ ਨੂੰ ਆਂਵਦਾ ਈ। ਕੀ ਹੈ ਤਾਬ ਜੋ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਅੜਦਾ ਵੇਹੀ ਪਾਂਧੀਆਂ ਲੁਟਕੇ ਖਾਂਵਦਾ ਈ। ਚੰਗੀ ਕਰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਆਨ ਮਿਲਸੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋੜਮਾ ਕੁਲ ਨਪਾਂਵਦਾ ਈ। ਅਸੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਂ ਲੜਾਂਗੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘਾ ਬਾਤ ਸਭ ਨੂੰ ਆਖ ਸੁਨਾਂਵਦਾ ਈ।

ਲੱਧੀ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਸੁਣਕੇ ਵਡੇ ਪੁਤ ਮੇਹਰੂ ਨੂੰ ਸਦਣਾ ਅਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ

ਸੁਣੇ ਗੂੰਜ ਜਾਂ ਲੱਧੀ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਤੁਰਤ ਮੇਹਰੂ ਨੂੰ ਚਾ ਬੁਲਾ-ਇਆ ਈ। ਉਠ ਬਚਿਆ ਮੇਹਰੂਵਾ ਹੋਸ਼ ਕਰ ਤੂੰ ਕਟਕ ਅੱਜ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਈ। ਦੁਲਾ ਭੱਜਕੇ ਨਾਨਕੇ ਜਾ ਵੜਿਆ ਸਾਰਾ ਉਸਦਾ ਹਾਲ ਸੁਣਾਇਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਦੁਲੇ ਦਾ ਮਾਂ ਤੋਂ ਹਾਲ ਸੁਨਿਆ ਇਕ ਬੋਲ ਇਹ ਮੇਹਰੂ ਨੇ ਲਾਇਆ ਈ। ਹੁਣ ਉਸਨੂੰ ਜਾਕੇ ਢੂੰਡ ਮਾਤਾ ਮੱਖਣ ਨਾਲ ਜੋ ਬੁਰਜ ਬਨਾਇਆਈ। ਮੈਨੂੰ ਕਦੀ ਨਾ ਚੂਰਮਾ ਕੁਟ ਦਿਤਾ ਕਦੀ ਗੋਹੜ ਨਾ ਗਲ ਬਲਾ-ਇਆ ਈ। ਮੈਨੂੰ ਢੂੰਡਦੇ ਵਹਿੰਦੀ ਵਹਿਦੀ ਲੱਖ ਗਾਲੀ ਦੁਲਾ ਵੁਧ ਥੀਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਈ। ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਲੱਧੀ ਨੇ ਢਾਹ ਮਾਰੀ ਤਦੋਂ ਮੇਹਰੂ ਨੂੰ ਰਹਿਮ ਭੀ ਆਇਆ ਈ। ਡਿਗਾਂ ਖੂਹ ਦੇ ਵਿਚ ਜੇ ਕਹੇਂ ਮਾਤਾ ਤੇਰਾ ਹੁਕਮ ਨਾਂ ਕਦੇ ਭੁਆਇਆ ਈ। ਐਪਰ ਅਮਲ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਮੈਨੂੰ ਏਹੋ ਮੇਹਰੂ ਸੁਵਾਲ ਪਾਇਆ ਈ। ਲੱਧੀ ਸਾਰ ਹੀ ਨਸ਼ਾ ਮਿਲਾਕੇਤੇ ਝਟ ਮੱਦਰਾ ਚਾ ਬਨਾਇਆ ਈ। ਡਾਵਾਂ ਡੱਗ ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਸ਼ੇਰ ਵਾਲਾ ਤੁਰਤ ਮੇਹਰੂ ਨੂੰ ਜਾ ਭੜਕਾਇਆ ਈ। ਬਾਰਾਂ ਯਾਰ ਸੀ ਮੇਹਰੂ ਦੇ ਪੋਸਤੀ ਜੂ ਫਿਰ ਲੱਧੀ ਨੇ ਨਕਲ ਕਰਾਇਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਆਨ ਕੇ ਲੈਹਰ ਦਿੱਤੀ ਹੁਕਮ ਨੌਕਰਾਂ ਚਾ ਸੁਨਾਇਆ ਈ। ਝਟ ਘੋੜੇ ਕਰੋ ਤਿਆਰ ਬਾਰਾਂ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੋਜ਼ਾ ਕਸਾਇਆ ਈ।

ਮੇਹਰੂ ਨੇ ਰੋਜ਼ੇ ਨਾਮ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸੁਵਾਰ ਹੋਣਾ ਤੇ ਬਾਰਾਂ ਪੋਸਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਕੇ ਲੜਨਾ

ਮੇਹਰੂ ਵਿਜੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸੁਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਦਿਲ ਉਸਦਾ ਸ਼ੇਰ ਮਿਸਾਲ ਹੋਇਆ। ਨਾਲ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਨਾਲ ਹੋਸਲੇ ਦੇ ਚੇਹਰਾ ਲਾਲ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਨ ਲਏ ਸੀ ਜਦੋਂ ਹਥਿਆਰ ਸਾਰੇ ਸ਼ੋਕ ਜੰਗ ਦਾ ਤਦੋਂ ਕਮਾਲ ਹੋਇਆ। ਮੇਹਰੂ ਬਾਰਾਂ ਹੀ ਪੋਸਤੀ ਸੰਗ ਲੈਕੇ ਦਿਲ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਦੇ ਐਸੀ ਚਾਲ ਹੋਇਆ। ਨੇਪੜੇ ਜਾਇਕੇ ਰੋਜ਼ੇ ਨੂੰ ਛੇੜਕੇ ਤੇ ਵਿਚ ਜਾਂਵਦਾ ਗਾਲ ਹੋਇਆ ਢਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਕਈ ਸਰਦਾਰ ਵੱਡੇ ਤਦੋਂ ਫੋਜਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਬਦ ਹਾਲ ਹੋਇਆ। ਆਪ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹੱਥ ਨਾਂ ਆਂਵਦੇ ਨੇ ਕਾਲ ਆਨ ਕੇ ਜਿਨਾਂ ਦੀ ਢਾਲ ਹੋਇਆ। ਸੋਲਾਂ ਮੇਹਰੂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਰਦਾਰ ਵਢੇ ਤਦੋਂ ਉਸਦਾ ਹਾਲ ਬੇਹਾਲ ਹੋਇਆ। ਸਾਰੇ ਆਪਨੀ ਜਾਨ ਬਚਾਂਵਦੇ ਸੀ ਵਿੰਗਾ ਇਕ ਨਾਂ ਮੇਹਰੂ ਦਾ ਵਾਲ ਹੋਇਆ। ਮੁੜਕੇ ਲੱਧੀ ਨੂੰ ਮੇਹਰਾ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੀ ਬੜਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋਇਆ।

ਦੂਸਰੀ ਲੜਾਈ ਮੇਹਰੂ ਪੋਸਤੀ ਦੀ

ਰੋਜ ਦੂਸਰੇ ਮੇਹਰੂ ਤਿਆਰ ਹੋਕੇ ਤੁਰਤ ਜਾਇਕੇ ਫੋਜ ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਈ। ਜਾ ਫੋਜ ਵਿਚ ਹਿਲ ਜੁਲ ਪਾ ਦਿਤੀ ਜਦੋਂ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂ ਉਥੇ ਗਜਿਆ ਈ। ਨਾਲ ਤੇਗ ਫਰਾਂਵਦਾ ਚਾਰ ਤਰਫੀਂ ਖੂਬ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰੱਜਿਆ ਈ। ਫਿਰ ਆਖਦਾ ਆਇਕੇ ਲੜੇ ਮਿਰਜਾ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਆਂਵਦੀ ਲਜਿਆ ਈ। ਐਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰਦਾ ਏ ਮਿਰਜੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਤਾਂ ਕਜਿਆ ਈ। ਕਈ ਮੇਹਰੂ ਨੇ ਮਾਰ ਜੁਆਨ ਦਿਤੇ, ਚਾਰ ਪੋਸਤੀ ਭੀ ਤਨ ਸਜਿਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਮੇਹਰੂ ਦੇ ਆਦਮੀ ਚਾਰ ਮੋਏ ਲੈਕੇ ਬਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਤਦੋਂ ਭਜਿਆ ਈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਮੇਹਰੂ ਦਾ ਵਸ ਲੱਗਾ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਲਜਾਇ ਉਪਰ ਸਜਿਆ ਈ।

ਮੇਹਰੂ ਨੇ ਵਾਪਸ ਜਾਕੇ ਹਾਲ ਦਸਣਾ ਚਾਰ ਪੋਸਤੀ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਤੇ
ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਲ ਜੰਗ ਕਰਨ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਮੇਹਰੂ ਜਾਇਕੇ ਲੱਧੀ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਸੁਣੀ ਅੱਜ ਦਾ ਮੇਰਾ ਬਿਆਨ ਮਾਤਾ। ਮੁਗ਼ਲ ਅੱਜ ਭੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕਈ ਮਾਰੇ ਪਰ ਮੇਰਾ ਭੀ ਹੋਇਆ ਨੁਕਸਾਨ ਮਾਤਾ। ਅੱਜ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਜੰਗ ਕਰਕੇ ਗਈ ਪੋਸਤੀ ਚਾਰ ਦੀ ਜਾਨ ਮਾਤਾ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅੱਜ ਉਦਾਸ ਹਾਂ ਮੈਂ ਚੇਹਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਮਾਤਾ। ਕਲ ਜਾਇਕੇ ਜੰਗ ਨਾਂ ਮੂਲ ਕਰਸਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲਭਦਾ ਨਹੀਂ ਪੀਣ ਖਾਣ ਮਾਤਾ। ਦੂਵੇ ਰੋਜ਼ ਮੈਂ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਠੱਗਿਆ ਸੀ ਸਾਰਾ ਲਾਕੇ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਤਾਣ ਮਾਤਾ। ਇਕ ਗਲ ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਆਖਨਾ ਹਾਂ ਸੁਣੀ ਇਸਨੂੰ ਲਾਇਕੇ ਕਾਨ ਮਾਤਾ। ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਰੀਂ ਤਿਆਰ ਜਾਕੇ ਬੇਟਾ ਦੁਲੇ ਦਾ ਜੋ ਨੂਰ ਖਾਂ ਮਾਤਾ। ਕੱਲ ਮੂਲ ਨਾਂ ਪੈਰ ਰਕਾਬ ਪਾਵਾਂ ਮੇਰੀ ਗਲ ਨੂੰ ਤੂੰ ਸੁਣੀ ਜਾਣ ਮਾਤਾ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਤੈਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ ਮਤਾਂ ਕਲ ਨੂੰ ਹੋਵੇਂ ਹੈਰਾਨ ਮਾਤਾ।

ਨੂਰ ਖਾਂ ਦਾ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਾ ਵਾਸਤੇ ਜੰਗ ਦੇ

ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ ਨੂਰ ਖਾਂ ਦੀ ਜਦੋਂ ਜੰਗ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਤਿਆਰ ਯਾਰੋ। ਲਕ ਕੱਸ ਕੇ ਪਹਿਨ ਹਥਿਆਰ ਸਾਰੇ ਜਾਵੇ ਲੱਧੀ ਦੇ ਵਲੋਂ ਸਵਾਰ ਯਾਰੋ। ਅੰਮਾਂ ਦਸ ਮੈਨੂੰ ਕੇਹੜੀ ਤਰਫ ਜਾਵਾਂ ਮੁਗਲ ਮਲਿਆ ਹੈ ਕੇਹੜਾ ਬਾਰ ਯਾਰੋ। ਬੱਚਾ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ ਮੈਂ ਜਾਹ ਵਾਰੀ ਜਾਣਾ ਹੋਇਕੇ ਖ਼ੂਬ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਯਾਰੋ। ਡੇਰਾ ਮੁਗ਼ਲਾਂ ਤਰਫ ਲਾਹੋਰ ਦੀ ਹੈ ਜਾਵੀਂ ਕਿਤੇਂ ਦੂਸਰੇ ਪਾਰ ਯਾਰੋ। ਤੁਰਤ ਲੱਧੀ ਨੂੰ ਆਣ ਅਸਲਾਮ ਕੀਤਾ ਨਾਲੇ ਅੱਲਾ ਮਨ ਚਿਤਾਰ ਯਾਰੋ। ਘੋੜਾ ਛੇੜ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਦੂਰੋਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਮਾਰ ਹੀ ਮਾਰ ਯਾਰੋ। ਕੰਬ ਗਏ ਸੀ ਮੁਗਲ ਸਰਦਾਰ ਸਾਰੇ ਜਦੋਂ ਗੱਜਿਆ ਖ਼ੂਬ ਲਲਕਾਰ ਯਾਰੋ। ਸਾਰੇ ਆਖਦੇ ਸੀ ਦੁਲਾ ਆਏ ਗਿਆ ਖ਼ੂਨ ਇਸ ਕੀਤੇ ਬੇ-ਸ਼ੁਮਾਰ ਯਾਰੋ। ਮਗਲ ਜਾਨ ਬਚਾਂਵਦੇ ਇਕ ਦੂਕੀ ਕੱਠੇ

ਦਸਦੇ ਨਾਂ ਦੋ ਚਾਰ ਯਾਰੋ। ਬੇਈਮਾਨ ਕਾਜ਼ੀ ਸੀ ਜੋ ਵਿਚ ਪਿੰਡੀ ਕਰਕੇ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਯਾਰੋ। ਜਾ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਝੱਟ ਇਹ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਦੁਲਾ ਪਿੰਡੀਓਂ ਹੋਇਆ ਫਰਾਰ ਯਾਰੋ। ਇਹ ਤਾਂ ਪੁਤ ਹੈ ਦੁਲੇ ਦਾ ਜੰਗ ਕਰਦਾ ਲੈ ਹੋਸਲਾ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰ ਯਾਰੋ। ਮੈਨੂੰ ਦੁਲੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁਖ ਦਿਤਾ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕੀਤਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਯਾਰੋ। ਸੁਣੀ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੇ ਕਾਜ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਜਦੋਂ ਛਾਂਗਾ ਮਾਰਦਾ ਹੱਥ ਉਲਾਰ ਯਾਰੋ। ਕਈ ਮੁਗਲ ਆਏ ਝਟ ਪਾਸ ਉਸਦੇ ਜਦੋਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੀ ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰ ਯਾਰੋ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਆਖਦਾ ਦੁਲੇ ਦਾ ਪੁਤ ਹੈ ਤਾਂ ਲਓ ਘੇਰ ਜਲਦੀ ਵਿਚਕਾਰ ਯਾਰੋ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੀ ਪਕੜਨਾ ਪਾਏ ਘੇਰਾ ਅਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਕਈ ਸਰਦਾਰ ਯਾਰੋ।

ਮੁਗਲਾਂ ਨੇ ਭੇਦ ਪਾਕੇ ਪਿੰਡੀ ਨੂੰ ਲੁਟਣਾ ਤੇ ਦੁਲੇ ਦੇ ਕੁਟੰਬ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ

ਜਦੋਂ ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਦਸਿਆ ਭੇਦ ਸਾਰਾ, ਖੁਸ਼ੀ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਆਂਵਦੀ ਏ। ਨਾਲ ਹੌਸਲੇ ਦੇ ਇਕ ਪੱਲ ਅੰਦਰ ਫੌਜ ਆ ਪਿੰਡੀ ਵਲ ਧਾਂਵਦੀ ਏ। ਨਾਹਰੇ ਮਾਰਦੇ ਮਾਰ ਹੀ ਮਾਰ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਲੁਟਾਂਵਦੇ ਈ। ਘਰ ਦੁਲੇ ਦਾ ਖੂਬ ਹੀ ਲੁਟਿਆ ਸੀ ਛਡੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਂ ਜੇਹੜੀ ਦਿਸ ਆਂਵਦੀ ਏ। ਫਿਰ ਬੰਨਿਆ ਦੁਲੇ ਦਾ ਬਾਲ ਬੱਚਾ ਸੁਣਕੇ ਰੋਂਦੀਆਂ ਮੇਹਰ ਨਾਂ ਆਂਵਦੀ ਏ। ਰੋਂਦੀ ਭੁਲਰਾ ਦੁਲੇ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਨਾਲੇ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੰਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਹਾਇ ਵੇ ਲਾੜਿਆ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ ਕਿਤੇ ਅੱਜ ਜਾਨ ਅਸਾਡੜੀ ਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਸਾਡੇ ਭਾਣੇ ਮੋਯਾਂ ਸਮਾਨ ਹੋਇਓਂ ਵੈਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਲੱਧੀ ਹਟਾਂਵਦੀ ਏ। ਭੈਣ ਦੁਲੇ ਦੀ ਬਖਤੋਂ ਨਾਮ ਜਿਸਦਾ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਜਾਨ ਗਵਾਂਵਦੀ ਏ। ਨਿਜ ਆਈ ਮੈਂ ਵੀਰਨਾਂ ਮਿਲਨ ਤੈਨੂੰ ਬੋਲ ਬੋਲਕੇ ਕੂਕ ਸੁਣਾਂਵਦੀ ਏ। ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਪਿੰਡੀ ਨਾਂ ਪੈਰ ਧਰਦੀ ਢਾਹਾਂ ਮਾਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਲੱਧੀ ਆਖਦੀ ਬੱਸ ਕਰ ਬੱਚੀਏ ਨੀ ਅੱਗੇ ਹੋਣੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਨਾਂ ਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਕਹੇ ਮਾਉਂ ਮਰਾਂ ਮੈਂ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਲ ਨਾਂ

ਭਾਂਵਦੀਏ। ਛੋਟੀ ਬਹਿਨ ਤਾਂ ਬਖਤੋ ਵੀ ਵੈਣ ਕਰਦੀ ਬਾਹਾਂ ਮਾਂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਂਵਦੀ ਏ। ਹਾਇ ਅੰਮੜੀਏ ਨਿਜ ਜਣੇਦੀਓ ਨੀ ਕਿਥੇ ਮੌਤ ਹੁਣ ਜਾਇ ਵੜਾਂਵਦੀ ਏ। ਵੀਰ ਡਰ ਸੁਣੇ ਛਡ ਕੇ ਜਾਏ ਗਿਆ ਸਾਡੀ ਜਿਦੜੀ ਧ੍ਰੂ ਹੀ ਖਾਂਵਦੀਏ। ਸਾਡਾ ਹਾਲ ਕੀ ਕਰਨ ਲਾਹੋਰ ਜਾਕੇ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਜਾਨ ਘਬਰਾਂਵਦੀ ਏ। ਵੀਰ ਡੈਨ ਨੂੰ ਛੋੜਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਤਾਹੀਏ ਮਾਸ ਸਾਡਾ ਅਜ ਖਾਂਵਦੀ ਏ। ਹਾਇ ਮੁਗਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਨ ਬਚਾ ਸਾਡੀ ਇਹ ਬੋਲ ਕੇ ਬਾਂਹ ਉਠਾਂਵਦੀ ਏ।ਬੇਟੀ ਦੁਲੇ ਦੀ ਨਾਮ ਸਲੀਮੋ ਜਿਸਦਾ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਰੁਖ ਰੁਵਾਂਵਦੀ ਏ। ਹਾਏ ਬਾਬਲਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ ਕਿਥੇ ਫੋਜ ਬੰਨਕੇ ਸਾਨੂੰ ਲਜਾਂਵਦੀ ਏ। ਝੱਬ ਆਇਕੇ ਲਵੇ ਛੁੜਾਇ ਸਾਨੂੰ ਗੋਯਾ ਸੁਤੇ ਨੂੰ ਪੰਈ ਜਗਾਂਵਦੀ ਏ। ਸਾਡਾ ਹਾਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਬਾਬਲਾ ਵੇ ਨੰਗੀ ਤੇਗ ਸਾਨੂੰ ਦਿਖਆਂਵਦੀ ਏ। ਬੇਟਾ ਨੂਰ ਖਾਂ ਜੁਦਾ ਸੀ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਓਹਦੀ ਲੱਧੀ ਨੂੰ ਖਬਰ ਨਾਂ ਆਂਵਦੀ ਏ। ਦਿਲ ਲੱਧੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸੀ ਗਮ ਕਰਦੀ ਐਪਰ ਬੋਲਕੇਨਹੀਂਸੁਨਾਂਵਦੀਏ। ਲੱਧੀ ਦੇਖਕੇ ਹਾਲ ਕਬੀਲੜੇਦਾ ਨਾਲੇ ਰੋਏ ਤੇ ਨਾਲੇ ਬੜਾਂਵਦੀ ਏ। ਏਹਨੂੰ ਜ਼ਿਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਨਾਂ ਵੇਲ ਦੇਵੇ ਜਾਨ ਆਪਣੀ ਪਈ ਗੁਵਾਂਵਦੀ ਏ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਲ ਮੇਹਰੂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕਰੀਏ ਇਹ ਆ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਆਂਵਦੀ ਏ।

ਖਬਰ ਹੋਣੀ ਮੇਹਰੂ ਪੋਸਤੀ ਨੂੰ ਤੇ ਉਸਦਾ ਸੁਥਰਾ ਬਣਕੇ ਲੱਧੀ ਕੋਲ ਜਾਣਾ

ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਮਾਰ ਉਜਾੜ ਕੀਤਾ ਖੋਫ ਦੁਲੇ ਦਾ ਸਭ ਉਠਾ-ਇਆ ਈ।ਅਜ ਕਰਾਂਗੇ ਅਸੀਂ ਮੁਕਾਮ ਏਥੇ ਮੁਗਲਾਂ ਮਿਰਜੇ ਨੂੰ ਆਖ ਸੁਨਾਇਆ ਈ।ਬੜੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਹੋਸਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਡੇਰਾ ਸਥ ਦੇ ਵਿਚ ਲਗਾਇਆਈ।ਜਦੋਂ ਫਜ਼ਰ ਨੂੰ ਫੋਜ ਨੇ ਕੂਚ ਕੀਤਾ ਕਿਸੇ ਮੇਹਰੂਨੂੰਚਾ ਬੁਲਾਇਆਈ। ਪਿੰਡੀ ਮੁਗਲਾਂ ਨੇ ਲੁਟ ਲਈ ਮੇਹਰੂ ਵਾ ਵੇ ਅਤੇ ਤੁਧ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਇਆਈ। ਜਦੋਂ ਮੇਹਰੂ ਨੇ ਇਤਨੀ ਗਲ ਸੁਨੀ ਸੁਥਰੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸਾਂਗ ਬਨਾਇਆਈ।ਚਾਬੀ

ਭੋਰੇ ਦੀ ਲੱਧੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਸੀ ਰੋਜ਼ਾ ਲੁਕਾਯਾ ਈ। ਡੰਡੇ ਪਕੜਕੇ ਤੁਰਤ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਥੈਲਾ ਬਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਲਟਕਾਇਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਂਦਾ ਪੈਹਰੇ ਦਾਰ ਨੇ ਅਗੇ ਅਟਕਾਇਆਈ। ਨਿਤ ਦਾਨਮੈਂ ਲੱਧੀਤੋਂ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਸੁਥਰੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਇਹ ਫੁਰਮਾਇਆ ਈ। ਸੁਥਰਾ ਲੱਧੀ ਤੋਂ ਦਾਨ ਇਕ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਜਾਏ ਮਿਰਜੇ ਨੂੰ ਇਹ ਬਤਾਯਾਈ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਆਖਦਾ ਉਸਨੂੰ ਜਾਨ ਦਿਉ ਸੁਥਰਾ ਜਾਏ ਨਾ ਜਦੋਂ ਹਟਾਯਾਈ। ਸੋਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਲੱਧੀ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਨਾਲੇ ਰਮਜ਼ਦੇ ਨਾਲ ਸਮ-ਝਾਇਆ ਈ। ਮਾਤਾ ਦੇਹ ਚਾਬੀ ਇਸ ਕੋਠੜੀ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾ ਜਿਸਦੇ ਵਿਚ ਲੁਕਾਇਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਚਾਬੀਆਂ ਲਗੀਆਂ ਹੱਥ ਉਹਦੇ ਝਟ ਪਿਛਾਂਹ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਭੁਵਾਇਆਈ। ਫਿਰ ਮੇਹਰੂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਤੁਰਤ ਵਿਜੈ ਦਾ ਕੁਫਲ ਖੁਲਾਇਆਈ। ਰੋਜ਼ਾ ਮੇਹਰੂ ਦੇ ਵਲ ਧਿਆਨ ਕਰ ਕੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰੋਧ ਦੇ ਹੱਨ ਹਨਾਈ। ਜਾਨੋਂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਭੁਖਿਆਂ ਮਾਰ ਮੈਨੂੰ ਅਜ ਜ਼ਹਿਨ ਥੀਂ ਆਨ ਦਿਖਾਇਆਈ। ਜੇ ਤੂੰ ਮੈਹਰੂ ਆ ਮੇਰ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆਵੇਂ ਤੈਨੂੰ ਜਾਨਤੋਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾ-ਇਆ ਈ। ਮੇਹਰੂ ਆਖਦਾ ਕੁਝ ਨਾਂ ਵਸ ਮੇਰੇ ਸਾਰਾ ਕੋੜਮਾ ਬੰਨ ਚਲਾਇਆ ਈ। ਮੈਂ ਭੀ ਅਜ ਭੋਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਭੁਖ ਪਿਆਸ ਸਤਾਇਆ ਈ। ਮਨ ਵਾਸਤਾ ਰਬਦਾ ਲਗ ਆਖੇ ਸਾਨੂੰ ਵਖਤ ਨੇ ਆਨ ਵਿਖਾਇਆਈ। ਜਦੋਂ ਵਾਸਤਾ ਮੇਹਰੂ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ ਈ ਪਾਨੀ ਰੋਜੇ ਦੇ ਨੇਤਰੋਂ ਆਇਆਈ। ਆਖੇ ਕਸ ਤੂੰ ਜ਼ੀਨ ਸ਼ੈਤਾਬ ਮੇਹਰੂ ਤਦੋਂ ਪਿੱਠਨੂੰ ਖੂਬ ਝੁਕਾਇਆਈ। ਮੇਹਰੂ ਕੱਸਕੇ ਜ਼ੀਨ ਸੁਵਾਰ ਹੋਇਆ ਘੋੜਾ ਫੌਜ ਦੇ ਵਿਚ ਨਚਾਇਆ ਈ। ਪਾਇਆ ਫੌਜ ਦੇ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ ਜਾਕੇ ਸਿਰ ਕਈਆਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਕਟਾਇਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਫੌਜ ਸਾਰੀ ਓਦੇ ਮਗਰ ਲਗੀ ਮੂੰਹ ਚੰਡਰਾਂ ਨੂੰ ਭੁਵਾਇਆ ਈ। ਘੋੜਾ ਚੀਰ ਕੇ ਚੰਡਰਾਂ ਵਿਚ ਵੜਿਆ ਦੂਲਾ ਸੁਤਾ ਸੀ ਆਨ ਜਗਾਇਆ ਈ। ਨਾਲੇ ਸੋਚਦਾ

ਨਹੀਂ ਸ਼ਿਤਾਬ ਵਸਾਂ ਬਾਝ ਨਸ਼ੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਧਾਇਆ ਈ। ਦੁਲਾ ਪੁਛਦਾ ਪਿੰਡੀ ਦਾ ਹਾਲ ਕੀ ਏ ਮੇਹਰੂ ਆਖਦਾ ਖ਼ੂਬ ਸੁਹਾਇਆ ਈ। ਨਸ਼ੇ ਸਡਰੀ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦੁਲੇ ਨਾਲੇ ਬੱਕਰਾ ਤੁਰਤ ਕਟਾਇਆ ਈ। ਦੋਨੋਂ ਭਾਈ ਹੀ ਬੈਠਦੇ ਇਕ ਜਗਾ ਨਸ਼ਾ ਮੇਹਰੂ ਨੂੰ ਖ਼ੂਬ ਪਲਾਇਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਮੇਹਰੂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਫਿਰ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਤੁਰਤ ਜਗਾਇਆ ਈ। ਪਾਜੀ ਹੋਇਕੇ ਦੁਲਿਆ ਭੱਜ ਆਇਓਂ ਏਥੇ ਆਇਕੇ ਆਪ ਲੁਕਾਇਆ ਈ। ਪਹਿਲੇ ਦੂਸਰੇ ਰੋਜ਼ ਮੈਂ ਜੰਗ ਕੀਤਾ ਬਹੁਤ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਈ। ਰੋਜ਼ ਤੀਸਰੇ ਨੂਰ ਖਾਂ ਪੁਤ ਤਰਾ ਮੂੰਹ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਖ਼ੂਬ ਭਵਾਇਆ ਈ। ਐਪਰ ਨੂਰ ਖਾਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸਣੇ ਡੇਰੇ ਨਾਲੇ ਸ਼ੈਹਰ ਭੀ ਕੁਲ ਲੁਟਾਇਆ ਈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਇਕ ਹੱਲਾ ਮੈਂ ਅੱਜ ਕੀਤਾ ਬਾਰਾਂ ਵਢਕੇ ਏਥੇ ਮੈਂ ਆਇਆ ਈ।

ਦੁਲੇ ਨੇ ਪਿੰਡੀ ਦੀ ਤਰਫ ਰੁਵਾਨਾ ਹੋਣਾ

ਹਾਲ ਮੇਹਰੂ ਨੇ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਜਾਂ ਤੁਰਤ ਬੱਕੀ ਤੇ ਜ਼ੀਨ ਕਸਾਂਵਦਾ ਈ। ਮਾਮਾ ਉਸਦਾ ਜੰਗ ਨੂੰ ਨਾਲ ਟੁਰਿਆ ਸੰਗ ਕਈ ਸੁਵਾਰ ਚੜ੍ਹਾਂਵਦਾ ਈ। ਨਾਲ ਕਰੋਧ ਦੇ ਚਲਿਆ ਚੰਡਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਪਲ ਅੰਦਰ ਪਿੰਡੀ ਆਂਵਦਾ ਈ। ਦੇਖ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹਾਲ ਬਰਬਾਦ ਨਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖ ਸੁਨਾਂਵਦਾ ਈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਧਾਵਾ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਅੱਜ ਕਰਨਾ ਚਲੋ ਸੰਗ ਜਿਸਦਾ ਦਿਲ ਚਾਂਹਵਦਾ ਈ। ਸਭੇ ਪਹਿਨ ਹਥਿਆਰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਦੁਲਾ ਰਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਠਹਿਰਾਂਵਦਾ ਈ। ਫੌਜ ਉਤਰੀ ਹੋਈ ਮਲੂਮ ਹੋਈ ਦੁਲਾ ਲੀਕ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਾਂਵਦਾ ਈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਨ ਪਿਆਰੀ ਹੈ ਹੋ ਪਿਛੇ ਧਾਵੇ ਮੌਤ ਜੋ ਕਦਮ ਉਡਾਂਵਦਾ ਈ। ਕੰਮ ਦਿਲ ਸਭੇ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਲੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸਾਥ ਲਿਜਾਂਵਦਾ ਈ। ਦਸਾਂ ਹੋਣੀ ਦਾ ਹਾਲ ਮੈਂ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘਾ ਇਹ ਦਿਲ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਆਂਵਦਾ ਈ।

ਹੋਨੀ ਦਾ ਆਉਨਾ ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ

ਚੜਿਆ ਜਾਂ ਦੂਲਾ ਅਗੋਂ ਹੋਣੀ ਆਂਵਦੀ। ਦੂਲੇ ਲੈ ਕੇ ਨਾਮ ਉਹਦਾ ਸੀ ਬੁਲਾਂਵਦੀ। ਕੰਡਿਆਂ ਦਾ ਮੈਂ ਭਾਰ ਲਾ ਆਇਕੇ। ਦੂਲੇ ਵੇ ਟੋਕਰਾ ਚੁਕਾਈ ਆਇਕੇ। ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਂਨਜਾ ਦੂਲੇ ਨੇ ਘਲਿਆ। ਜ਼ੋਰ ਸੀ ਲਗਾਇਆ ਟੋਕਰਾ ਨਾ ਹਲਿਆ। ਮੋੜਦੀ ਹੈ ਹੋਣੀ ਉਸਨੂੰ ਹਟਾਇਕੇ। ਦੂਲਿਆ ਵੇ ਟੋਕਰਾ ਚੁਕਾਈ ਆਇਕੇ। ਹੋਣੀ ਕਹੇ ਟੋਕਰਾ ਨਾਂ ਮੂਲ ਹਿਲਦਾ। ਦੂਲਾ ਤਦੋਂ ਲੰਮੀ ਲੰਮੀ ਚਾਲ ਚਲਦਾ। ਆਖਦੀ ਹੈ ਹੋਣੀ ਇਸਨੂੰ ਸੁਨਾਇਕੇ। ਦੂਲਿਆ ਵੇ ਟੋਕਰਾ ਚੁਕਾਈ ਆਇਕੇ। ਦੂਲਾ ਆਖੇ ਜੇ ਮੈਂ ਟੋਕਰਾ ਚੁਕਾਵਸਾਂ। ਹੋਣੀ ਆਖੇ ਸਿਰ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਾਏ ਸਾਂ। ਚੁਕਦਾ ਹੈ ਸਿਰ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਾਇਕੇ। ਦੂਲਿਆ ਵੇ ਟੋਕਰਾ ਚੁਕਾਈ ਆਇਕੇ। ਟੋਕਰਾ ਨਾਂ ਦੂਲੇ ਪਾਸੋਂ ਜਾਏ ਚੁਕਿਆ। ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਆਪਣਾ ਲਗਾਇ ਥਕਿਆ। ਸਿਰ ਤੇਰਾ ਦੂਲਿਆ ਵੇ ਵਢਾਂ ਜਾਇਕੇ। ਦੂਲੇ ਵੇ ਟੋਕਰਾ ਚੁਕਾਈ ਆਇਕੇ। ਹੋਣੀ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਤੇਰਾ ਸਿਰ ਕਟਦੀ। ਕੋਲ ਤੇ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਨਾਂ ਮੂਲ ਹੱਟਦੀ। ਸਭ ਨੂੰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿਘ ਛਡਾਂ ਖਾਇਕੇ। ਦੂਲਿਆ ਵੇ ਟੋਕਰਾ ਚੁਕਾਈ ਆਇਕੇ।

ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੇ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਖਤ ਲਿਖਣਾ

ਨਹੀਂ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਗਿਆ ਮਿਰਜਾ ਸੁਣੋ ਇਸਦਾ ਕੁਛ ਹਵਾਲ ਪਿਆਰੇ। ਲਿਖੇ ਖਤ ਇਕ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਹੈ ਮਿਰਜਾ ਦਸਖਤ ਕਰਦਾ ਮੇਹਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ। ਮੈਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਾਗੀਰ ਇਨਾਮ ਸ਼ਾਹਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜੋ ਨਿਮਕ ਹਲਾਲ ਪਿਆਰੇ। ਅਕਬਰ ਬਾਦ-ਸ਼ਾਹ ਮੋੜ ਜੁਆਬ ਦਿਤਾ ਦੇਸਾਂ ਬਹੁਤ ਮੈਂ ਧਨ ਤੇ ਮਾਲ ਪਿਆਰੇ। ਹੁੰਦੀ ਤਦੋਂ ਜਗੀਰ ਅਤਾ ਤੈਨੂੰ ਦੂਲਾ ਹੋਂਵਦਾ ਜੇ ਸੰਗ ਬਿਆਲ ਪਿਆਰੇ। ਜੇ ਤਾਂ ਲੋੜ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਜਗੀਰ ਵਾਲੀ ਲਿਆਈਂ ਦੂਲੇ ਨੂੰ ਢੂੰਡ ਤੇ ਭਾਲ ਪਿਆਰੇ। ਹੋਵੇ ਲੋੜ ਜੇ ਧਨ ਦੀ ਹੋਵੇ ਹਾਜ਼ਰ

ਆਈਂ ਲਾਹੌਰ ਫਿਲਹਾਲ ਪਿਆਰੇ। ਮਿਰਜਾ ਬਾਜੀਗਰ ਨਾ ਜਾਂਵਦਾ ਸੀ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਏਹ ਕੀਤੀ ਹੈ ਚਾਲ ਪਿਆਰੇ।

ਪਹਿਲਾ ਜੰਗ ਸ਼ੇਰ ਖਾਂ ਦੁਲੇ ਦੇ ਭਾਣਜੇ ਦਾ

ਵੇਲੇ ਸੁਬਾ ਦੇ ਉਠਕੇ ਤੇ ਵਜੂ ਸਾਜ ਨਿਮਾਜ ਗੁਜਾਰਦਾ ਹੈ। ਕਹੇ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਮੈਂ ਜੰਗ ਕਰਸਾਂ ਲੈਂਦਾ ਨਾਮ ਮੈਂ ਪਾਕ ਗੁਫਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਦੁਲਾ ਆਖਦਾ ਵਸਨ ਭਾਨਜੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਰਹੇ ਜੇਹੜਾ ਜੰਗ ਧਾਰਦਾ ਹੈ। ਐਪਰ ਸੰਗ ਨਾ ਜਾਏ ਕੋਈ ਤੇਰੇ ਹੁਕਮ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਜੰਗ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਕਹੇ ਸ਼ੇਰ ਖਾਂ ਫਿਕਰ ਨਾ ਇਕ ਰਤੀ ਜੰਗ ਹੋਵਣਾ ਅੱਜ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਛੇੜੇ ਲਤ ਤੇ ਹਨੇ ਹੱਥ ਰਖੇ ਨਾਲੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਚਿਤਾਰਦਾ ਹੈ। ਘੋੜਾ ਵੜਿਆ ਹਵਾ ਦੇ ਵਾਂਗ ਲੈਕੇ ਜਾਏ ਫੌਜ ਅਗੇ ਲਲਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਆਏ ਚਾਰ ਜੁਆਨ ਤਿਆਰ ਹੋਕੇ ਸ਼ੇਰ ਮਚਦਾ ਮਾਰ ਹੀ ਮਾਰ ਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼ੇਰ ਖਾਂ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਛੇੜਦਾ ਸੀ ਵਾਂਗ ਪਲੰਗ ਪਲੰਗ ਉਹ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰ ਖਾਂ ਸ਼ੇਰ ਬੱਚਾ ਸਿਰ ਚੌਹਾਂ ਦੇ ਚਾਹ ਉਤਾਰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰਾ ਜੰਗ ਦੁਲੇ ਦੇ ਮਾਮੇ ਦਾ

ਫਿਰ ਜੰਗ ਨੂੰ ਜੰਗ ਖਾਂ ਰਵਾਂ ਹੋਏ ਹੋਕੇ ਦੇਖ ਤੂੰ ਭਾਨਜਿਆ ਵਾਰ ਮੇਰਾਖੜਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਸ਼ੇਰ ਮੇਰੇ ਜਦੋਂ ਦੇਖਸੀ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਸ਼ੋਰ ਮੇਰਾ। ਘੋੜਾ ਛੇੜਦਾ ਤੁਰਤ ਸਵਾਰ ਬਾਂਕਾ ਦੇਖੋ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪੂਰ ਮੇਰਾ। ਭੇਜ ਛਾਂਟ ਕੇ ਮਰਦ ਤੂੰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘਾ ਜਿਹੜਾ ਝਲਦਾ ਗਰਜ ਤੇ ਘੋਰ ਮੇਰਾ।ਜਦੋਂ ਜੰਗ ਖਾਂ ਜਾਏ ਪੁਕਾ-ਰਿਆ ਸੀ ਮਿਰਜਾ ਭੇਜਦਾ ਚਾਰ ਜੁਆਨ ਬੇਲੀ। ਤੁਸੀਂ ਚਾਰ ਤੇ ਉਹ ਅਕੇਲੜਾ ਹੈ ਕਰੋ ਪਲ ਦੇ ਵਿਚ ਬੇਜਾਨ ਬੇਲੀ। ਚਾਰੇ ਕਸ ਹਥਿਆਰ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਤਰਫ ਮੈਦਾਨ ਰਵਾਨ ਬੇਲੀ। ਇਕ ਜੰਗ ਖਾਂ ਚਾਰੇ ਜੰਗ ਕਰਦੇ ਲਵੇ ਚੌਹਾਂ ਨੂੰ ਪਲ ਵਿਚ ਰਾਨ ਬੇਲੀ। ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਅੰਦਰ ਡਿਗੇ ਘੋੜਿਆਂ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਲਾ ਬੈਠੇ

ਸਾਰਾ ਤਾਨ ਬੇਲੀ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜਗੰਦੇ ਰਹਿਮ ਕੀਤੇ ਬਾਪ ਪੁਤਰਾਂ ਝਟ ਕੁਹਾਨ ਬੇਲੀ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾ ਜੰਗ ਦੁਲੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਜਲਾਲ ਖਾਂ ਦਾ ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਜਾਣਾ

ਰੋਜ ਤੀਸਰੇ ਉਠ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਜੰਗ ਕਰਨ ਜਲਾਲ ਖਾਂ ਚਲਿਆ ਈ। ਪੰਜੇ ਲਾ ਹਥਿਆਰ ਤਿਆਰ ਹੋਯਾ ਤੁਰਤ ਜਾਏ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ ਮਲਿਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਮਿਰਜੇ ਜਲਾਲ ਖਾਂ ਨੂੰ ਸਤ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਉਠਕੇ ਘਲਿਆ ਈ। ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਜੁਆਨ ਨਾ ਮੂਲ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਨਾਂ ਹਲਿਆ ਈ। ਮਾਰੇ ਚਾਰ ਤੇ ਜੰਗ ਸੀ ਖੂਬ ਕੀਤਾ ਧਾਰ ਹੌਸਲਾ ਸਭ ਨੂੰ ਠਲਿਆ ਈ। ਐਪਰ ਲੇਖ ਨਸੀਬ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਜੋ ਓਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਜਾਏ ਨਾਂ ਟਲਿਆ ਈ। ਜਦੋਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੇ ਦੂਰੋਂ ਹਵਾਲ ਡਿਠਾ ਹੋਰ ਸੂਰਮੇ ਭੇਜ ਉਥੱਲਿਆ ਈ। ਸਾਰਾ ਦੁਲੇ ਨੇ ਦਗਾ ਮਲੂਮ ਕੀਤਾ ਹਾਲ ਭਾਈ ਦਾ ਦੇਖ ਨਾ ਝਲਿਆ ਈ। ਤੁਰਤ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਰੇ ਤਿਆਰ ਦੁਲਾ ਗੁਸਾਖਾਇਕੇ ਆਪ ਹੀ ਰਲਿਆਈ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੁਲੇ ਨੇ ਹੱਲਾਕੀਤਾ ਜਾਏ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਕਾਲਜਾ ਛਲਿਆਈ।

ਦੁਲੇ ਦਾ ਫੌਜ ਵਿਚ ਕਤਲ ਆਮ ਕਰਨਾ

ਦੁਲਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਜਿਵੇਂ ਜੰਦ ਦੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਧਾੜ ਲੋਕੇ। ਪਹਿਲੇ ਜਾਏ ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਵਾਰ ਕਰਦਾ ਗੋਲੀ ਚਲਦੀ ਸੀ ਸਾੜ ਸਾੜ ਲੋਕੋ। ਗਿਆ ਮੁਕ ਬਾਰੂਦ ਜਾਂ ਪਾਸ ਵਾਲਾ ਫਿਰ ਤੀਰ ਛਡੇ ਕਾੜ ਕਾੜ ਲੋਕੋ। ਵਾਂਗ ਪਤਿਆਂ ਮੁਗਲ ਉਡਾਏ ਸਟੇ ਜ਼ਿਮੀ ਉਤੇ ਝਾੜ ਝਾੜ ਲੋਕੇ। ਹੋਏ ਖਤਮ ਜਾਂ ਤੀਰ ਫੜ ਲਏ ਨੇਜ਼ੇ ਸੀਨਾ ਸੁਟਿਆ ਸੀ ਪਾੜ ਪਾੜ ਲੋਕੋ। ਜਿਵੇਂ ਬੱਕਰੀ ਮਿਲੇ ਬਘਿਆੜ ਤਾਂਈ ਕਰੇ ਟੁਕੜੇ ਚਾਰ ਚਾਰ ਲੋਕੋ।ਹਾਲ ਮੰਦਾ ਜਾਂ ਮਿਰਜੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਜਾਏ ਪਕੜਦਾ ਲੱਧੀ ਦੀ ਆੜ ਲੋਕੋ। ਛਾਤੀ ਲੱਧੀ ਦੀ ਮੂੰਹ ਦੇ ਵਿਚ ਪਕੜੇ ਨਾਲੇ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਲੋਕੋ। ਕਹੇ ਮਾਤਾ ਮੈਂ ਧਰਮ ਦਾ

ਪੁਤ ਤੇਰਾ ਰੱਖੀਂ ਜਾਨ ਮੇਰੀ ਕਰਕੇ ਮਾਰ ਲੈਕੇ। ਦੁਲਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਮਿਰਜ਼ੇ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਕੇ ਲੱਧੀ ਰੋਕਦੀ ਵਾਂਗ ਪਹਾੜ ਲੈਕੇ। ਬੱਚਾ ਦੁਲਿਆ ਮਿਰਜ਼ਾ ਹੈ ਸਰਨ ਡਿੱਗਾ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨਾ ਕਬਰ ਵਿਚ ਗਾਡ ਲੈਕੇ।

ਲੱਧੀ ਦੇ ਕਹੇ ਦੁਲੇ ਨੇ ਮਿਰਜੇ ਨੂੰ ਛਡਨਾਂ ਤੇ ਮਿਰਜੇ ਨਾਲ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਆਉਨਾ

ਸ਼ਰਨ ਪਿਆ ਨਾਂ ਮਾਰਨਾਂ ਦੁਲਿਆ ਵੇ ਲੱਧੀ ਆਖਦੀ ਹੱਥ ਉਠਾਇਕੇ ਤੇ। ਜਦੋਂ ਮਾਤਾ ਦੇ ਮੁਖ ਥੀਂ ਬਾਤ ਸੁਨੀ ਤਦੋਂ ਜੰਗ ਤੋਂ ਫੌਜ ਹਟਾਏ ਉਥੇ। ਕਹੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਰੋ ਅਰਾਮ ਭਾਈ ਤਦੋਂ ਸਭ ਨੇ ਤੰਬੂ ਲਗਾਏ ਉਥੇ। ਐਪਰ ਰੰਜ ਸੀ ਮਾਮੇ ਜਲਾਲ ਖਾਂ ਦਾ ਦੇਵੇ ਲੱਧੀ ਨੂੰ ਬਾਤ ਸੁਨਾਏ ਉਥੇ। ਮਾਤਾ ਮਿਰਜੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾਂ ਛਡਦਾ ਮੈਂ ਤੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਆ ਬਚਾਏ ਉਥੇ। ਲਧੀ ਆਖਦੀ ਹੋਨੀ ਨਾਂ ਮੁੜੇ ਬਚਾ ਉਮਰ ਇਸ ਦੀ ਏਨੀ ਹਾਏ ਓਥੇ। ਬੰਦਾਂ ਛਡੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਰਜੇ ਨਾਲੇ ਦਾਵਤਾਂ ਲਵੇ ਕਰਾਏ ਉਥੇ। ਝੂਠ ਮੂਠ ਦੁਲਾ ਬਨਾ ਭਾਈ ਰਾਤੀ ਮਜਲਸਾਂ ਖੂਬ ਸਜਾਏ ਉਥੇ। ਭਾਈ ਦੁਲਿਆ ਸੁਨੀ ਤੂੰ ਗਲ ਸਾਰੀ ਪਿੰਡੀ ਸਭ ਨੂੰ ਦੇਵੇਂ ਪੁਚਾਏ ਉਥੇ। ਐਪਰ ਚਲ ਲਾਹੌਰ ਤੂੰ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਦੇਵਾਂ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਏ ਉਥੇ। ਰਹੇ ਲੱਧੀ ਤੇ ਮੇਹਰੂ ਹਟਾਇ ਸਾਰੇ ਜ਼ੋਰ ਆਪਣਾ ਕੁਲ ਲਗਾਏ ਉਥੇ। ਐਪਰ ਆਖਦਾ ਦੁਲਾ ਨਾਂ ਫਿਕਰ ਕਰਨਾਂ ਮੇਰਾ ਸੇਖੋਂ ਹੈ ਧਰਮ ਭਰਾਏ ਉਥੇ। ਫਜਰੇ ਕੋੜਮਾਂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਟੋਰ ਦਿਤਾ ਆਪ ਜਾਨ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਦਾਏ ਓਥੇ। ਫੌਜ ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਜਾਂ ਵੜੀ ਮਿਰਜ਼ਾ ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਘੇਰੇ ਲਜਾਏ ਓਥੇ।

ਦੁਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਰਾਬ ਪਿਆਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਕਰਨਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੇ ਤੇ ਫਿਰਬੰਨਕੇ ਜੇਲਚਿ ਸੁਟਣਾ

ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ ਸੀ ਹੋਨੀ ਨੇ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਸੋਈ ਬੀਤਿਆ ਤੀਸਰਾ ਵਾਰ ਯਾਰੋ। ਵਕਤ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਉਸ ਨੇ ਭੁਲਰਾ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਘਲ ਇਕ ਸਰਦਾਰ ਯਾਰੋ। ਕਰਨੀ ਦੁਲੇ ਦੀ ਅਸਾਂ ਹੈ ਖੂਬ ਖਾਤਰ ਉਮਦਾ ਹੋਣ ਕਬਾਬ ਤਿਆਰ ਯਾਰੋ। ਪੈਹਲੇ ਤੌੜ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਮੇਰਾ ਜੀ ਕਰਦਾ ਖਾਤਰ ਹੋਏ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਯਾਰੋ। ਇਕ ਖਾਸ ਹੈ ਜ਼ੋਰ ਆਂਦਾ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਦੇਵੇਂ ਚਿਤਾਰ ਯਾਰੋ। ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਘੋਲ ਦਿਤਾ

ਤਾਂਕੇ ਰਹੇ ਦੂਲੇ ਨੂੰ ਸੁਰਤ ਨਾਂ ਸਾਰ ਯਾਰੋ। ਜਦੋਂ ਹੋਸ਼ ਤੋਂ ਹੋਵੇ ਬਿਹੋਸ ਦੂਲਾ ਮੈਨੂੰ ਆਏ ਕਰਨਾਂ ਖਬਰਦਾਰ ਯਾਰੋ। ਹੋਈ ਰਾਤ ਜਾਂ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਕਰੇ ਦੂਲੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਯਾਰੋ। ਮੈਂ ਗਲ ਦੂਲਿਆ ਨਸ਼ਾ ਨਾਂ ਕਦੀ ਪੀਤਾ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਉਜਰਦਾਰ ਯਾਰੋ। ਐਪਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਭੀ ਕੁਛ ਲਾਜਮੀ ਹੈ ਖਾਤਰ ਆਨ ਕੀਤਾ ਖਾਤਰ ਯਾਰ ਯਾਰੋ। ਅਰਜ ਮਿਰਜੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਦੂਲੇ ਸੁਨਦਾ ਹੋਏ ਨਾਚਾਰ ਯਾਰੋ। ਇਕ ਅੱਧ ਜਾਂ ਦੂਲਾ ਚੜ੍ਹਾਏ ਗਿਆ ਹੋਏ ਅਕਲ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਫਰਾਰ ਯਾਰੋ। ਛੱਡ ਨੌਕਰਾਂ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕੀਤੀ ਦੇਵੋ ਤੌਕ ਜ਼ੰਜੀਰ ਵਿਚ ਡਾਰ ਯਾਰੋ। ਫਿਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁਟਿਆ ਜੇਲ ਖਾਨੇ ਉਤੇ ਖੜੇ ਕੀਤੇ ਪਹਿਰੇ ਦਾਰ ਯਾਰੋ। ਤੜਕੇ ਨੂਰ ਦੇ ਦੂਲੇ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਦੇਖੇ ਉਠਕੇ ਇਹ ਅਸਾਰ ਯਾਰੋ ਜਦੋਂ ਹੋਣੀ ਨੇ ਆਨ ਕੇ ਘੇਰ ਲੀਤਾ ਕਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਯਾਰੋ। ਸੁਨਕੇ ਹੋਨੀ ਦੀ ਬਾਤ ਨੂੰ ਆਖਦਾ ਹੈ ਤੇਰਾ ਕੌਲ ਨਾ ਸਕਦਾ ਟਾਰ ਯਾਰੋ। ਐਪਰ ਵੈਰੀ ਦੇ ਹਥੋਂ ਨਹੀਂ ਮਰਨਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਦਲੀਲ ਲਈ ਧਾਰ ਯਾਰੋ। ਹੋਣੀ ਦੂਲੇ ਦਾ ਸੁਣ ਸੁਵਾਲ ਕਿਹਾ ਮੇਰੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਟਕਰਾਂ ਮਾਰ ਯਾਰੋ। ਹੋਨੀ ਛੱਡਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘਾ ਏਹ ਮੁੜ ਤੇ ਚਾੜੇ ਹੈ ਵਾਰ ਯਾਰੋ।

ਪੈਹਰੇਦਾਰ ਨੂੰ ਦਸ ਕੇ ਦੂਲੇ ਨੇ ਜਾਨ ਦੇਣੀ– ਦੂਲਾ ਦੇਖ ਕੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੈਦ ਅੰਦਰ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦੇ ਆਪੇ ਹੀ ਝੂਰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਅਕਲ ਦੇ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਪੈਹਰੇ ਦਾਰ ਤਾਈਂ ਨਾਲੇ ਘੂਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਮੁਗਲ ਦੀ ਜਾਨ ਨਾਂ ਛਡਦਾ ਮੈਂ ਜੇ ਮੈਂ ਜਾਨਦਾ ਪਤਾ ਏਹ ਸੂਰ ਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਧਰਮ ਦਾ ਭਾਈ ਬਨਾ ਐਂਦਾ ਮੈਂ ਨਾਂ ਸੋਚਿਆ ਫੰਦ ਫਤੂਰ ਦਾ ਹੈ। ਐਪਰ ਹੋਣੀ ਸੀ ਕੂਕਦੀ ਸਿਰ ਉਤੇ ਮੂੰਹ ਦਸਿਆ ਸੂ ਚੰਨ ਨੂਰ ਦਾ ਹੈ। ਆਖੇ ਮਿਰਜ਼ੇ ਨੇ ਦਗੇ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਤਾਂਹੀ ਪਕੜਿਆ ਰਾਹ ਗਰੂਰ ਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੇਖੋਂ ਦੇ ਮਿਲਨ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਆਹਾ, ਐਪਰ ਆ ਗਿਆ ਵਕਤ ਸਬੂਰ ਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਵਿਚ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਹੋਏ ਮੇਲਾ ਅਸਾਂ ਮਲਿਆ ਰਾਹ ਹਦੂਰ ਦਾ ਹੈ। ਵਕਤ ਆਖਰੀ ਇਤਨੀ ਬਾਤ ਕੈਹਕੇ ਮਿਝ ਕੱਢੀ ਜਿਵੇਂ ਮੁਸ਼ਕ ਕਾਫੂਰ ਦਾ ਏ। ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਟਕਰਾਂ ਮਾਰ ਮਰਿਆ ਪੁਰਜੇ ਹੋਏ ਜਿਵੇਂ ਡੱਕਾ ਖਜੂਰ ਦਾ ਹੈ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੂਲੇ ਦੀ ਮੌਤ ਸੁਣਨੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖੋਂ ਨੇ ਹੀਰਾ ਚਟਣਾ, ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸੋਕ ਮਨਾਨਾਂ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਨਾਜ਼ਾ ਕੱਢ ਕੇ ਕਠਿਆਂ ਦਫਨਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਰਲਾਪ ਕਰਨਾਂ ਦੂਲੇ ਦੀ ਔਰਤ ਦਾ ਕੋਰੜਾ ਛੰਦ

ਆਈ ਜਦੋਂ ਹੋਸ਼ ਆਖੇ ਹਾਇ ਲਾੜਿਆ ਸ਼ਾਹਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਪਾਇਆ ਕਾਹਨੂੰ ਗਾੜਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਮੇਰਾ ਸੀਨਾ ਸਾੜਿਆ ਸ਼ਾਹਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਪਾਇਆ ਕਾਹਨੂੰ ਲਾੜਿਆ। ਜੇ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਆਖਦੀ ਸੀ ਕਦੀ ਸਿਆਨਿਆਂ। ਬਦੀਆਂ ਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਹਨੂੰ ਚਾਹੀਆਂ। ਰੱਬ ਦਿਤਾ ਅੰਨ ਘਰ ਬੈਠ ਖਾਵਨਾ। ਵੈਰ ਤੂੰ ਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਵਨਾਂ। ਲਧੀ ਮਾਤਾ ਕਈ ਵਾਰ ਤੈਨੂੰ ਤਾੜਿਆ। ਸ਼ਾਹਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰ ਪਾਇਆ ਕਾਹਨੂੰ ਲਾੜਿਆ। ਇਤੀ ਸੰਪੂਰਨ ਕਿੱਸਾ ਦੂਲਾ ਭਟੀ॥

ਵਜ਼ੀਰ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੈਸ ਹਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਛਪਿਆ